

ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΜΕΣΟΓΕΙΑΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
Δ.Π.Μ.Σ. ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΚΑΙ ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΓΙΑ ΜΗΧΑΝΙΚΟΥΣ
ΔΙΑΤΜΗΜΑΤΙΚΟ

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

**ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΕΣ ΑΝΙΣΟΤΗΤΕΣ:
ΣΥΓΚΡΙΤΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΩΝ
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΩΝ ΙΟΝΙΩΝ ΝΗΣΩΝ ΚΑΙ ΗΠΕΙΡΟΥ
ΤΗΝ ΧΡΟΝΙΚΗ ΠΕΡΙΟΔΟ 2000-2018**

Δρ. Παύλος Μεταλληνός
Οικονομολόγος-Πολιτικός Μηχανικός
Α.Μ. 180

Επιβλέπουσα
Αναπληρώτρια Καθηγήτρια Αργυρώ Μουδάτσου

Ηράκλειο Κρήτης
Νοέμβριος 2023

Copyright © Παύλος Μεταλληνός, 2023

Με επιφύλαξη παντός δικαιώματος. All rights reserved.

Η έγκριση της πτυχιακής εργασίας από το πρόγραμμα δεν υποδηλώνει απαραίτητως και αποδοχή των απόψεων του συγγραφέα εκ μέρους του Τμήματος

αφιερωμένο στη Μαρί μου

Ευχαριστίες

Το επιστέγασμα της φοίτησής μου στο Διατμηματικό Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών «Οργάνωση και Διοίκηση για Μηχανικούς» του Ελληνικού Μεσογειακού Πανεπιστημίου, που τελείται με την εκπόνηση της διπλωματικής εργασίας, μοιάζει να είναι από εκείνες τις ξεχωριστές στιγμές ενός ταξιδιού στη ζωή, το οποίο όταν το ξεκινούσα δεν γνώριζα τους ενδιάμεσους σταθμούς από τους οποίους θα περνούσα μέχρι να το ολοκληρώσω. Πολλά συνέβησαν τα τρία αυτά χρόνια της φοίτησής μου. Γεγονότα και εμπειρίες που δεν θα ξεχαστούν, αλλά θα είναι φυλαγμένες στο μυαλό και την ψυχή μου προκειμένου να μου θυμίζουν συμπεριφορές και αντιλήψεις ανθρώπων.

Ξεχωριστή θέση στην επιτυχία της προσπάθειάς μου έχει ο φύλακας άγγελός μου, η σύζυγός μου Καδιανή Καπελλάκη. Η υποστήριξή της ήταν και εξακολουθεί να είναι καθοριστική και ουσιαστική, προκειμένου να βρίσκω λόγους να μην αποθαρρύνομαι και να μην λιγοψυχώ.

Τα παιδιά μου, Μάρω και Αριάδνη, το κουράγιο και το δώρο της επιμονής μου ενάντια σε κάθε μορφής εμπόδια, που θα μπορούσαν να εκτρέψουν την πορεία μου από τον αντικειμενικό μου σκοπό.

Τους ευχαριστώ και τους είμαι ευγνώμων περισσότερο από όλα διότι είναι η οικογένειά μου.

Επίσης, θέλω να ευχαριστήσω τους καθηγητές του Προγράμματος διότι αποκόμισα χρήσιμες γνώσεις από την διδασκαλία τους, με δυνατότητα να τις αξιοποιήσω σε πλήθος ενδιαφερόντων μου επαγγελματικών και ερευνητικών.

Ευχαριστώ την επιβλέπουσα καθηγήτρια, κα Αργυρώ Μουδάτσου, αναπληρώτρια καθηγήτρια του Ελληνικού Μεσογειακού Πανεπιστημίου, για την κατανόησή της, την υπομονή της και την δυνατότητα, που μου πρόσφερε, να ασχοληθώ με ένα αντικείμενο που με ενδιαφέρει.

Τέλος, ευχαριστώ τον Διευθυντή του Προγράμματος, καθηγητή Εμμανουήλ Δρακάκη για την κατανόησή του και την ευγένειά του.

*Παύλος Μεταλληνός
Νοέμβριος 2023*

Περίληψη

Η σχέση, που συνδέει τις γεωγραφικές περιοχές της Ηπείρου και των Ιονίων νησιών, έχει βαθιές ρίζες στην ιστορική εξέλιξή τους και την έχει επηρεάσει, προσδίδοντας τα συγκεκριμένα χαρακτηριστικά γνωρίσματα, τόσο εις ό,τι αφορά στην δημογραφία τους, όσο και στις οικονομικές συναλλαγές τους μεταξύ τους και με τρίτους, όσο και στον βιοπορισμό των κατοίκων τους. Στη σύγχρονη περίοδο της εξέλιξής τους, τις δύο κοινωνίες συνδέει μια σχέση οικονομικού ανταγωνισμού και συνύπαρξης, από την οποία περισσότερο έχει ωφεληθεί η Περιφέρεια Ιονίων νήσων διότι ήδη από την δεκαετία του '50, οι εδαφικές συνιστώσες της, με πρώτη την Κέρκυρα, πέτυχαν να πείσουν την Κεντρική Διοίκηση της Ελλάδας ότι ως προϋπόθεση για την οικονομική ανάπτυξη της χώρας, τα Επτάνησα διαθέτουν το συγκριτικό πλεονέκτημα, σε σχέση με την Ήπειρο, της πύλης του κράτους προς την Δυτική Ευρώπη και επομένως, μπορούν να χρησιμεύσουν επωφελέστερα ως μέσο αξιοποίησης και ιδιοποίησης χρηματικών ροών μεγέθυνσης του εθνικού Προϊόντος. Σκοπός της εργασίας ήταν να μελετηθεί αυτή η οικονομική σχέση και να αναδειχθούν ενδεχόμενες ανισότητες μεταξύ των δύο Περιφερειών, με τρόπο εμπειριστατικό και βασισμένο σε επιστημονικά παραδεκτή μεθοδολογία και πρακτική. Προς τούτο, συνελέγησαν στατιστικά στοιχεία από την ΕΛΣΤΑΤ, την EUROSTAT και τον Ο.Ο.Σ.Α., τα οποία υπέστησαν επεξεργασία προκειμένου να υπολογιστούν δείκτες οικονομικής ανάπτυξης και ευημερίας για τις δύο περιοχές. Τα αποτελέσματα καταγράφηκαν σε πίνακες και γραφήματα, από τα οποία επιχειρήθηκε η ερμηνεία τους με τη συμβολή της Οικονομικής Επιστήμης. Ως περίοδος μελέτης επιλέχτηκε το διάστημα 2000-2018, μέχρι πριν την έναρξη της κρίσης, που προκλήθηκε λόγω του COVID-19.

Το συμπέρασμα, που χαρακτηρίζει την εργασία, εστιάζεται στην κατάληξη που φαίνεται να διαμορφώνει η οικονομική σχέση ανταγωνισμού μεταξύ των δύο Περιφερειών. Ωφελημένη, εξαιτίας της ιστορικής εξέλιξης των δομικών χαρακτηριστικών της συνολικής παραγωγικής διαδικασίας και κυκλοφορίας του Προϊόντος της, δείχνει ότι θα είναι η Περιφέρεια Ηπείρου. Τούτο οφείλεται στην ικανότητά της να διατηρεί την αξιοποίηση των παραγωγικών συντελεστών της Οικονομίας της και στους τρεις τομείς Πρωτογενή, Δευτερογενή και Τριτογενή, σε αντίθεσή με ό,τι ισχύει στην περίπτωση της Περιφέρειας Ιονίων νήσων. Στην δεύτερη περίπτωση, αντικειμενικά οι παραγωγικοί συντελεστές έχουν μετακινηθεί στην πλειονότητά τους από τον Πρωτογενή και τον Δευτερογενή στον Τριτογενή τομέα της Οικονομίας και ειδικότερα, στον Τουριστικό κλάδο, έχοντας εγκλωβιστεί σε αυτόν, παραχωρώντας ταυτόχρονα την διαχείριση της παραγωγικής διαδικασίας και της κυκλοφορίας του Προϊόντος σε εξωτερικό παράγοντα Τουριστικών Πρακτόρων, που νέμονται και διαμορφώνουν την συμπεριφορά της Παγκόσμιας Τουριστικής Αγοράς.

Abstract

The relationship, which connects the geographical areas of Epirus and the Ionian Islands, has deep roots in their historical development and has influenced it, giving it specific characteristics, both in terms of their demography and in their economic transactions between them and with third parties, as well as in the livelihood of their inhabitants. In the modern period of their development, the two societies are connected by a relationship of economic competition and coexistence, from which the Region of the Ionian Islands has benefited the most because already in the decade of the '50s, its territorial components, with Corfu as the first, succeeded in convincing the Central Administration of Greece that as a condition for the country's economic development, the Ionian Islands have the comparative advantage, in relation to Epirus, of the state's gateway to Western Europe and therefore, can operate more advantageously as a means of utilizing and appropriating cash flows to increase the national Product. The purpose of the work was to study this economic relationship and to highlight potential inequalities between the two Regions, in a thorough manner and based on scientifically accepted methodology and practice. To this end, statistics were collected from ELSTAT, EUROSTAT and OECD, which were processed in order to calculate indicators of economic development and prosperity for the two Regions. The results were recorded in tables and graphs, from which their interpretation was attempted with the contribution of Economics. The period 2000-2018 was chosen as the period of study, until before the start of the crisis caused by COVID-19.

The conclusion, which characterizes the work, is focused on the conclusion that seems to form the economic relationship of competition between the two Regions. Beneficiary, due to the historical evolution of the structural characteristics of the overall production process and circulation of its Product, shows that it will be the Region of Epirus. This is due to its ability to maintain the utilization of the productive factors of its Economy in both the Primary, Secondary and Tertiary sectors, contrary to what is true in the case of the Ionian Islands Region. In the second case, objectively the production factors have moved in their majority from the Primary and Secondary to the Tertiary sector of the Economy and in particular, in the Tourism sector, having been trapped in it, at the same time ceding the management of the production process and the circulation of the Product to an external factor of Travel Agents, who influence and shape the behavior of the Global Tourism Market.

Πίνακας Περιεχομένων

Περίληψη	iv
Abstract	v
Πίνακας Περιεχομένων	1
Λίστα Πινάκων	3
Λίστα Γραφημάτων	5
1. Εισαγωγή	7
2. Η έννοια και το αντικείμενο της Περιφερειακής Ανάπτυξης	9
3. Τα Χαρακτηριστικά των Περιφερειών Ιονίων Νήσων και Ηπείρου	10
3.1 Εισαγωγή	10
3.2 Χαρακτηριστικά	10
4. Επεξεργασία Στατιστικών Δεδομένων	13
4.1 Ακαθάριστες Επενδύσεις σε πάγιο κεφάλαιο ανά κλάδο της Οικονομίας και ανά Περιφέρεια για την περίοδο 2000-2018	13
4.2 Ακαθάριστη Προστιθέμενη Αξία	15
5. Ανισότητες μεταξύ Περιφέρειας Ιονίων Νήσων και Περιφέρειας Ηπείρου	23
5.1 Αξιοποίηση των συμπερασμάτων του κεφαλαίου 4 για την ερμηνεία των δεικτών RIS & RCI του Ο.Ο.Σ.Α.	23
5.2 Δείκτες Παραγωγής για τις Περιφέρειες Ηπείρου και Ιονίων	23
5.2.1 Πρωτογενής Τομέας	23
5.2.2 Δευτερογενής Τομέας	25
5.2.3 Τριτογενής Τομέας	27
5.3 Κλαδική Ειδίκευση των Περιφερειών Ιονίων Νήσων και Ηπείρου	31
5.3.1 Κλάδοι Γεωργίας, δασοκομίας και αλιείας (Πρωτογενής Τομέας)	31
5.3.2 Κλάδος Κατασκευών	33
5.3.3 Κλάδοι Χονδρικού και λιανικού εμπορίου, επισκευής μηχανοκίνητων οχημάτων και μοτοσυκλετών, μεταφορών και αποθήκευσης, δραστηριοτήτων υπηρεσιών παροχής καταλύματος και υπηρεσιών εστίασης	36
5.3.4 Κλάδοι Δημόσια διοίκηση και άμυνα, υποχρεωτική κοινωνική ασφάλιση, εκπαίδευση, δραστηριότητες σχετικές με την ανθρώπινη υγεία	37

και την κοινωνική μέριμνα

6. Συμπεράσματα 39

Βιβλιογραφία 40

Παράρτημα Α.: Πίνακες Στατιστικών Στοιχείων & Υπολογισμών 43

Λίστα Πινάκων

Πίνακας 3.1: Επιφάνεια εδαφών	10
Πίνακας 3.2: Κατανομή ορεινών, ημιορεινών, πεδινών Δημοτικών Ενοτήτων (Δ.Ε.) ανά Περιφέρεια	10
Πίνακας 3.3: Κατανομή ορεινών, ημιορεινών, πεδινών Κοινοτήτων ανά Περιφέρεια	11
Πίνακας 3.4: Πληθυσμιακές Μεταβολές ανά Περιφέρεια 1991-2021	11
Πίνακας 3.5: κατά κεφαλή Α.Εγχ.Π. σε τρέχουσες τιμές ανά Περιφέρεια	43
Πίνακας 4.1: Ακαθάριστων Επενδύσεων σε πάγιο κεφάλαιο σε τρέχουσες τιμές ανά Περιφέρεια	45
Πίνακας 4.2: Ακαθάριστη Προστιθέμενη Αξία του κλάδου «Γεωργία, δασοκομία και αλιεία», σε εκατ. ευρώ, 2020=100	51
Πίνακας 4.3: Ακαθάριστη Προστιθέμενη Αξία του κλάδου «Χονδρικό και λιανικό εμπόριο, επισκευή μηχανοκίνητων οχημάτων και μοτοσυκλετών, μεταφορές και αποθήκευση, δραστηριότητες υπηρεσιών παροχής καταλύματος και υπηρεσιών εστίασης», σε εκατ. ευρώ, 2020=100	51
Πίνακας 4.4: Βασικοί Περιφερειακοί Δείκτες της Ελλάδας	19
Πίνακας 4.5: Πληθυσμός, απασχόληση, Α.Εγχ.Π., επιχειρήσεις και μέσο μέγεθος επιχείρησης στις Περιφέρειες της Ελλάδας-ποσοστό επί του εθνικού	20
Πίνακας 4.6: Απασχόληση κατά γεωγραφική ζώνη, περιφέρεια και κλάδο	53
Πίνακας 4.7: Ετήσια Χρονοσειρά Ανέργων Περιφέρειας Ιονίων νήσων	56
Πίνακας 4.8: Ετήσια Χρονοσειρά Ανέργων Περιφέρειας Ηπείρου	58
Πίνακας 4.9: Ετήσια Χρονοσειρά Ανέργων στην Ελλάδα	59
Πίνακας 5.1: Συμμετοχή του Πρωτογενή Τομέα στο περιφερειακό Α.Εγχ.Π. ανά Περιφέρεια	61
Πίνακας 5.2: Συμμετοχή του Δευτερογενή Τομέα στο περιφερειακό Α.Εγχ.Π. ανά Περιφέρεια	62
Πίνακας 5.3: Συμμετοχή του Τριτογενή Τομέα στο περιφερειακό Α.Εγχ.Π. ανά Περιφέρεια	63
Πίνακας 5.4: Συμμετοχή του Πρωτογενή Τομέα στην Απασχόληση της Περιφέρειας ανά Περιφέρεια	64
Πίνακας 5.5: Συμμετοχή του Δευτερογενή Τομέα στην Απασχόληση της Περιφέρειας ανά Περιφέρεια	65

Πίνακας 5.6: Συμμετοχή του Τριτογενή Τομέα στην Απασχόληση της Περιφέρειας ανά Περιφέρεια	66
Πίνακας 5.7: Κλαδική Ειδίκευση των Περιφερειών στην «Γεωργία, δασοκομία και αλιεία»	68
Πίνακας 5.8: Κλαδική Ειδίκευση των Περιφερειών στα «Ορυχεία, λατομεία, βιομηχανία, παροχή ηλεκτρικού ρεύματος, φυσικού αερίου, ατμού, κλιματισμού και νερού, επεξεργασία λυμάτων, διαχείριση αποβλήτων και δραστηριότητες εξυγίανσης»	69
Πίνακας 5.9: Κλαδική Ειδίκευση των Περιφερειών στις «Κατασκευές»	70
Πίνακας 5.10: Κλαδική Ειδίκευση των Περιφερειών στα «Χονδρικό και λιανικό εμπόριο, επισκευή μηχανοκίνητων οχημάτων και μοτοσυκλετών, μεταφορές και αποθήκευση, δραστηριότητες υπηρεσιών παροχής καταλύματος και υπηρεσιών εστίασης»	71
Πίνακας 5.11: Κλαδική Ειδίκευση των Περιφερειών στις «Δημόσια διοίκηση και άμυνα, υποχρεωτική κοινωνική ασφάλιση, εκπαίδευση, δραστηριότητες σχετικές με την ανθρώπινη υγεία και την κοινωνική μέριμνα»	73
Πίνακας 5.12: Κλαδική Ειδίκευση των Περιφερειών στην «Ενημέρωση και επικοινωνία»	74
Πίνακας 5.13: Κλαδική Ειδίκευση των Περιφερειών στις «Χρηματοπιστωτικές και ασφαλιστικές δραστηριότητες»	75
Πίνακας 5.14: Κλαδική Ειδίκευση των Περιφερειών στην «Διαχείριση ακίνητης περιουσίας»	76
Πίνακας 5.15: Κλαδική Ειδίκευση των Περιφερειών στις «Επαγγελματικές, επιστημονικές και τεχνικές δραστηριότητες, διοικητικές και υποστηρικτικές δραστηριότητες»	78
Πίνακας 5.16: Κατανομή Ε.Σ.Π.Α. 2014-2020	34

Λίστα Γραφημάτων

Γράφημα 3.1: κατά κεφαλή Α.Εγχ.Π.-σταθερές 2020	11
Γράφημα 4.1α: Ακαθάριστες επενδύσεις παγίου κεφαλαίου κατά περιφέρεια - τρέχουσες	13
Γράφημα 4.1β: Ακαθάριστες επενδύσεις παγίου κεφαλαίου κατά περιφέρεια - τρέχουσες	14
Γράφημα 4.1γ: Ακαθάριστες επενδύσεις παγίου κεφαλαίου κατά περιφέρεια - τρέχουσες	14
Γράφημα 4.2: Ακαθάριστη Προστιθέμενη Αξία κατά κλάδο αναφοράς, σε εκατ. ευρώ, 2020 = 100, επεξεργασία πινάκων 4.2 & 4.3 (Παράρτημα)	16
Γράφημα 4.3: Α.Εγχ.Π. κατά Περιφέρεια, σε εκατ. ευρώ, 2020 = 100	17
Γράφημα 4.4: Ακαθάριστη Προστιθέμενη Αξία κατά κλάδο αναφοράς, σε εκατ. ευρώ, 2020 = 100	17
Γράφημα 4.5: Ακαθάριστη Προστιθέμενη Αξία κατά κλάδο αναφοράς, σε εκατ. ευρώ, 2020 = 100	18
Γράφημα 4.6: Ακαθάριστη Προστιθέμενη Αξία κατά κλάδο αναφοράς, σε εκατ. ευρώ, 2020 = 100 & κατά κεφαλή Α.Εγχ.Π.	19
Γράφημα 4.7: Μεταβολή της Απασχόλησης κατά Περιφέρεια στην Ελλάδα, 2007-2018	22
Γράφημα 5.1: Συμμετοχή του Πρωτογενή Τομέα στο περιφερειακό Α.Εγχ.Π.	24
Γράφημα 5.2: Συμμετοχή του Πρωτογενή Τομέα στην Απασχόληση της Περιφέρειας	24
Γράφημα 5.3: Συμμετοχή του Δευτερογενή Τομέα στο περιφερειακό Α.Εγχ.Π.	26
Γράφημα 5.4: Συμμετοχή του Δευτερογενή Τομέα στην Απασχόληση της Περιφέρειας	26
Γράφημα 5.5: Συμμετοχή του Τριτογενή Τομέα στο περιφερειακό Α.Εγχ.Π.	28
Γράφημα 5.6: Συμμετοχή του Τριτογενή Τομέα στην Απασχόληση της Περιφέρειας	28
Γράφημα 5.7: Συμμετοχή του Τριτογενή Τομέα στο περιφερειακό Α.Εγχ.Π.-Επικράτεια	29
Γράφημα 5.8: Κλαδική Ειδίκευση των Περιφερειών στην «Γεωργία, δασοκομία και αλιεία»	32
Γράφημα 5.9: Κλαδική Ειδίκευση των Περιφερειών στις «Κατασκευές»	33

Γράφημα 5.10: Κλαδική Ειδίκευση των Περιφερειών στα «Ορυχεία, λατομεία, βιομηχανία, παροχή ηλεκτρικού ρεύματος, φυσικού αερίου, ατμού, κλιματισμού και νερού, επεξεργασία λυμάτων, διαχείριση αποβλήτων και δραστηριότητες εξυγίανσης»	34
Γράφημα 5.11: Απορροφητικότητα Ε.Σ.Π.Α. 2014-2020	35
Γράφημα 5.12: Κλαδική Ειδίκευση των Περιφερειών στα «Χονδρικό και λιανικό εμπόριο, επισκευή μηχανοκίνητων οχημάτων και μοτοσυκλετών, μεταφορές και αποθήκευση, δραστηριότητες υπηρεσιών παροχής καταλύματος και υπηρεσιών εστίασης»	36
Γράφημα 5.13: Κλαδική Ειδίκευση των Περιφερειών στις «Δημόσια διοίκηση και άμυνα, υποχρεωτική κοινωνική ασφάλιση, εκπαίδευση, δραστηριότητες σχετικές με την ανθρώπινη υγεία και την κοινωνική μέριμνα»	38

1. Εισαγωγή

Η δυνατότητα αξιοποίησης του Τουριστικού κλάδου ως προϋπόθεση μεγέθυνσης και ευημερίας της τοπικής Οικονομίας μιας εδαφικής περιοχής είναι από μόνο του ένα γεγονός, που μπορεί να αποτελέσει κίνητρο μετακίνησης παραγωγικών συντελεστών από τον Πρωτογενή και Δευτερογενή τομέα της Οικονομίας στον Τριτογενή τομέα της παροχής υπηρεσιών, ιδιαίτερα όταν ο ρυθμός μεγέθυνσης του ατομικού ποσοστού κέρδους, στο οποίο δύνανται να προσβλέπουν οι επιχειρηματίες, είναι μεγαλύτερος της μέσης εθνικής τιμής στον κλάδο υποδοχής σε σχέση με τους κλάδους αναχώρησης. Βέβαια, επειδή αποκλειστικό κίνητρο και κριτήριο στη λήψη αποφάσεων, που αφορούν στη μεγέθυνση του ποσοστού κέρδους εις το οποίο προσβλέπουν οι παραγωγικοί συντελεστές, είναι η συμπεριφορά της Αγοράς και ο ανταγωνισμός που αναπτύσσεται στο εσωτερικό της τόσο μεταξύ συντελεστών της παραγωγής του ίδιου τομέα, όσο και μεταξύ των συντελεστών της παραγωγής διαφορετικών τομέων μιας Οικονομίας αναφοράς, προκύπτει ότι το τελικό αποτέλεσμα είναι το προϊόν μιας συναλλαγής, από την οποία ωφελημένος είναι ο οικονομικά ισχυρότερος, διότι μπορεί και επιβάλλει τις δικές του προϋποθέσεις μεγέθυνσης του ατομικού οφέλους του σε συνθήκες διαμόρφωσης των οικονομικών σχέσεων συναλλαγής μεταξύ των συντελεστών της παραγωγής του Προϊόντος δια της Αγοράς.

Από την άλλη, η σχέση, που συνδέει τις δύο εδαφικές περιοχές της Ηπείρου και των Ιονίων νησιών, είναι ιστορική και δεν περιορίζεται μόνο στις συναλλαγές και την επικοινωνία, που έχουν αναπτυχθεί μεταξύ τους τα τελευταία χρόνια. Εντούτοις, η αναδιάρθρωση της παραγωγικής διαδικασίας, της κυκλοφορίας και της διανομής του εθνικού Προϊόντος, έτσι όπως αυτή προσδιορίστηκε και διαμορφώθηκε μετά το πέρας του Δευτέρου Παγκοσμίου Πολέμου (Σακκάς, 1996), προσέδωσε στις σχέσεις τους νέα χαρακτηριστικά, ανάγοντας σε ανταγωνιστικές, εντός της Αγοράς, τις οικονομικές δραστηριότητες των συντελεστών της παραγωγής σε όλους τους τομείς.

Η αναδιάρθρωση των εθνικών μεταφορών της Ελλάδας στα πλαίσια της χάραξης των Διευρωπαϊκών Δικτύων και η αναγωγή των λιμένων της Ηγουμενίτσας και της Πάτρας σε επίπεια των Ιονίων νησιών προκειμένου αυτά να εξακολουθούν να συμμετέχουν στους θαλάσσιους διαδρόμους, που συνδέουν την Ευρωπαϊκή Ένωση με τους εταίρους της, είναι μια πρόσφατη ιστορικά εξέλιξη εις την οποία η Αγορά συνεχίζει να προσαρμόζεται. Ακόμα, η αναζήτηση ελαιολάδου σε Αγορές εκτός Ιονίων νησιών για την προμήθεια των νοικοκυριών προκειμένου αυτά να ικανοποιήσουν τις βιοποριστικές ανάγκες τους, παρότι η ελιά είναι το χαρακτηριστικό γνώρισμα της χλωρίδας των Ιονίων νησιών, ομοίως είναι μια πρόσφατη ιστορική εξέλιξη, η οποία οφείλεται στην μεγέθυνση της συμμετοχής του συντελεστή Εργασία στην Απασχόληση του Τριτογενή τομέα εξαιτίας μετακίνησής του από τον Πρωτογενή στον κλάδο του Τουρισμού. Επιπλέον, η αναγωγή της Περιφέρειας Ηπείρου και ειδικότερα της πρωτεύουσας της των Ιωαννίνων, σε κόμβο των χερσαίων και θαλασσίων μεταφορών της Ευρωπαϊκής Ένωσης έχει επαναπροσδιορίσει τις οικονομικές συναλλαγές των παραγωγικών συντελεστών της με τους ανταγωνιστές τους, προσδίδοντας νέα γνωρίσματα στην Οικονομία της.

Αυτά τα δεδομένα είναι ενδεικτικά και προσμετρούνται στο πλήθος κι άλλων ακόμα γεγονότων, τα οποία λήφθηκαν υπόψη στο αντικείμενο της διπλωματικής εργασίας.

Προς τούτο, αξιοποιήθηκαν τα στατιστικά δεδομένα που παρέχουν η ΕΛΣΤΑΤ, η EUROSTAT και κατά περίπτωση ο Ο.Ο.Σ.Α., ώστε με πληρότητα να τεκμηριωθούν τα συμπεράσματά της, μετά από επεξεργασία τους και αξιολόγησή τους ως προς τις πληροφορίες, που παρέχουν.

2. Η έννοια και το αντικείμενο της Περιφερειακής Ανάπτυξης

Ο όρος «περιφερειακή ανάπτυξη» περιλαμβάνει δύο πολύ σημαντικές έννοιες, εκείνη της «περιφέρειας» και εκείνη της «ανάπτυξης» και αφορά όσους ενδιαφέρονται να σχεδιάσουν και να εφαρμόσουν δημόσιες πολιτικές, που στοχεύουν, μεταξύ άλλων, στη βελτίωση της οικονομικής ανταγωνιστικότητας, της κοινωνικής συνοχής, της περιβαλλοντικής βιωσιμότητας, της εδαφικής διακυβέρνησης και του χωροταξικού σχεδιασμού σε μια δεδομένη περιοχή (Medeiros, 2022).

Για να προσδιοριστεί μια περιοχή ως διοικητική μονάδα «Περιφέρεια» είναι αναγκαίο αυτή να υπόκειται του κράτους, άρα να είναι μικρότερη από αυτό, αλλά να υπέρκειται του δήμου. Η περιφέρεια διαθέτει διακριτική υπερτοπική διοικητική, πολιτιστική, πολιτική ή οικονομική δύναμη και συνοχή, που τη διαφοροποιεί από το κράτος και τις υπόλοιπες περιφέρειές του. Μερικές φορές, ως περιφέρεια μπορεί να ορίζεται ακόμα και η επικράτεια μιας υπερεθνικής οντότητας (Svetikas, 2014), όπως συμβαίνει στην περίπτωση της Ευρωπαϊκής Ένωσης και των κρατών-μελών της.

Η έννοια της «ανάπτυξης» αποτελεί μια πολυσύνθετη διαδικασία. Περιλαμβάνει την αύξηση της παραγωγής, διαρθρωτικές οικονομικές αλλαγές μονιμότερου χαρακτήρα και αλλαγές στο θεσμικό, τεχνολογικό, κοινωνικό και πολιτικό πλαίσιο, εντός των οποίων παράγεται και διανέμεται το προϊόν. Ως τέτοιες μεταβολές ενδεικτικά, νοούνται η σχετική μείωση της συμμετοχής του αγροτικού τομέα με παράλληλη σχετική αύξηση της συμμετοχής των κλάδων της μεταποίησης και των υπηρεσιών στο εθνικό Προϊόν, η εισαγωγή αποτελεσματικότερων τεχνικών και μεθόδων παραγωγής, η βελτίωση της ποιότητας ζωής, η βελτίωση των όρων διανομής του εισοδήματος, η συμμετοχή του πληθυσμού στις διαδικασίες οικονομικής ανάπτυξης κ.λπ. (Πολύζος, 2011).

Ανακεφαλαιώνοντας επομένως, γίνεται αντιληπτό ότι με τον όρο «περιφερειακή ανάπτυξη» γίνεται αναφορά στην κατάρτιση ενός οικονομικού προγράμματος ή σχεδίου μέσα στα πλαίσια μιας πολιτικής, που αποσκοπεί στην οικονομική ανάπτυξη διάφορων περιοχών μιας χώρας μέσα από ένα σύγχρονο και αποτελεσματικό σχεδιασμό/προγραμματισμό (Ανδρεοπούλου, 2014).

3. Τα Χαρακτηριστικά των Περιφερειών Ιονίων Νήσων και Ηπείρου

3.1 Εισαγωγή

Οι σχέσεις και η επικοινωνία μεταξύ της Περιφέρειας Ηπείρου και της Περιφέρειας Ιονίων νήσων εκπορεύονται από την ιστορική τους διαδρομή. Δεν περιορίζονται σε συγκεκριμένη περίοδο. Αντίθετα, είναι συνεχής και αναπαράγεται στο χρόνο, διαμορφώνοντας, εν πολλοίς, σε ορισμένες περιπτώσεις ακόμα και την ιστορική εξέλιξη του Ελληνικού Κράτους (Κούκου, 1983, Στουπή, 2003, Θεοτόκης, 1991, Κέντρο Τουριστικών Μελετών, 1957).

Οι δύο εδαφικές ενότητες πήραν την σημερινή μορφή τους και θεσπίστηκαν ως διοικητικές Περιφέρειες-Ν.Π.Δ.Δ. της Ελλάδας με τον Ν. 1622/1986 και το εκτελεστικό Π.Δ. 51/1987. Εις ό,τι αφορά στην Περιφέρεια Ηπείρου με πρωτεύουσα τα Ιωάννινα, αυτή αποτελείται από τους νομούς Ιωαννίνων, Θεσπρωτίας, Πρέβεζας και Άρτας. Εις ό,τι αφορά στην Περιφέρεια Ιονίων νήσων με πρωτεύουσα την Κέρκυρα, αυτή αποτελείται από τους νομούς Κερκύρας, Λευκάδας, Κεφαλονιάς-Ιθάκης και Ζακύνθου.

3.2 Χαρακτηριστικά

Συγκρίνονται η εδαφική επιφάνεια των δύο Περιφερειών, εκ των οποίων σαφώς προκύπτει ότι εκείνη των Ιονίων νησιών είναι μικρότερη σε σχέση με την αντίστοιχη της Ηπείρου.

Πίνακας 3.1: Επιφάνεια εδαφών

Περιφέρεια	Επιφάνεια (km ²)
Ηπείρου	9.164
Ιονίων	2.306

Πηγή:ΕΛΣΤΑΤ

Εις ό,τι αφορά στην γεωμορφολογία και στο φυσικό ανάγλυφο του εδάφους, σύμφωνα με την Ελληνική Εταιρεία Τοπικής Αυτοδιοίκησης και Ανάπτυξης (Ε.Ε.Τ.Α.Α.), η Περιφέρεια Ηπείρου είναι σαφώς πιο ορεινή, σε σχέση με εκείνη των Ιονίων νήσων:

Πίνακας 3.2: Κατανομή ορεινών, ημιορεινών, πεδινών Δημοτικών Ενοτήτων (Δ.Ε.) ανά Περιφέρεια

Περιφέρεια	Ορεινές Δ.Ε.	Ημιορεινές Δ.Ε.	Πεδινές Δ.Ε.	ΣΥΝΟΛΟ
Ηπείρου	45	20	11	76
Ιονίων	5	15	19	39
Ηπείρου	59,21%	26,32%	14,47%	Μετά από επεξεργασία (Π.Μ.)
Ιονίων	12,82%	38,46%	48,72%	

Πηγή: Ε.Ε.Τ.Α.Α., 2022

Πίνακας 3.3: Κατανομή ορεινών, ημιορεινών, πεδινών Κοινοτήτων ανά Περιφέρεια

Περιφέρεια	Ορεινές	Ημιορεινές	Πεδινές	ΣΥΝΟΛΟ
Ηπείρου	340	150	91	582
Ιονίων	34	101	143	278
Ηπείρου	58,42%	25,77%	15,64%	Μετά από επεξεργασία (Π.Μ.)
Ιονίων	12,23%	36,33%	51,44%	

Πηγή: Ε.Ε.Τ.Α.Α., 2022

Ακόμα, εις ό,τι αφορά στις πληθυσμιακές μεταβολές των δύο περιοχών, σύμφωνα με την Ε.Ε.Τ.Α.Α., ισχύει

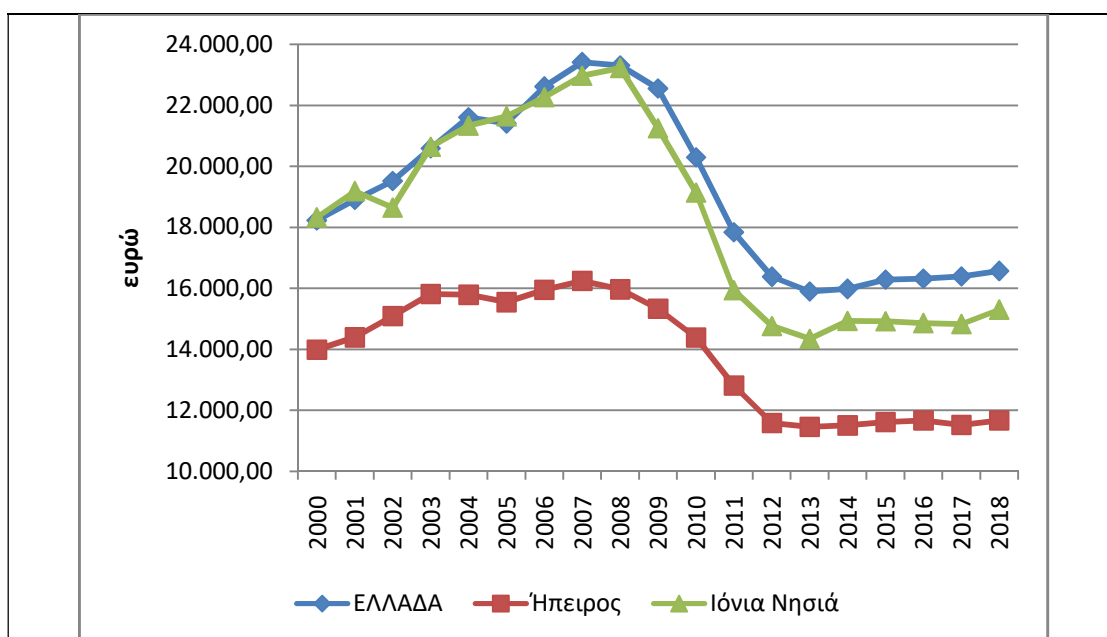
Πίνακας 3.4: Πληθυσμιακές Μεταβολές ανά Περιφέρεια 1991-2021

	1991	2001	2011	2021
Ηπείρου	327.300	336.392	336.856	319.543
Ιονίων	189.430	209.608	207.855	200.726
ΣΥΝΟΛΟ χώρας	10.221.977	10.932.136	10.814.475	10.430.702

Πηγή: Ε.Ε.Τ.Α.Α., 2022

Η Περιφέρεια Ηπείρου λοιπόν, είναι πολυπληθέστερη σε σχέση με τα Ιόνια νησιά, παρά το ότι είναι πιο ορεινή, δεν διαθέτει τον αριθμό των λιμανιών, που αυτά κατέχουν, ούτε τον αριθμό των αεροδρομίων, με προεξέχουσα την Κέρκυρα που διαθέτει Διεθνές Αεροδρόμιο, ενώ η επικοινωνία της με τις υπόλοιπες περιοχές της Ελλάδας είναι σαφώς πιο ευπρόσιτη.

Παρόλα αυτά, σύμφωνα με τα στοιχεία της EUROSTAT (πίνακας 3.5 του Παραρτήματος) και της ΕΛΣΤΑΤ, η Περιφέρεια Ιονίων νήσων εμφανίζεται πλουσιότερη της Περιφέρειας Ηπείρου (γράφημα 3.1):

Γράφημα 3.1: κατά κεφαλή Α.Εγχ.Π.-σταθερές 2020

Πρόκειται για ιδιαίτερα σημαντικό στοιχείο, δεδομένου ότι η Οικονομία των Ιονίων βασίζεται κυρίως στον τριτογενή τομέα της και στην εν γένει παροχή υπηρεσιών, όντας μια αποβιομηχανοποιημένη Οικονομία, οι παραγωγικοί συντελεστές της οποίες έχουν εγκαταλείψει, εν πολλοίς, τον πρωτογενή τομέα. Αντίθετα, στην παραγωγή του Προϊόντος της Ηπείρου έχουν βαρύνουσα συμμετοχή πέραν των υπηρεσιών και ο πρωτογενής τομέας και οι κατασκευές, με αξιοπρόσεχτη και εκείνη της μεταποίησης, όπως αναλυτικότερα θα παρουσιαστεί στο κεφάλαιο 5.

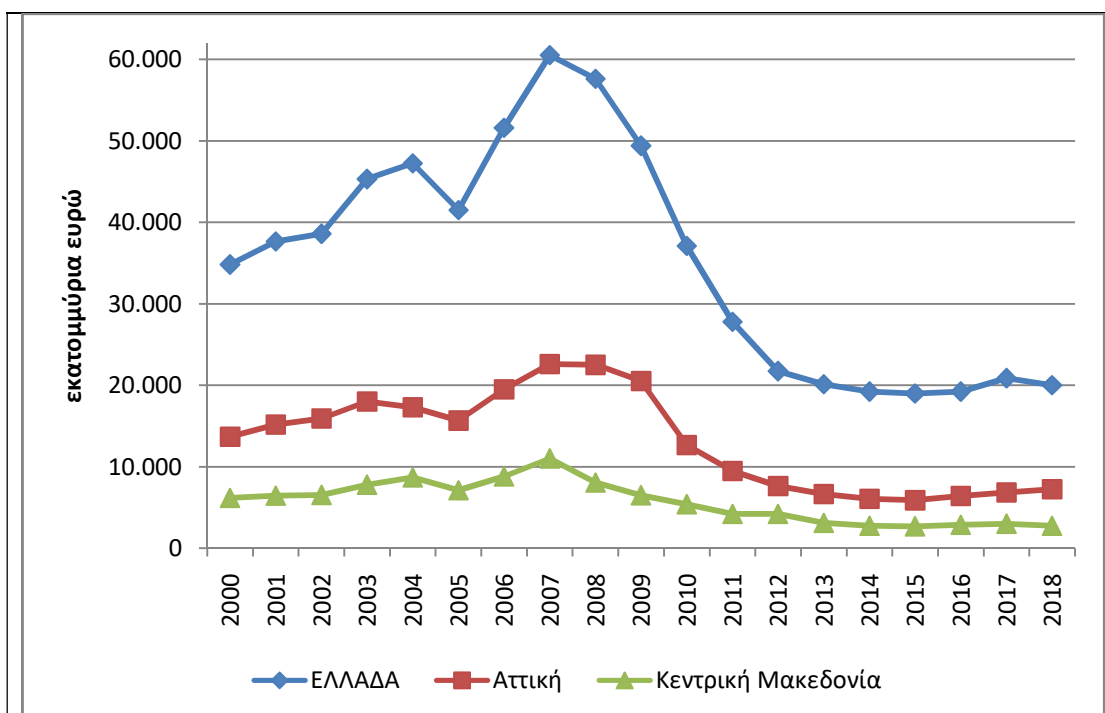
Εντούτοις, η Οικονομία των Ιονίων εμφανίζεται συγκριτικά πιο ισχυρή.

4. Επεξεργασία Στατιστικών Δεδομένων

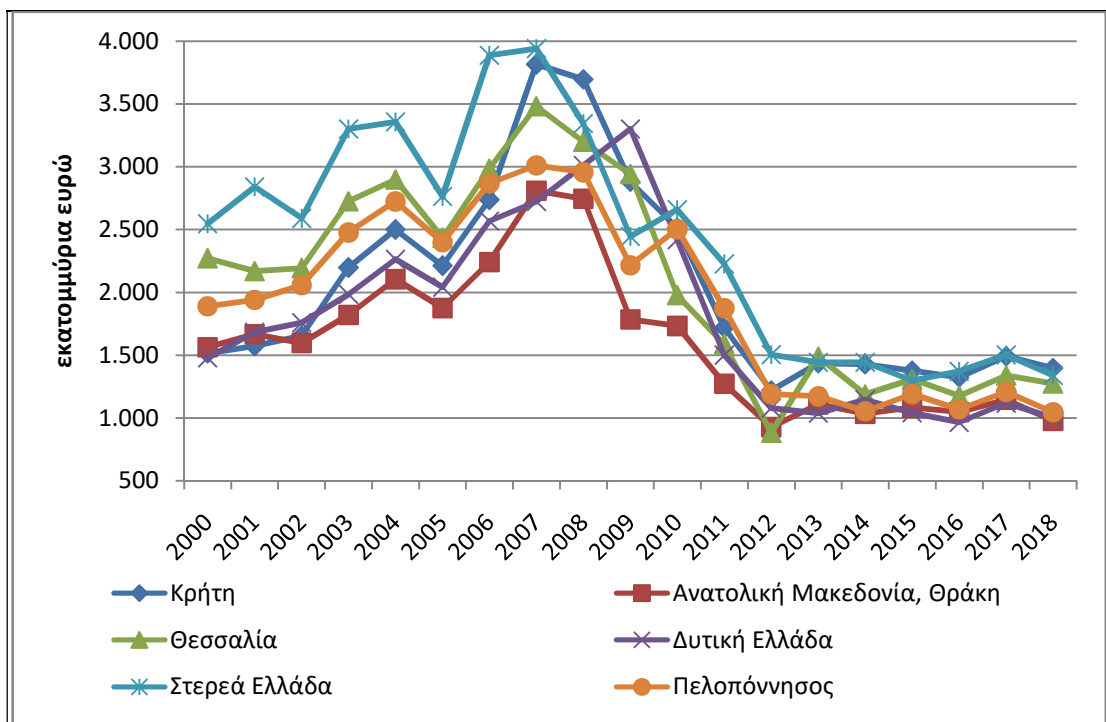
4.1 Ακαθάριστες Επενδύσεις σε πάγιο κεφάλαιο ανά κλάδο της Οικονομίας και ανά Περιφέρεια για την περίοδο 2000-2018

Η διαδικασία συλλογής και αξιολόγησης των στατιστικών στοιχείων, εστιάζει στην παράμετρο, σύμφωνα με την ΕΛΣΤΑΤ, των κατ' έτος Ακαθάριστων Επενδύσεων σε πάγιο κεφάλαιο ανά κλάδο της Οικονομίας και ανά Περιφέρεια για την περίοδο 2000-2018 (Παράρτημα, πίνακας 4.1).

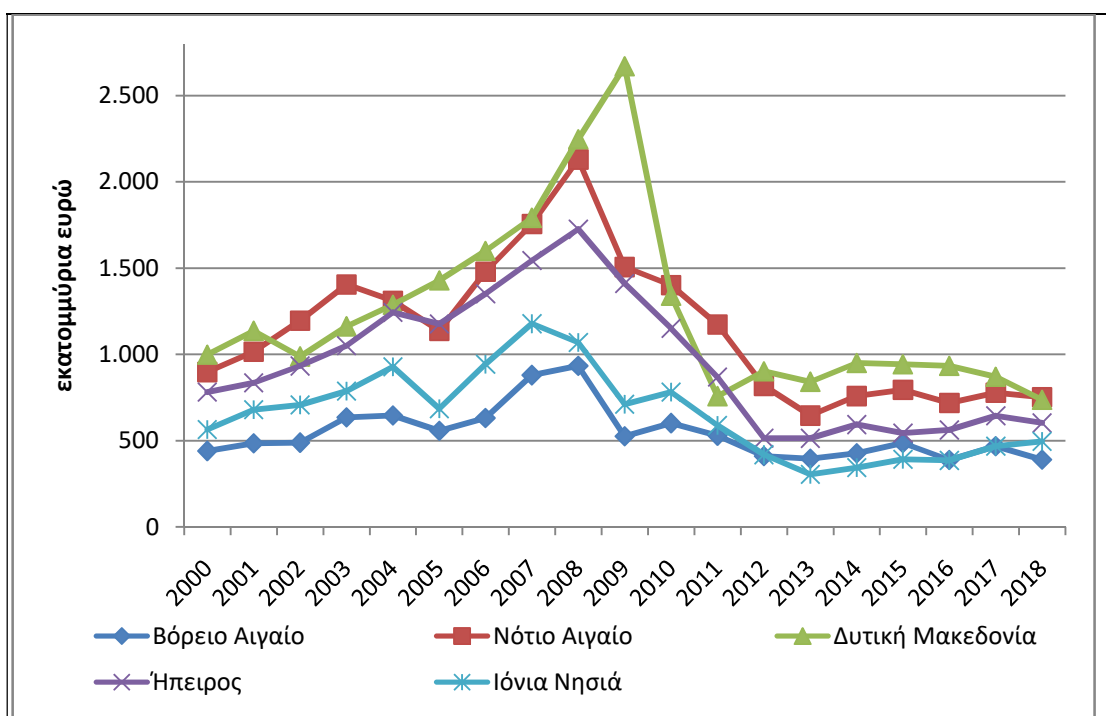
Εκείνο που αναμφίβολα αναδεικνύεται από τον πίνακα 4.1 και τα γραφήματα 4.1 α έως γ, είναι η κατάταξη των δύο Περιφερειών στις τελευταίες θέσεις μαζί με το Βόρειο Αιγαίο, συγκριτικά με τις υπόλοιπες Περιφέρειες.

Γράφημα 4.1α: Ακαθάριστες επενδύσεις παγίου κεφαλαίου κατά περιφέρεια - τρέχουσες

Γράφημα 4.1β: Ακαθάριστες επενδύσεις παγίου κεφαλαίου κατά περιφέρεια - τρέχουσες

Γράφημα 4.1γ: Ακαθάριστες επενδύσεις παγίου κεφαλαίου κατά περιφέρεια - τρέχουσες

Η κατ' έτος απόκλιση μεταξύ των αλγεβρικών τιμών των επενδύσεων των Ιονίων νησιών και της Ηπείρου, αφενός και αφετέρου, των υπολοίπων, πλην Βορείου Αιγαίου,

είναι εξαιρετικά μεγάλη. Οι επενδυτές δείχνουν να επιλέγουν γειτονικές περιοχές με παρόμοια γεωμορφολογικά, κοινωνικά κ.λπ. χαρακτηριστικά για την αξιοποίηση των κεφαλαίων τους στις διαδικασίες συνολικής κυκλοφορίας του κοινωνικού κεφαλαίου¹ τόσο της Περιφέρειας Ηπείρου, όσο και της Περιφέρειας Ιονίων νησιών. Συγκεκριμένα, με εξαίρεση την Περιφέρεια του Βορείου Αιγαίου, οι τιμές της παραμέτρου και για τις δύο Περιφέρειες μελέτης, είναι οι χαμηλότερες σε εθνικό επίπεδο. Μάλιστα, η επίδοση των Ιονίων νησιών εμφανίζεται αντεστραμμένη στο δυσμενέστερο σε σχέση με εκείνη της παραμέτρου του κατά κεφαλήν τους Α.Εγχ.Π. Επιπλέον, αν και η Περιφέρεια Ηπείρου συγκεντρώνει πολλά συγκριτικά πλεονεκτήματα² σε σχέση, ενδεικτικά και μόνο αναφέρεται, με τις Περιφέρειες Δυτικής Μακεδονίας και Δυτικής Ελλάδας, τα οποία απορρέουν από το γεγονός ότι την διατρέχει η Εγνατία Οδός, η οποία απολήγει στο Λιμάνι της Ηγουμενίτσας, διαθέτει την ΒΙ.ΠΕ. των Ιωαννίνων, στην οποία διασταυρώνονται η Ιονία Οδός με την Εγνατία Οδό, υποδομές ενταγμένες στα Διευρωπαϊκά Δίκτυα Μεταφορών, εντούτοις αδυνατεί να τις συναγωνιστεί ως προς την προσέλκυση επενδύσεων σε πάγιο κεφάλαιο καίτοι η κυκλοφορία των παραγωγικών συντελεστών και του Προϊόντος της Δυτικής Μακεδονίας και της Δυτικής Ελλάδας εξαρτώνται από τον λιμένα της Ηγουμενίτσας (Επιστημονική Ομάδα Πανεπιστημίου Πατρών, 2011).

4.2 Ακαθάριστη Προστιθέμενη Αξία

Η επεξεργασία των στατιστικών στοιχείων, ακολούθως, επικεντρώνει στην παράμετρο της Ακαθάριστης Προστιθέμενης Αξίας διότι αυτή αποτελεί μέτρο για την οικονομική ευημερία μιας περιοχής. Έτσι, εάν αναλυθεί κατά τομέα παραγωγής, αποτελεί αποτύπωση του παραγωγικού και επιχειρηματικού μοντέλου, που ακολουθείται στην Οικονομία της περιοχής (Επιμελητήριο Αχαΐας, 2021).

Ως έννοια, η Ακαθάριστη Προστιθέμενη Αξία είναι η αξία της ακαθάριστης παραγωγής μιας περιοχής, που παράγεται κατά τη διάρκεια ενός ημερολογιακού χρόνου, αφού αφαιρεθεί η ενδιάμεση κατανάλωση, δηλαδή η αξία των πρώτων υλών, καυσίμων και υπηρεσιών που παρασχέθηκαν από άλλους και χρησιμοποιήθηκαν κατά τη διάρκεια της παραγωγής. Αντιπροσωπεύει την προστιθέμενη αξία που δημιουργείται από τους τομείς, που παράγουν αγαθά και υπηρεσίες εντός της χώρας (Υ.Αν.&Επ., 2020-Υπ. Οικ. Κύπρου, 2016).

Σύμφωνα με το αποτέλεσμα της επεξεργασίας των στοιχείων της ΕΛΣΤΑΤ, από την οποία υπολογίστηκε ο δείκτης LQ για όλους τους κλάδους ανά Περιφέρεια (Παράρτημα), όπως αναλυτικότερα παρουσιάζεται στο κεφάλαιο 5, προκύπτει ότι στην Περιφέρεια Ηπείρου, οι τομείς ειδικεύσεώς της είναι ο πρωτογενής τομέας, οι κατασκευές και οι παρεχόμενες από το Δημόσιο υπηρεσίες και εξ αυτού του λόγου οι σχετικές με την ασφάλιση υγείας δραστηριότητες, όπως επίσης, σημαντική συμβολή έχουν ο δευτερογενής τομέας και ο τριτογενής τομέας. Προκύπτει δηλαδή, ότι οι παραγωγικοί συντελεστές έχουν μια ισορροπημένη συμμετοχή στην παραγωγή του Προϊόντος και στην κυκλοφορία του κεφαλαίου, δίχως η Οικονομία της Ηπείρου να εξαρτάται

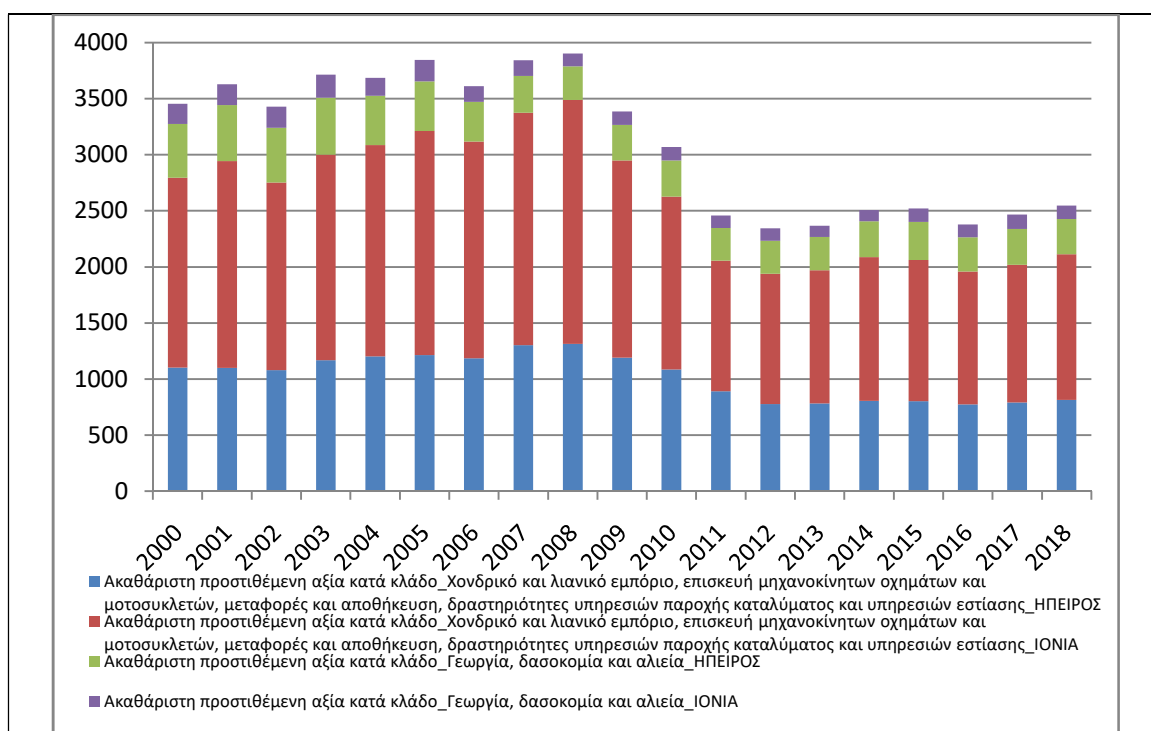
¹ «Τα πολυάριθμα ατομικά κεφάλαια, τα τοποθετημένα σε έναν ορισμένο κλάδο παραγωγής διαφέρουν λίγο-πολύ τόνα από τ' άλλο στη σύνθεσή τους. Ο μέσος όρος των ατομικών συνθέσεων τους μας δίνει τη σύνθεση του συνολικού κεφαλαίου αυτού του κλάδου παραγωγής. Τέλος ο συνολικός μέσος όρος των μέσων συνθέσεων όλων των κλάδων της παραγωγής μας δίνει τη σύνθεση του κοινωνικού κεφαλαίου μιας χώρας ...» (Μαρξ, 1978-α, 634).

² «... comparative advantage is defined as the lower amount of other goods that has to be forsaken, compared to other countries, if the country at hand specializes in the production of that good» (Hewings-Oosterhaven, 2021, 373) και «... Comparative advantage is also relevant to different regions of a country in studying the pattern of interregional trade» (Lewis κ.α, 2010, 198).

αποκλειστικά από συγκεκριμένο μόνο κλάδο. Αντίθετα, εις ό,τι αφορά στην Περιφέρεια Ιονίων νήσων, ο τομέας ειδίκευσής της είναι αποκλειστικά η παροχή υπηρεσιών φιλοξενίας, εστίασης κ.λπ. (πίνακες 5.7 έως και 5.15 του Παραρτήματος).

Ως εκ τούτου, με αυτό το δεδομένο, επιλέγεται η προσέγγιση των κυρίων τομέων ειδίκευσης κάθε μιας εκ των δύο Περιφερειών, κατά την εξέταση της παραμέτρου της Ακαθάριστης Προστιθέμενης Αξίας της ΕΛΣΤΑΤ.

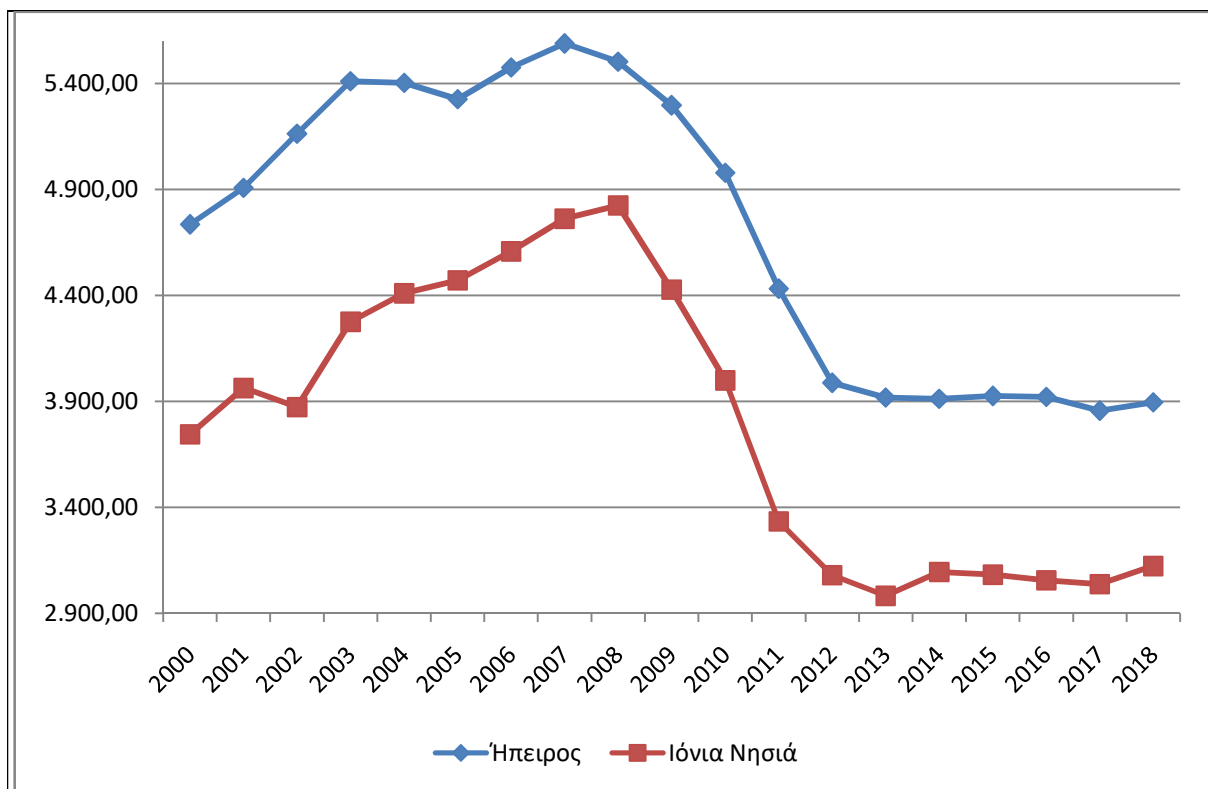
Η εργασία εκκινεί από τον πρωτογενή τομέα και τον τριτογενή τομέα της Περιφέρειας Ηπείρου και ειδικότερα, τον κλάδο του Τουρισμού κ.λπ., αντιπαραβάλλοντας τον στον αντίστοιχο της Περιφέρειας Ιονίων νησιών (γράφημα 4.2). Αν και ο εν λόγω κλάδος δεν περιλαμβάνεται στους τομείς ειδίκευσης της οικονομίας της Ηπείρου, εντούτοις ο τζίρος που παράγεται, συμβάλει καθοριστικά στην μεγέθυνση του Προϊόντος της, όπως θα φανεί και στη συνέχεια.

Γράφημα 4.2: Ακαθάριστη Προστιθέμενη Αξία κατά κλάδο αναφοράς, σε εκατ. ευρώ, 2020 = 100, επεξεργασία πινάκων 4.2 & 4.3 (Παράρτημα)

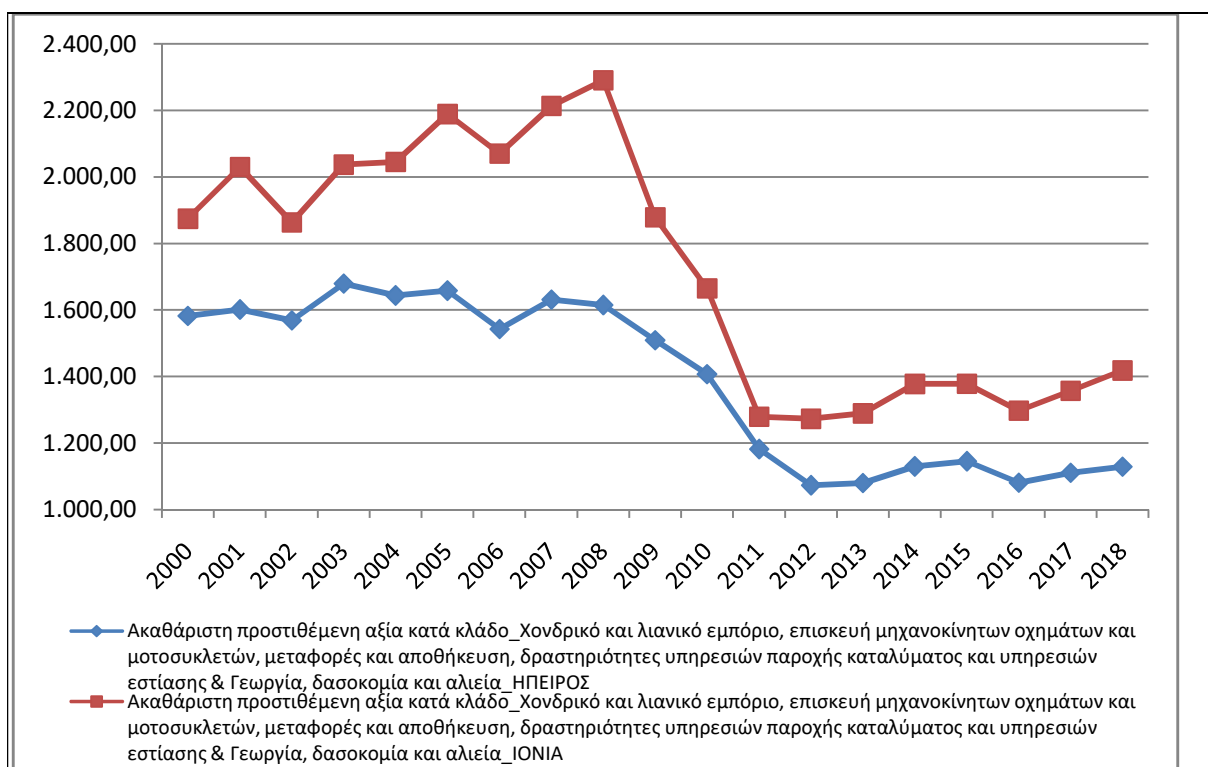
Η πρώτη πληροφορία που αντλεί κανείς από το γράφημα 4.2, έχει να κάνει με την Περιφέρεια Ηπείρου. Συγκεκριμένα, αν και η Περιφέρεια Ηπείρου είναι ειδικευμένη στον πρωτογενή τομέα, όπως αναλυτικότερα θα παρουσιαστεί στο επόμενο κεφάλαιο, εντούτοις δείχνει να ιδιοποιείται δυσανάλογα μεγαλύτερη ποσότητα Προϊόντος από υπηρεσίες σε σχέση με το Προϊόν που ιδιοποιείται κι έχει παραχθεί από τον Πρωτογενή τομέα.

Επιπλέον, με το δεδομένο ότι το Α.Εγχ.Π. της Ηπείρου είναι μεγαλύτερο από εκείνο των Ιονίων (γράφημα 4.3)

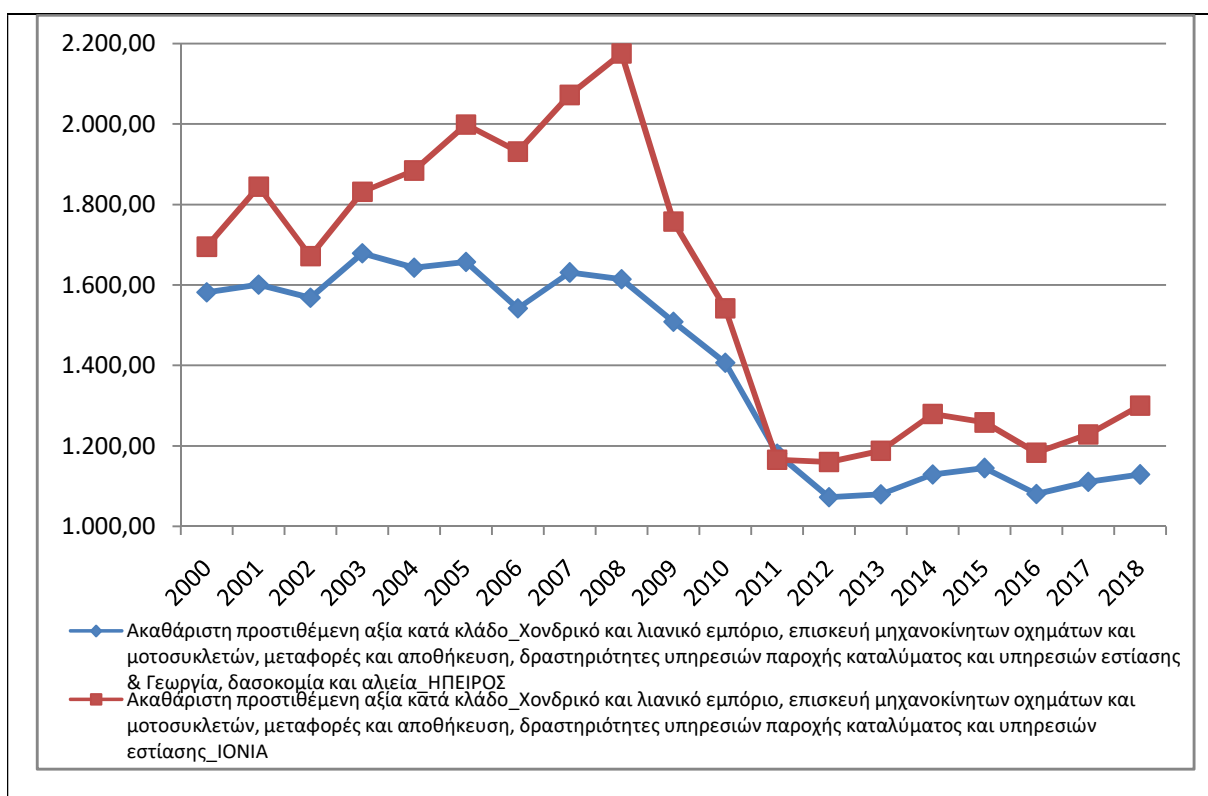

Γράφημα 4.3: Α.Εγχ.Π. κατά Περιφέρεια, σε εκατ. ευρώ, 2020 = 100

εστιάζουμε στα ακόλουθα γραφήματα 4.4 και 4.5.

Γράφημα 4.4: Ακαθάριστη Προστιθέμενη Αξία κατά κλάδο αναφοράς, σε εκατ. ευρώ, 2020 = 100

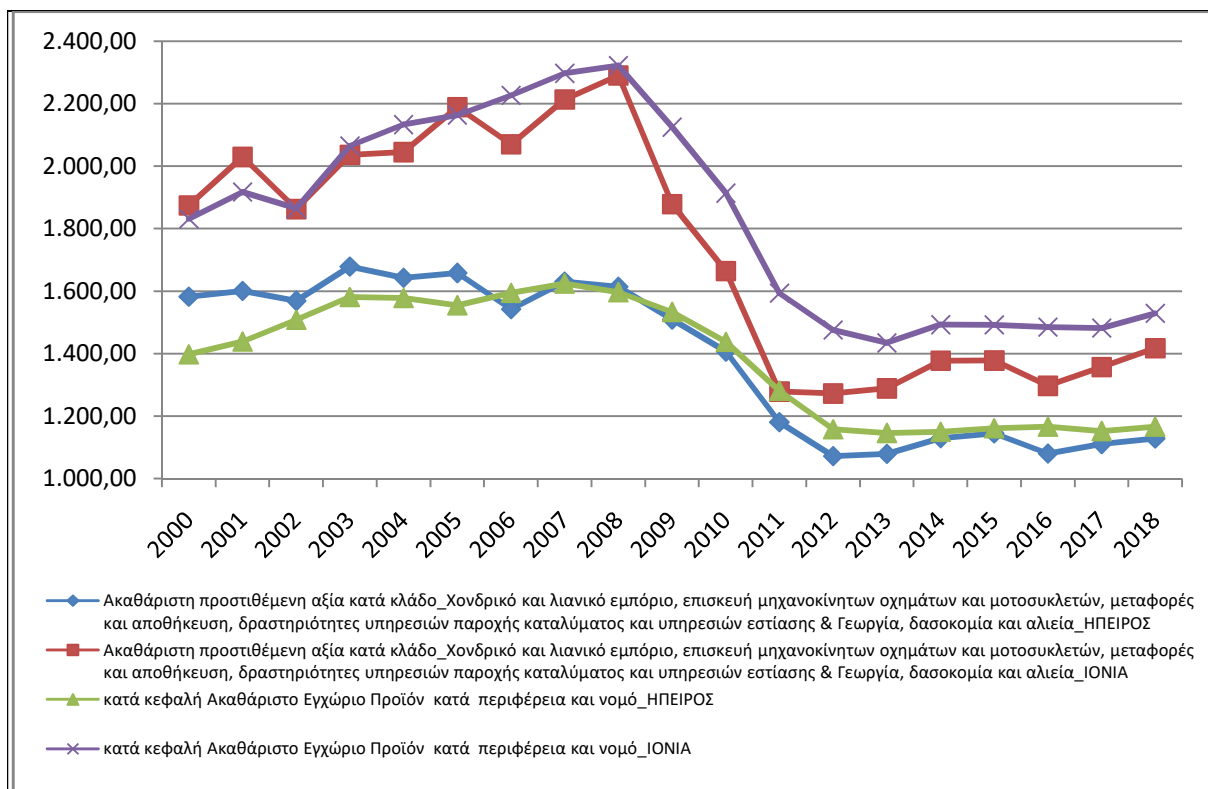

Γράφημα 4.5: Ακαθάριστη Προστιθέμενη Αξία κατά κλάδο αναφοράς, σε εκατ. ευρώ, 2020 = 100

Στο γράφημα 4.4, αντιπαραβάλλεται η Ακαθάριστη Προστιθέμενη Αξία του αθροίσματος πρωτογενούς τομέα & του κλάδου Τουρισμού κ.λπ. για κάθε μια από τις Περιφέρειες μελέτης ξεχωριστά. Στο γράφημα 4.5, αντιπαραβάλλονται η Ακαθάριστη Προστιθέμενη Αξία του αθροίσματος πρωτογενούς τομέα & του κλάδου Τουρισμού κ.λπ. για την Ήπειρο με την Ακαθάριστη Προστιθέμενη Αξία μόνο του κλάδου Τουρισμού κ.λπ. των Ιονίων.

Συμπεραίνεται ότι η, δια του ανταγωνισμού στην Αγορά, ισχύς του αθροίσματος των παραγωγικών συντελεστών Κεφαλαίου και Εργασίας, εκφρασμένη σε όρους παραγόμενου τζίρου του τουριστικού κ.λπ. κλάδου μαζί με τον κλάδο της γεωργίας, δασοκομίας, αλιείας (Πρωτογενής τομέας), είναι σαφώς μεγαλύτερη στην περίπτωση των Ιονίων νήσων σε σχέση με την Ήπειρο, ακόμα κι όταν το άθροισμα του κλαδικού τζίρου της γεωργίας, δασοκομίας, αλιείας (Πρωτογενής τομέας) μαζί με τον Τουρισμό κ.λπ. της Ηπείρου συγκριθεί μόνο με τον τζίρο του τουριστικού κ.λπ. κλάδου.

Ακολούθως, σχεδιάζεται εκ νέου το γράφημα 4.4 και προσαρμόζεται σε αυτό η παράμετρος του κατά κεφαλή περιφερειακού Α.Εγχ.Π. Προς τούτο, διαιρέθηκαν τα αντικειμενικά μεγέθη εκάστου Α.Εγχ.Π. με το δέκα, ώστε να επιτευχθεί το ζητούμενο αποτέλεσμα για την παρουσίασή του.

Γράφημα 4.6: Ακαθάριστη Προστιθέμενη Αξία κατά κλάδο αναφοράς, σε εκατ. ευρώ, 2020 = 100 & κατά κεφαλή Α.Εγχ.Π.

Στην περίπτωση της Περιφέρειας Ηπείρου, οι καμπύλες του γραφήματος 4.6 δείχνουν να υπάρχει υψηλότερη συσχέτιση μεταξύ αφενός, του αθροίσματος της Ακαθάριστης Προστιθέμενης Αξίας Πρωτογενούς τομέα και κλάδου Τουρισμού και αφετέρου, της παραμέτρου του κατά κεφαλή Α.Εγχ.Π. της Ηπείρου, συγκριτικά με τις αντίστοιχες καμπύλες των ίδιων παραμέτρων, της περίπτωσης των Ιονίων νησιών.

Για την ερμηνεία του γεγονότος τούτου, διερευνάται συγκριτικά, ο τρόπος διαχείρισης των παραγωγικών συντελεστών Εργασία-Κεφάλαιο από τις δύο περιφέρειες Ηπείρου και Ιονίων νήσων. Προς τούτο, εισάγονται στην ανάλυση οι πίνακες του Παραρτήματος 4.6 έως και 4.9 με αντικείμενα την «Απασχόληση κατά γεωγραφική ζώνη, περιφέρεια και κλάδο» και την «Ετήσια χρονοσειρά ανέργων» στις Περιφέρειες.

Ο ακόλουθος πίνακας 4.4 δείχνει ότι αν και η Περιφέρεια Ηπείρου παρουσιάζει το ελάχιστο κατά κεφαλή Α.Εγχ.Π. ως προς το εθνικό ποσοστό, ίσο με 72,0% μεταξύ των 13 Περιφερειών, εντούτοις το μέσο μέγεθος των επιχειρήσεων της κατέχουν την 2^η θέση πανελληνίως μετά την Αττική, με 29 εργαζομένους ανά επιχείρηση (πίνακας 4.5). Αντίθετα, η Περιφέρεια Ιονίων νήσων αν και κατέχει την 3^η θέση στην κατάταξη των 13 Περιφερειών, με επίδοση κατά κεφαλή Α.Εγχ.Π. 92,7% σε σχέση με το εθνικό (πίνακας 4.4), εντούτοις ως προς το μέγεθος των επιχειρήσεων της αυτή βρίσκεται στην 7^η θέση με 10 εργαζομένους ανά επιχείρηση (πίνακας 4.5).

Πίνακας 4.4: Βασικοί Περιφερειακοί Δείκτες της Ελλάδας						
Περιφέρεια	Πληθυσμός (2018)	Α.Εγχ.Π. ποσοστό συμμετοχής Περιφέρειας στο Εθνικό	Α.Εγχ.Π. κατά κεφαλή (2016)		RIS, 2017 EU=102.2	RCI 2019 Αξία σε κλίμακα 0-100 και κατάταξη
			GR=100	EU=100		

		(2016)				
Ελλάδα	10.741.165	100,0	100,0	59,2		23,53
Αττική	3.756.453	47,5	135,6	80,3	76,9	44,97 (180)
Κεντρική Ελλάδα	555.623	4,6	89,9	53,2	53,8	10,48 (254)
Κεντρική Μακεδονία	1.875.996	13,7	78,6	46,6	67,3	20,29 (239)
Κρήτη	633.506	4,9	84,3	49,9	71,4	12,93 (250)
Ανατολική Μακεδονία-Θράκη	601.175	3,9	69,8	41,3	53,4	5,67 (265)
Ήπειρος	334.337	2,2	72,0	42,6	54,3	11,64 (251)
Ιόνια Νησιά	204.562	1,8	92,7	54,9	42,9	10,15 (256)
Βόρειο Αιγαίο	211.137	1,4	74,9	44,3	54,6	0 (268)
Πελοπόννησος	576.749	4,5	82,9	49,1	48,0	8,84 (258)
Νότιο Αιγαίο	340.870	3,4	108,5	64,2	48,5	7,93 (259)
Θεσσαλία	722.065	5,2	77,3	45,8	59,2	11,16 (252)
Δυτική Ελλάδα	659.470	4,6	73,6	43,6	64,8	6,53 (262)
Δυτική Μακεδονία	269.222	2,2	87,7	51,9	62,9	6,05 (263)

Πηγή: OECD, 2020β

Πίνακας 4.5: Πληθυσμός, απασχόληση, Α.Εγχ.Π., επιχειρήσεις και μέσο μέγεθος επιχείρησης στις Περιφέρειες της Ελλάδας-ποσοστό επί του εθνικού

Περιφέρεια	Πληθυσμός (2018)	Α.Εγχ.Π. (2018)	Απασχόληση (2018)	Επιχειρήσεις (2016)	Μέσο μέγεθος επιχείρησης (εργαζόμενοι ανά επιχείρηση) (2016)
Αττική	35	47	36	27	47
Κεντρική Μακεδονία	17	14	17	19	12
Θεσσαλία	7	5	6	9	12
Δυτική Ελλάδα	6	5	6	7	8
Κρήτη	6	5	6	7	7
Ανατολική Μακεδονία-Θράκη	6	4	6	5	11
Πελοπόννησος	5	4	5	5	9
Κεντρική Ελλάδα	5	5	5	5	8
Ήπειρος	3	2	3	3	29
Νότιο Αιγαίο	3	3	3	4	7
Δυτική Μακεδονία	2	2	2	2	11
Ιόνια Νησιά	2	2	2	3	10
Βόρειο Αιγαίο	2	1	2	3	5

Πηγή: OECD, 2020α

Από την άλλη, όπως ο πίνακας 4.6 επιβεβαιώνει, οι απασχολούμενοι σε όλους τους κλάδους της παραγωγής του Προϊόντος της Ηπείρου είναι περισσότεροι και πολυπληθέστεροι σε ορισμένες περιπτώσεις έναντι των ίδιων παραμέτρων του Ιονίου, με εξαίρεση μόνο τον κλάδο του Τουρισμού κ.λπ., όπου τα μεγέθη της παραμέτρου είναι περίπου ίσα, μεταξύ των δύο Περιφερειών, με τα Ιόνια νησιά να εμφανίζουν ακόμα και μεγαλύτερη αλγεβρική τιμή σε πολλές κατ' έτος μετρήσεις. Ομοίως, παραπλήσιες κατ' έτος τιμές εμφανίζονται και στους πίνακες 4.7 και 4.8, στην περίπτωση των αυτοαπασχολούμενων και των μισθωτών, που πλέον είναι άνεργοι, μεταξύ των δύο Περιφερειών. Το γεγονός που κάνει την διαφορά, εστιάζεται στα ποσοστά ανεργίας του Πρωτογενή και Δευτερογενή τομέα εκάστης Οικονομίας, εκ των οποίων οι τιμές της Περιφέρειας Ιονίων νήσων είναι σαφώς μικρότερες έναντι των αντιστοίχων της Ηπείρου. Εκκινώντας από τούτο, λαμβάνεται υπόψη και το περιεχόμενο των γραφημάτων 5.2 και 5.4, όπου ο συντελεστής Εργασίας του Ιονίου, εμφανίζεται σταθερά μειούμενος, ενώ αντίθετα, η Ήπειρος εμφανίζει μια σταθερότητα στις τιμές της περί το 20% και 15% αντίστοιχα. Επιπλέον, στους πίνακες 4.7 και 4.8, το ποσοστό της ανεργίας του Τριτογενή τομέα εμφανίζει τιμές που ξεπερνούν ακόμα και το 90% και ειδικότερα του τουριστικού κ.λπ. κλάδου τείνει στο 70%, για την περίπτωση του Ιονίου και αντίστοιχα, τα ίδια μεγέθη στην περίπτωση της Ηπείρου, μεταβάλλονται περί το 70% και 35% αντίστοιχα, λαμβάνοντας υπόψη ότι οι εργαζόμενοι στον τουριστικό

κλάδο υπολογίζονται ως άνεργοι μετά το πέρας της θερινής περιόδου και μέχρι την έναρξη της επόμενης.

Συνεπώς, όπως εκτεταμένα θα γίνει αναφορά στο επόμενο κεφάλαιο 5 και εμπειριστατωμένα θα τεκμηριωθεί έτι πληρέστερα εκεί και εις ό,τι αφορά στην Περιφέρεια Ιονίων νήσων, επειδή οι συντελεστές της παραγωγής έχουν εγκλωβιστεί στον κλάδο του Τουρισμού κ.λπ. και ο κλάδος του Τουρισμού είναι έντασης εργασίας³, προκύπτει ότι η διαδικασία παραγωγής του Προϊόντος στην Περιφέρεια Ιονίων νήσων εμφανίζει αύξουσες αποδόσεις κλίμακας⁴, καθώς, δεδομένων των τιμών της εισροής των συντελεστών στην διαδικασία παραγωγής του περιφερειακού Προϊόντος, οι οποίες βαίνουν αύξουσες, όπως παρουσιάζεται και στο γράφημα 5.5, η συμμετοχή του τουριστικού κ.λπ. κλάδου στο περιφερειακό Α.Εγχ.Π. βαίνει αύξουσα, τείνοντας στο 90%.

Αντίθετα, εις ό,τι αφορά στην Ήπειρο, η ισορροπία που εμφανίζει ο επιμερισμός, δια του ανταγωνισμού στην Αγορά, των παραγωγικών της συντελεστών στον Πρωτογενή και Δευτερογενή τομέα και η σταθερότητα περί το 80% της τιμής του ποσοστού συμμετοχής του Τριτογενή τομέα στο περιφερειακό Α.Εγχ.Π. και επιπλέον, η μεταβολή της συμμετοχής του παραγωγικού συντελεστή Εργασία στην Απασχόληση του Τριτογενή να βαίνει αύξουσα, όντας έντασης εργασίας ο κλάδος του Τουρισμού, όπως εκτεταμένα θα γίνει αναφορά στο επόμενο κεφάλαιο 5 και εμπειριστατωμένα θα τεκμηριωθεί έτι πληρέστερα, δείχνουν την διαδικασία παραγωγής του Προϊόντος της να εμφανίζει φθίνουσες αποδόσεις κλίμακας⁵.

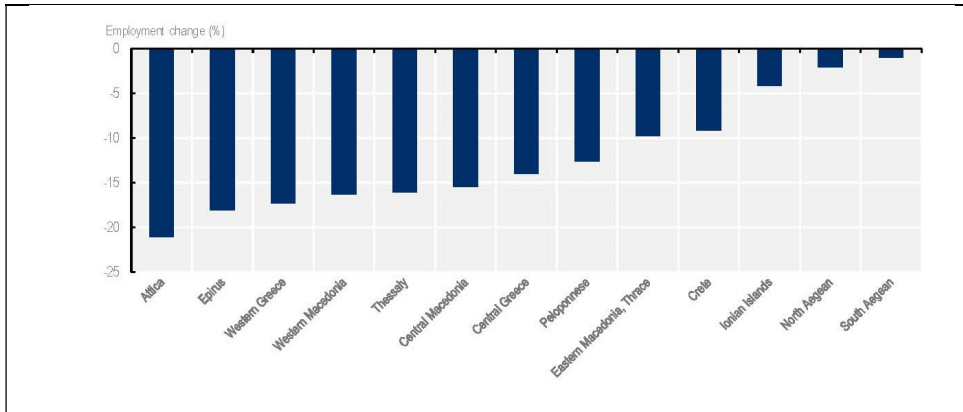
Ως εκ τούτου, αυτός είναι ο λόγος της εμφανιζόμενης υψηλότερης συσχέτισης των καμπύλων μεταξύ αφενός, του αθροίσματος της Ακαθάριστης Προστιθέμενης Αξίας Πρωτογενούς τομέα και κλάδου Τουρισμού και αφετέρου, της παραμέτρου του κατά κεφαλή Α.Εγχ.Π. της Ηπείρου, συγκριτικά με τις αντίστοιχες καμπύλες των ίδιων παραμέτρων, στην περίπτωση των Ιονίων νησιών, στο γράφημα 4.6.

Επιπλέον, η μελέτη των πινάκων 4.6 και 4.7 & 4.8 του Παραρτήματος, με δεδομένα όσα προαναφέρθηκαν σχετικά με αυτούς, αναδεικνύει μια μεγαλύτερη εξάρτηση του παραγωγικού συντελεστή Εργασία από εκείνον του Κεφαλαίου να εμφανίζεται εις ό,τι αφορά στην περίπτωση της Ηπείρου σε σχέση με τα νησιά του Ιονίου. Σε αυτό, κατατείνει και το ακόλουθο γράφημα 4.7, σύμφωνα με το οποίο οι Περιφέρειες κατατάσσονται ακολούθως προς τα ποσοστά μείωσης της απασχόλησης των εργαζομένων εξαιτίας της οικονομικής κρίσης, πριν και μετά αυτής.

³ «... οι τεχνικές στις οποίες χρησιμοποιείται μεγάλη ποσότητα εργασίας αλλά σχετικά μικρή ποσότητα κεφαλαίου, ονομάζονται τεχνικές “έντασης εργασίας”» (Begg κ.α., 1998, 260).

⁴ «Αύξουσες αποδόσεις κλίμακας: Η φυσική ποσότητα της εκροής αυξάνεται κατά ποσοστό μεγαλύτερο από εκείνο της αύξησης των εισροών», (Chacholiades, 1990, 287) και «Οι αύξουσες αποδόσεις κλίμακος οφείλονται κυρίως στην αδιαιρετότητα των συντελεστών παραγωγής και στην εξειδίκευσή τους. Η αδιαιρετότητα των συντελεστών έχει σχέση με την αδυναμία υποδιπλασιασμού κάποιων εισροών ... σε μικρές κλίμακες παραγωγής, κάποιοι συντελεστές υποαπασχολούνται, χωρίς να μπορούμε να τους προσαρμόσουμε στις ανάγκες της επιχείρησης. Όσο αυξάνεται η κλίμακα (το μέγεθος) της επιχείρησης, από τη μια οι υπάρχοντες συντελεστές απασχολούνται πληρέστερα, και από την άλλη έχουμε τη δυνατότητα να χρησιμοποιήσουμε πιο αποτελεσματικές τεχνικές ή/και μηχανήματα. Επίσης, όσο αυξάνεται η κλίμακα της επιχείρησης, τόσο περισσότερο γίνεται δυνατή η αξιοποίηση κάθε εργαζόμενου σε όλο και λιγότερες εργασίες, ο οποίος εξειδικεύεται σε αυτές. Οι ωφέλειες από τον καταμερισμό και τη συνεπαγόμενη εξειδίκευση της εργασίας μεταφράζονται σε αύξουσες αποδόσεις κλίμακος», (Ψειρίδου-Λιανός, 2015, 166).

⁵ «Φθίνουσες αποδόσεις κλίμακας: Η φυσική ποσότητα της εκροής αυξάνεται κατά ποσοστό μικρότερο από εκείνο της αύξησης των εισροών», (Chacholiades, 1990, 287).

Γράφημα 4.7: Μεταβολή της Απασχόλησης κατά Περιφέρεια στην Ελλάδα, 2007-2018

Πηγή: OECD, 2020α

Σύμφωνα με το Ο.Ο.Σ.Α., η Ήπειρος εμφανίζει το δεύτερο υψηλότερο ποσοστό μείωσης των απασχολούμενων σε σχέση με ό,τι ίσχυε πριν την κρίση, περίπου ίσο με 18,0%. Αντίθετα, τα Ιόνια, με ποσοστό περίπου ίσο με 4,5% δεν εμφανίζονται να έχουν βιώσει το μέγεθος της κρίσης των προηγούμενων ετών, στο βαθμό που τον βίωσαν οι υπόλοιπες Περιφέρειες, ακριβώς λόγω των δομικών χαρακτηριστικών της διαδικασίας παραγωγής του Προϊόντος τους, τα οποία, εν προκειμένω, διαφέρουν από τα αντίστοιχα της Ηπείρου, για τους λόγους που προαναφέραμε. Μάλιστα, είναι ιδιαίτερα εντυπωσιακό ότι το πλήθος των εργαζομένων μειώθηκε κατά 400% στην Περιφέρεια Ηπείρου σε σχέση με το αντίστοιχο μέγεθος της Περιφέρειας Ιονίων νήσων.

5. Ανισότητες μεταξύ Περιφέρειας Ιονίων Νήσων και Περιφέρειας Ηπείρου

5.1 Αξιοποίηση των συμπερασμάτων του κεφαλαίου 4 για την ερμηνεία των δεικτών RIS & RCI του Ο.Ο.Σ.Α.

Ο δείκτης RIS (:Regional Innovation) του πίνακα 4.4, μετρά την ικανότητα καινοτομίας των Περιφερειών και αναδεικνύει μια πολύ ενδιαφέρουσα πραγματικότητα εάν συσχετιστεί με τον δείκτη RCI (:Regional Competitiveness Index), που μετρά την ικανότητα των Περιφερειών να προσφέρουν ελκυστικό και αειφόρο περιβάλλον στις επιχειρήσεις και στους κατοίκους τους προκειμένου αυτοί να ζήσουν και να εργαστούν.

Εις ό,τι αφορά στον δείκτη RCI και οι δύο Περιφέρειες Ηπείρου και Ιονίων εμφανίζουν μικρότερες τιμές σε σχέση με το μέσο εθνικό, ήτοι πέραν του 50%.

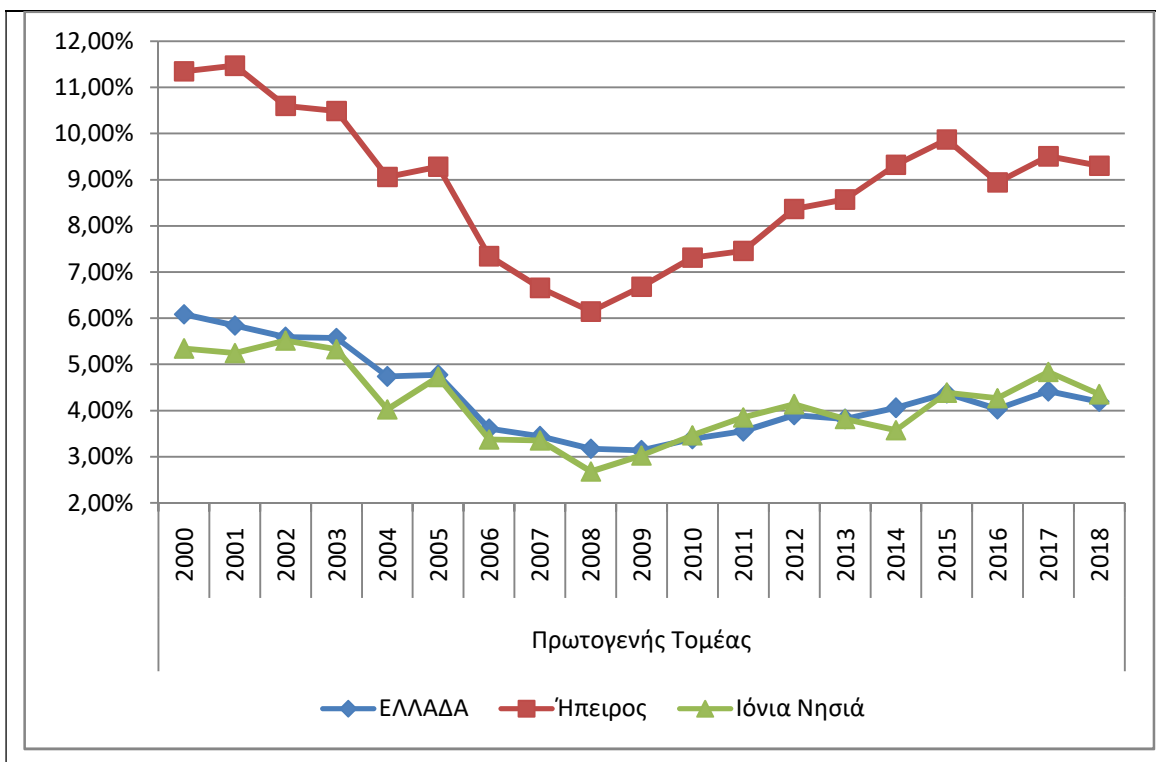
Εις ό,τι αφορά στον δείκτη RIS και ειδικότερα στα Ιόνια, ο RIS δηλώνει την αδυναμία τους να καινοτομούν, δεδομένου ότι εμφανίζουν την 12^η τιμή μεταξύ των 13 Περιφερειών, παρά το ότι στο διοικητικό εύρος της Περιφέρειας Ιονίων νήσων λειτουργεί και ενεργεί το Ιόνιο Πανεπιστήμιο, του οποίου η παρέμβαση στην κοινωνία δεν φαίνεται να έχει την βαρύτητα που η κοινωνία προσδοκά από αυτό.

Ομοίως, εις ό,τι αφορά στα Ιόνια και έχοντας υπόψη ότι το μέγεθος των δεικτών RIS και RCI είναι ιδιαίτερα χαμηλό, όπως επίσης κι ότι αυτά κατατάσσονται σταθερά στο τέλος της αύξουσας σειράς της παραμέτρου των ακαθάριστων επενδύσεων σε πάγιο κεφάλαιο (πίνακας 4.1), προκύπτει ότι η Περιφέρεια Ιονίων νήσων δεν πληροί τις αναγκαίες προϋποθέσεις επιχειρηματικότητας ώστε να προσελκύσουν επενδύσεις σε πάγιο κεφάλαιο.

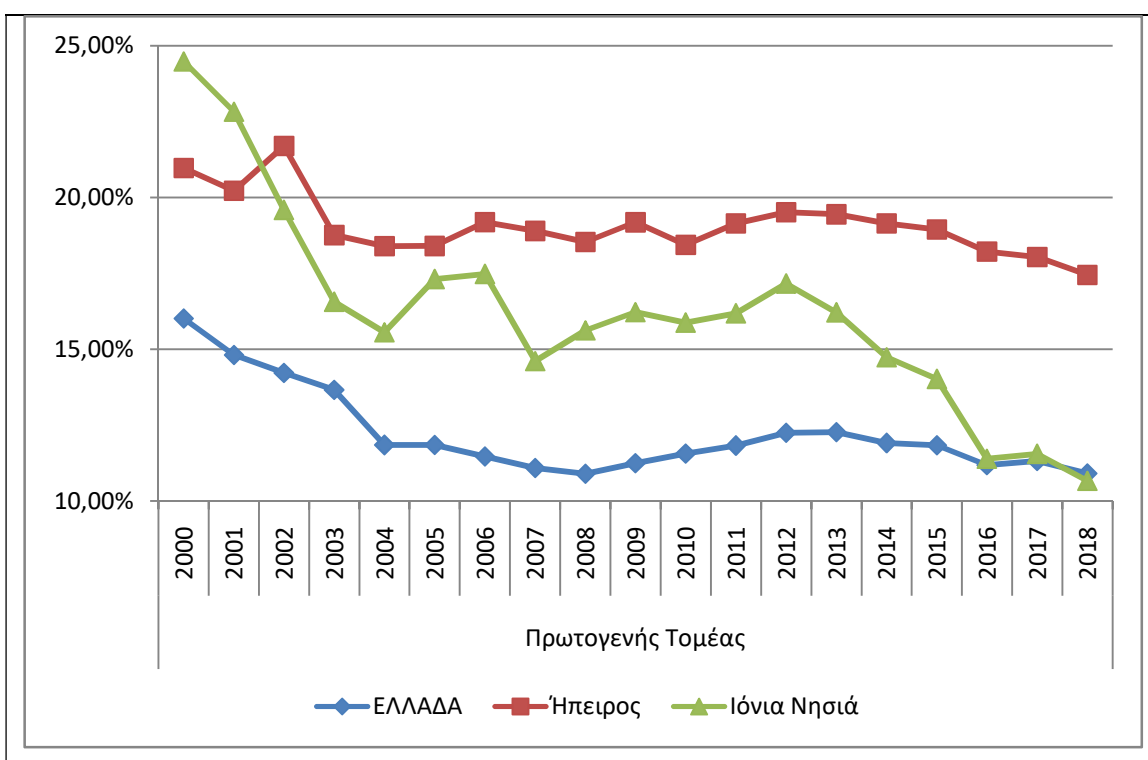
5.2 Δείκτες Παραγωγής για τις Περιφέρειες Ηπείρου και Ιονίων

5.2.1 Πρωτογενής Τομέας

Μετά από επεξεργασία των στατιστικών στοιχείων των πινάκων 5.1 έως και 5.6 του Παραρτήματος, εξάγονται τα γραφήματα 5.1 και 5.2, που ακολουθούν:

Γράφημα 5.1: Συμμετοχή του Πρωτογενή Τομέα στο περιφερειακό Α.Εγχ.Π.

Γράφημα 5.2: Συμμετοχή του Πρωτογενή Τομέα στην Απασχόληση της Περιφέρειας

Από τα ανωτέρω συνάγεται ότι η συμμετοχή του Πρωτογενή τομέα στο Α.Εγχ.Π. της Περιφέρειας Ηπείρου είναι μεγαλύτερη σε σχέση με την αντίστοιχη των Ιονίων νησιών, τα οποία μεταβάλλονται περί της μέσης τιμής της παραμέτρου.

Εις ό,τι αφορά στα Ιόνια, το γεγονός τούτο συμβαίνει ταυτόχρονα με μια σαφή μείωση της συμμετοχής του παραγωγικού συντελεστή Εργασία του Πρωτογενή τομέα στο μέγεθος της Απασχόλησης της Περιφέρειας. Όπως θα φανεί και στη συνέχεια, λαμβάνοντας υπόψη τα αντίστοιχα γραφήματα του Δευτερογενή και του Τριτογενή τομέα, το γεγονός τούτο αποτυπώνει μια ξεκάθαρη μετακίνηση του συντελεστή Εργασία από τον Πρωτογενή και τον Δευτερογενή προς τον Τριτογενή τομέα. Η συγκεκριμένη δυσμενή εξέλιξη δεν δείχνει να απασχολεί την Κεντρική Διοίκηση της χώρας. Αντίθετα, όπως ο πίνακας 5.16 επιβεβαιώνει, ο Πρωτογενής τομέας αφήνεται έρμαιο στην εγκατάλειψή του από τους παραγωγικούς συντελεστές. Η πρόβλεψη για χρηματοδότησή του μόνο με το 1,05% από το Πρόγραμμα Αγροτικής Ανάπτυξης, την ελάχιστη μεταξύ των 13 Περιφερειών της χώρας, η οποία ανέρχεται σε λιγότερο από το 50% της αμέσως επόμενης τιμής και φτάνει στο 5,80% της μέγιστης τιμής κατανομής της χρηματοδότησης μεταξύ των Περιφερειών, δείχνει ότι πρόκειται για μια στρατηγική επιλογή του εθνικού σχεδιασμού, εις ό,τι αφορά στην εγκατάλειψη του Πρωτογενή τομέα στην Περιφέρεια Ιονίων νήσων.

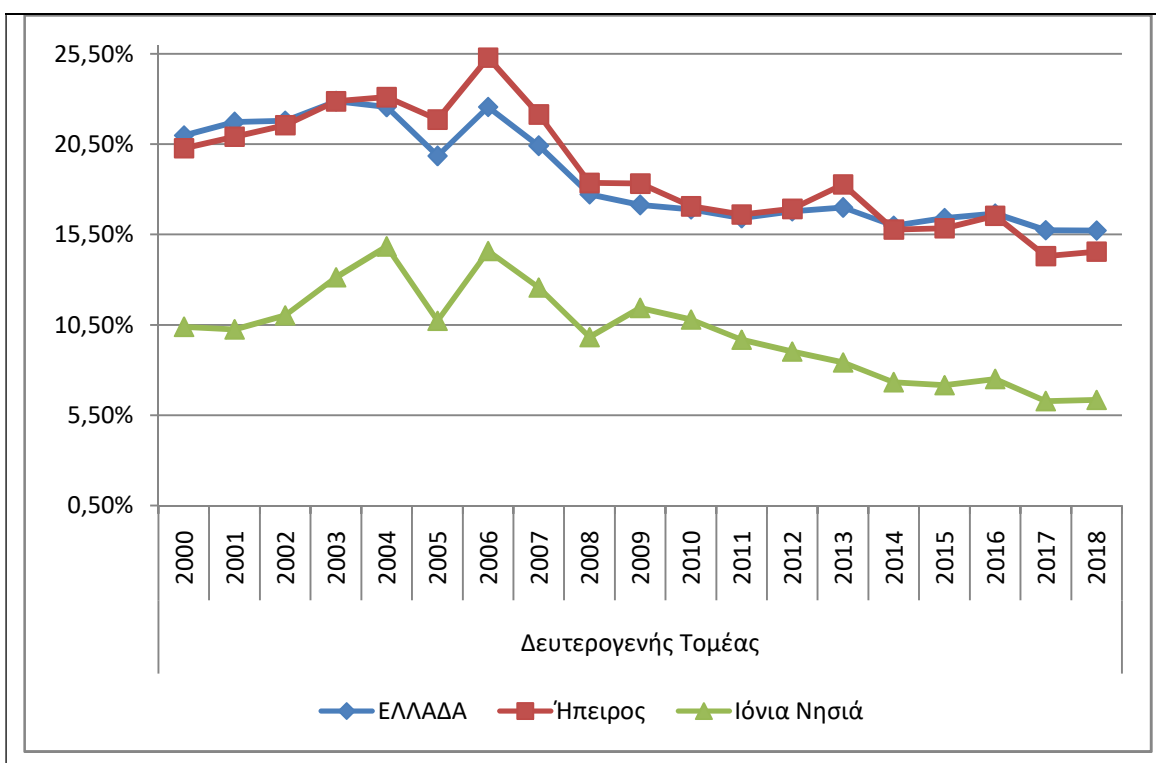
Αντίθετα στην Ήπειρο, η ενασχόληση της Εργασίας με τον Πρωτογενή τομέα είναι σταθερή, δείχνοντας ότι υπάρχει συγκεκριμένη ομάδα κατοίκων της κοντά στο 20%, η οποία βιοπορίζεται από την σχέση που εκείνοι έχουν αναπτύξει με τη γη και τη θάλασσα.

Επιπλέον, με την προαναφερόμενη διαπίστωση ως δεδομένο, φαίνεται ότι από το 2008 και εντεύθεν, αν και ο αριθμός των απασχολουμένων με τη γη και τη θάλασσα είναι σταθερός, εντούτοις το μέγεθος της συμμετοχής του Πρωτογενή τομέα στο Α.Εγχ.Π. της Περιφέρειας μεγεθύνεται κατ' έτος μετά από μια περίοδο πριν το 2008, που μειωνόταν συνεχώς.

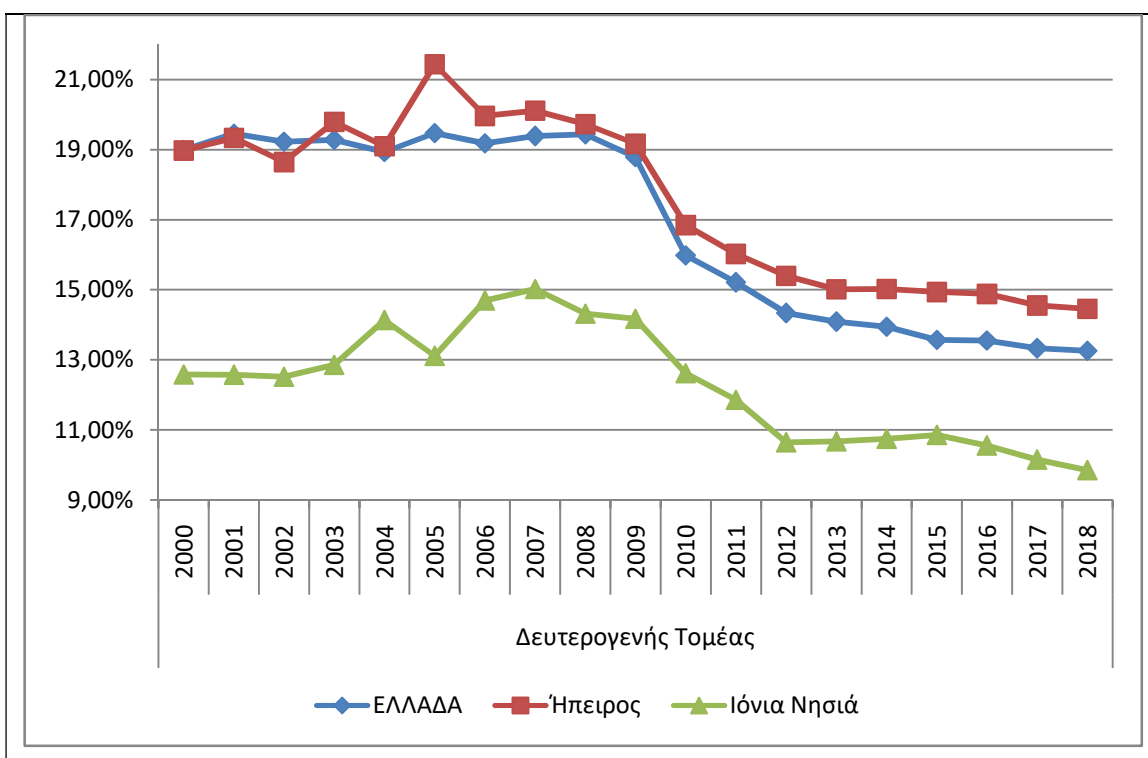
Πρακτικά, το έτος 2008 είναι η πρώτη χρονιά μιας φθίνουσας κατ' έτος συμμετοχής του Δευτερογενή τομέα στο Α.Εγχ.Π. της Περιφέρειας (γράφημα 5.3), που συνοδεύεται και από μια αντίστοιχη κατ' έτος μείωση και του Δευτερογενή τομέα στην Απασχόληση της Περιφέρειας (γράφημα 5.4) και επιπλέον, αντίστοιχης έναρξης μιας σταθερής ετήσια μεταβολής της συμμετοχής του κλάδου του Τουρισμού κ.λπ. στο Α.Εγχ.Π., περί το 75%, μετά από ένα προηγούμενο διάστημα δυετούς μεγέθυνσης του (γράφημα 5.5). Σχετικά θα επανέλθουμε στις παραγράφους που ακολουθούν.

5.2.2 Δευτερογενής Τομέας

Μετά από επεξεργασία των στατιστικών στοιχείων των πινάκων 5.1 έως και 5.6, προκύπτουν τα ακόλουθα γραφήματα 5.3 και 5.4:

Γράφημα 5.3: Συμμετοχή του Δευτερογενή Τομέα στο περιφερειακό Α.Εγχ.Π.

Γράφημα 5.4: Συμμετοχή του Δευτερογενή Τομέα στην Απασχόληση της Περιφέρειας

Και για τις δύο περιπτώσεις των Περιφερειών που εξετάζονται, είναι εμφανής μια συνεχής μείωση της συμμετοχής του Δευτερογενή τομέα στο περιφερειακό Α.Εγχ.Π. από τα μέσα της δεκαετίας 2000-2009 και εντεύθεν, με ταυτόχρονη μείωση και της συμμετοχής της Εργασίας του Δευτερογενή στην Απασχόληση εκάστης Περιφέρειας. Βέβαια, οι τιμές εκκίνησης είναι διαφορετικές. Επίσης, η συμμετοχή στο Α.Εγχ.Π. του Δευτερογενή, στην περίπτωση της Περιφέρειας Ηπείρου, είναι παγίως μεγαλύτερη της αντίστοιχης των Ιονίων, με μια σταθερή διαφορά περί τις 8 μονάδες.

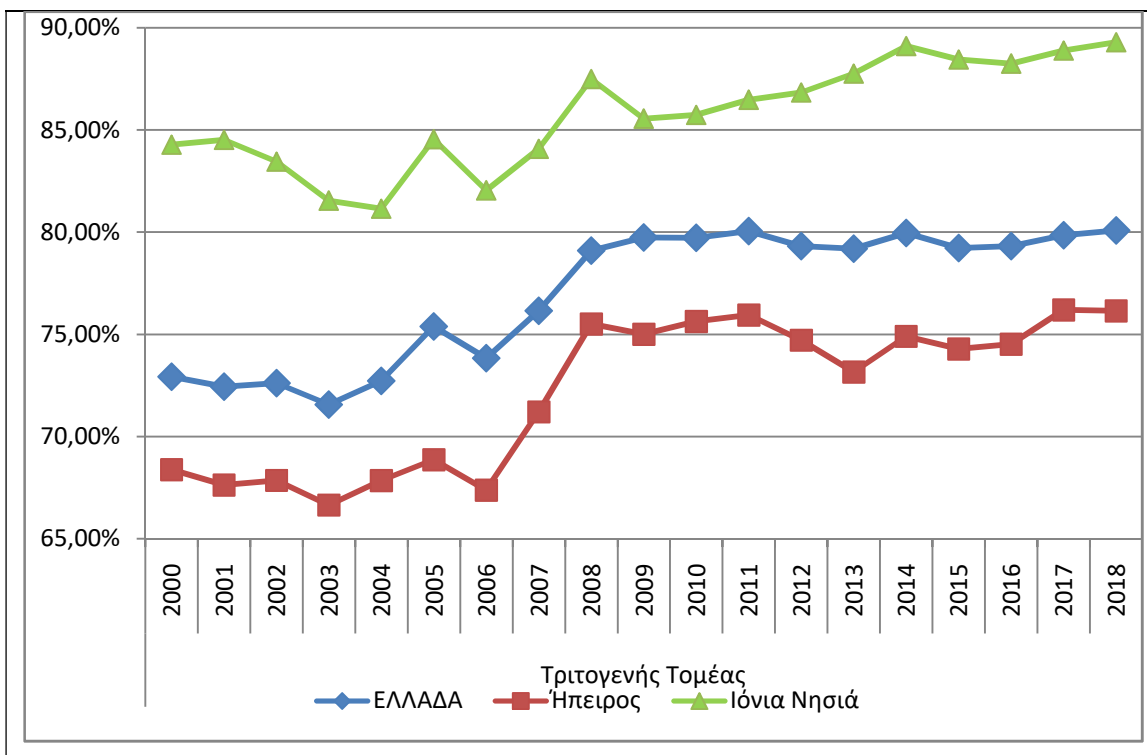
Εις ό,τι αφορά στην Περιφέρεια Ηπείρου, αυτή η φθίνουσα μεταβολή της Εργασίας του Δευτερογενή τομέα στην Απασχόληση, δεδομένης της προαναφερόμενης συμπεριφοράς της Εργασίας του Πρωτογενή, οδηγεί στο συμπέρασμα ότι υπάρχει μετακίνηση προς την Απασχόληση του κλάδου του Τουρισμού κ.λπ., όπως η αύξουσα μεταβολή της καμπύλης επιβεβαιώνει (γράφημα 5.5).

Εις ό,τι αφορά στα Ιόνια, η αποβιομηχάνιση της Οικονομίας τους είναι προφανής. Η εγκατάλειψη της Εργασίας από τον Δευτερογενή τομέα, η οποία, στο πέρας της περιόδου μελέτης μας, πλησιάζει στο 9%, παρότι στα μέσα της πρώτης δεκαετίας έφτανε το 15% και επιπλέον, όσα σχετικά αναφέραμε στην παράγραφο 5.2.1 προσδιορίζουν τη θέση προέλευσης του όγκου των εργαζομένων που συνέρρευσαν στον κλάδο του Τουρισμού κ.λπ., μεγεθύνοντας τον δείκτη συμμετοχής του Τριτογενή τομέα στην Απασχόληση.

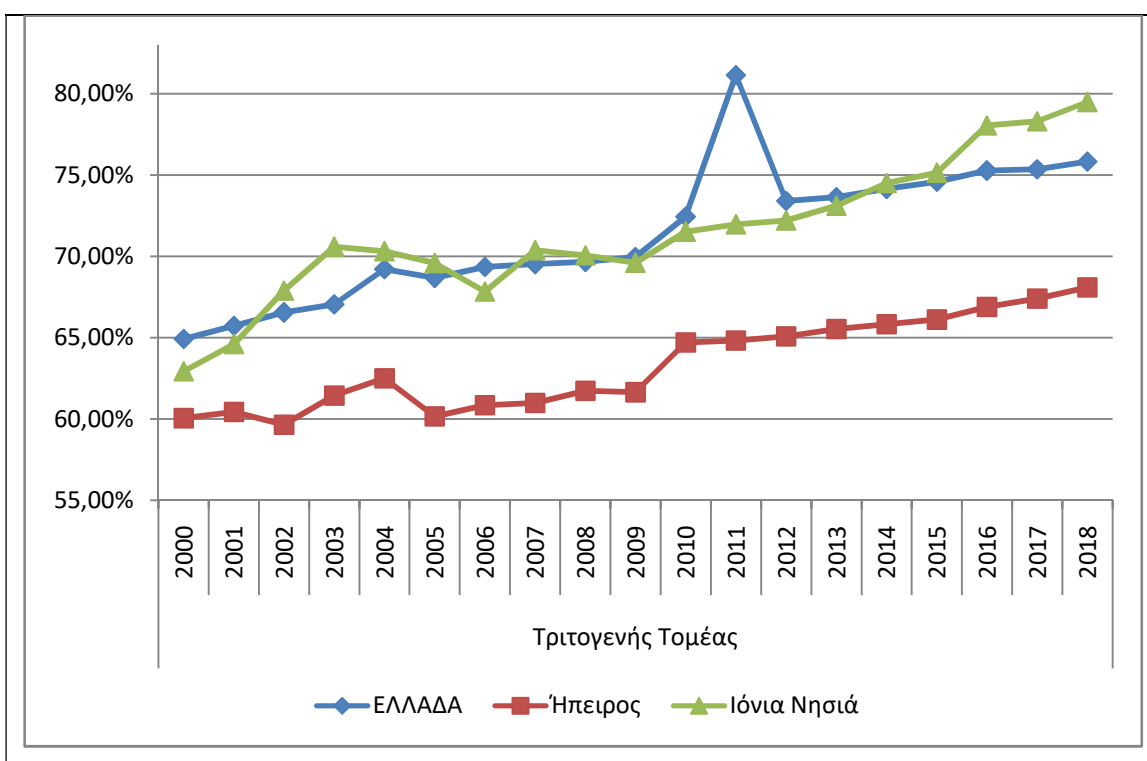
Τέλος, η κατ' έτος μείωση της συμμετοχής του Δευτερογενή τομέα στο Α.Εγχ.Π. της Ηπείρου, δείχνει να έχει σταθεροποιηθεί κοντά στο 15,5%, για το διάστημα από το 2010 έως το πέρας της περιόδου μελέτης, παρά το ότι η μείωση του ποσοστού της Εργασίας στην παράμετρο της Απασχόλησης μειώνεται συνεχώς και σταθεροποιείται περί του 15% από το έτος 2012 και μετά.

5.2.3 Τριτογενής Τομέας

Κατά τον ίδιο τρόπο, συνεχίζεται και ολοκληρώνεται η μελέτη των παραμέτρων της συμμετοχής των τομέων παραγωγής στο περιφερειακό Α.Εγχ.Π. και στην απασχόληση με τη συνδρομή των πινάκων 5.1 έως και 5.6 του Παραρτήματος:

Γράφημα 5.5: Συμμετοχή του Τριτογενή Τομέα στο περιφερειακό Α.Εγχ.Π.

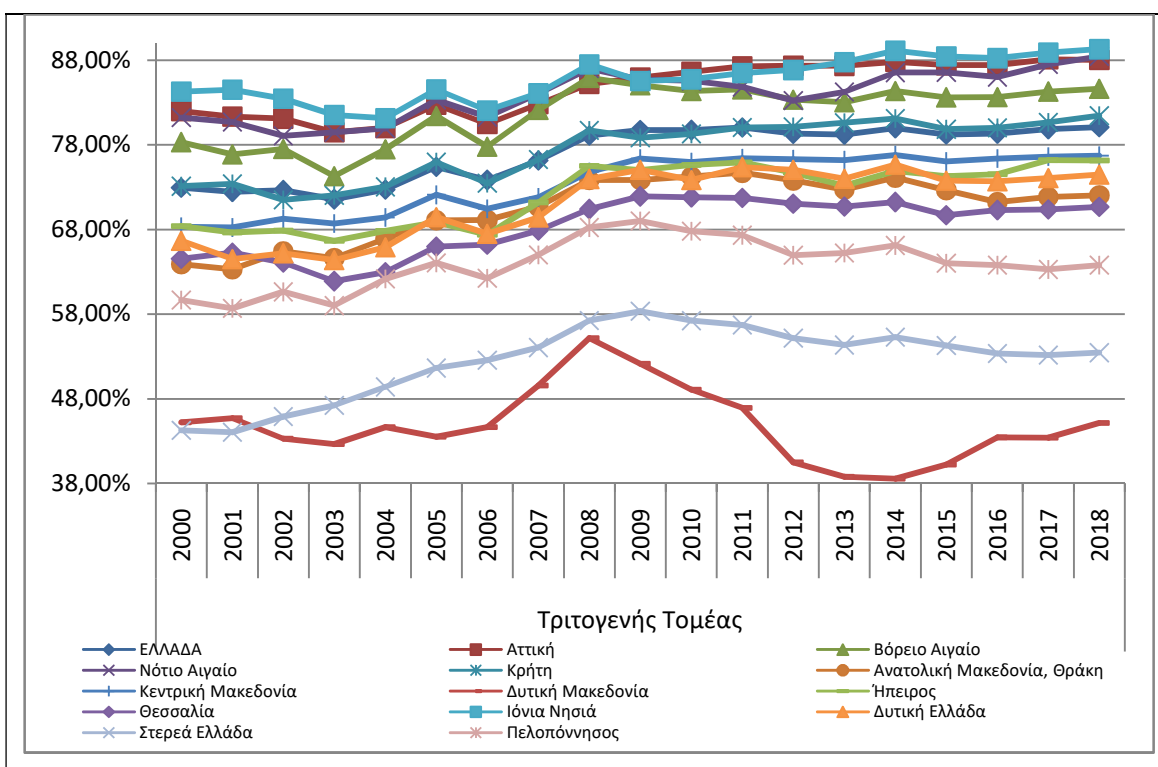

Γράφημα 5.6: Συμμετοχή του Τριτογενή Τομέα στην Απασχόληση της Περιφέρειας

Το γράφημα 5.5 αναδεικνύει την απόλυτη εξάρτηση της Οικονομίας των Ιονίων από τον Τριτογενή τομέα και δη, από τον κλάδο του Τουρισμού καθώς η συμμετοχή τους στο Α.Εγχ.Π. της Περιφέρειας μεταβάλλεται περί του 85%, τείνοντας ακόμα και στο 90%, στο πέρας της περιόδου μελέτης.

Εξ αυτού του λόγου, συμπεραίνεται ότι το γεγονός ισοδυναμεί με έναν εγκλωβισμό των παραγωγικών συντελεστών στον Τριτογενή τομέα (Μεταλληνός, 2012α). Επιβεβαιώνονται για ακόμα μια φορά το κίνητρο της εγκατάλειψης του Πρωτογενή τομέα και της αποβιομηχάνισης της Οικονομίας των Ιονίων, όπως αναφερθήκαμε και στην ενότητα 5.2. Τούτο επαληθεύεται και από το γράφημα 5.6, σύμφωνα με το οποίο, η συμμετοχή του Τριτογενή στην Απασχόληση τείνει στο 80%. Έτσι, επειδή ο κλάδος του Τουρισμού χαρακτηρίζεται ως έντασης εργασίας (Ι.Ο.Β.Ε., 2013), είναι προφανές ότι μεγέθυνση της συμμετοχής της Εργασίας στην απασχόληση του Τριτογενή τομέα δημιουργεί δυσχέρειες στις διαδικασίες παραγωγής του Πρωτογενή και του Δευτερογενή.

Παραθέτουμε το ακόλουθο γράφημα 5.7, του οποίου «απόσπασμα» είναι το γράφημα 5.5 και στο οποίο φαίνεται η συμμετοχή του Τριτογενή τομέα στο περιφερειακό Α.Εγχ.Π. και των 13 Περιφερειών της Επικράτειας.

Γράφημα 5.7: Συμμετοχή του Τριτογενή Τομέα στο περιφερειακό Α.Εγχ.Π.-Επικράτεια

Είναι προφανές ότι στην πλειοψηφία τους, οι Περιφέρειες έχουν εξαρτήσει την ευημερία τους από τον Τριτογενή τομέα. Σε αυτή την κατάσταση, τα Ιόνια νησιά κατέχουν τα πρωτεία, κατά το πλείστον στο σύνολο της εξεταζόμενης περιόδου.

Ως εκ τούτου, ο κίνδυνος εισόδου της Οικονομίας των Ιονίων σε ύφεση είναι σαφώς υψηλός εξαιτίας εκδήλωσης οποιουδήποτε είδους κρίσης, που θα προκαλέσει κάθε είδους γεγονός, το οποίο θα μπορούσε να συμβεί παγκοσμίως από μια πανδημία, από ένα κραχ στα χρηματιστήρια, όπως συνέβη το 2007, από μια διεθνή ή τοπική

σύρραξη σε γειτονική περιοχή κ.λπ. , κατά τις περιόδους που οι επιμέρους διαδικασίες παραγωγής των υπολοίπων περιφερειακών Προϊόντων εκτελούνται απρόσκοπτα.

Αντίθετα, εις ό,τι αφορά στην Ήπειρο, η ενεργή συμμετοχή του συνόλου των τομέων της παραγωγής Προϊόντος στο περιφερειακό Α.Εγχ.Π. επιμερίζει τον κίνδυνο εκδήλωσης κρίσης, καθιστώντας την λιγότερο πιθανή ή έστω ηπιότερη, κατά τις περιόδους που οι επιμέρους διαδικασίες παραγωγής των υπολοίπων περιφερειακών Προϊόντων εκτελούνται απρόσκοπτα.

Με τον τρόπο αυτό, η Οικονομία της Ηπείρου έχει οπλιστεί με άμυνες, τις οποίες τα Ιόνια έχουν απολέσει ήδη από τα τέλη της δεκαετίας του '80 (Μεταλληνός, 2012α).

Βέβαια, η επικρατούσα διαδικασία παραγωγής του Προϊόντος στα Ιόνια, τους έχει εξασφαλίσει ευημερία σαφώς υψηλότερη από την πλειονότητα των Περιφερειών, όπως και το γράφημα 4.7 δείχνει. Εντούτοις, αυτό δεν παύει να τα καθιστά και πιο ευάλωτα, εάν οι συνθήκες το καλέσουν, όπως προαναφέρθηκε.

Ολοκληρώνοντας κι έχοντας υπόψη το περιεχόμενο των παραγράφων 4.2 και 5.1, γίνεται αντιληπτό ότι επαληθεύεται ο λόγος του χαμηλού ποσοστού ανεργίας, του υψηλού ποσοστού απασχόλησης κ.λπ., που επιδεικνύει η Περιφέρεια Ιονίων καθώς όπως οι πίνακες 5.4, 5.5 και 5.6 τεκμηριώνουν, ποσοστό μεταξύ 70% και 80% του παραγωγικού συντελεστή Εργασία είναι ενταγμένο στην παραγωγική διαδικασία του Τριτογενή τομέα, ο οποίος συμμετέχει στο περιφερειακό Α.Εγχ.Π. σε ποσοστό από 85% έως 90%.

Αυτή η εικόνα αναδεικνύει τους λόγους της προαναφερόμενης απροθυμίας των επενδυτών να δεσμεύσουν το κεφάλαιό τους στον Πρωτογενή και Δευτερογενή τομέα της Οικονομίας των Ιονίων νησιών. Είναι προφανές ότι η προβλεπόμενη κερδοφορία των επενδυτών αναγκαστικά καλείται να αναζητάται μόνο στον κλάδο που έχει υπερσυσσωρευτεί⁶ το Κεφάλαιο, ήτοι στον Τουρισμό και όχι στους υπόλοιπους κλάδους της παραγωγής Προϊόντος, όπως και η κατανομή των κονδυλίων του Προγράμματος Αγροτικής Ανάπτυξης (πίνακας 5.16) επιβεβαιώνει.

⁶ «Ο Μαρξ ορίζει ... την έννοια της απόλυτης υπερσυσσώρευσης: πρόκειται για ένα είδος ενδιάμεσου ορισμού που μας οδηγεί κατόπιν στον ορισμό της σχετικής υπερσυσσώρευσης κεφαλαίου (στο εξής υπερσυσσώρευση). Η απόλυτη υπερσυσσώρευση είναι μια οριακή κατάσταση, και ως τέτοια έχει το πλεονέκτημα ότι φανερώνει τις εσωτερικές στα πράγματα σχέσεις στην καθαρότητά τους, διασφαλίζει την αυστηρότητα του ορισμού και διευκολύνει στην κατανόησή του» (Μηλιός κ.α., 2000, 650): «Θα υπήρχε απόλυτη υπερπαραγωγή κεφαλαίου από τη στιγμή που το πρόσθετο κεφάλαιο για την αύξηση της κεφαλαιοκρατικής παραγωγής θα ήταν =0. Ο σκοπός όμως της κεφαλαιοκρατικής παραγωγής είναι η αξιοποίηση του κεφαλαίου, δηλαδή ιδιοποίηση υπερεργασίας, παραγωγή υπεραξίας, παραγωγή κέρδους. Από τη στιγμή λοιπόν που το κεφάλαιο θα είχε αυξηθεί σε σχέση με τον εργατικό πληθυσμό, τόσο που να μη μπορεί ούτε να παραταθεί ο απόλυτος εργάσιμος χρόνος, που προσφέρει ο πληθυσμός αυτός, ούτε να διευρυνθεί ο σχετικός χρόνος υπερεργασίας (αυτό το δεύτερο θα ήταν έτσι κι αλλιώς αδύνατο να γίνει στην περίπτωση τόσο μεγάλης ζήτησης εργασίας, δηλαδή στην περίπτωση που επικρατεί τάση αύξησης των μισθών) – από τη στιγμή λοιπόν που το αυξημένο κεφάλαιο θα παρήγαγε μόνο τόση μάζα υπεραξίας, όση παρήγαγε πριν από την αύξησή του ή ακόμα και λιγότερη, από τη στιγμή αυτή θα σημειωνόταν απόλυτη υπερπαραγωγή κεφαλαίου. Δηλαδή το αυξημένο κεφάλαιο, το K+ΔK, δεν θα παρήγαγε περισσότερο κέρδος, ή θα παρήγαγε ακόμα και λιγότερο κέρδος, από ό,τι παρήγαγε το κεφάλαιο K πριν από την αύξησή του με το ΔK. Και στις δύο περιπτώσεις θα συντελούνταν επίσης μια γερή και απότομη πτώση του γενικού ποσοστού κέρδους, τη φορά αυτή όμως εξαιτίας μιας αλλαγής στη σύνθεση του κεφαλαίου, που δεν θα οφειλόταν στην ανάπτυξη της παραγωγικής δύναμης, αλλά σε μια αύξηση της χρηματικής αξίας του μεταβλητού κεφαλαίου (εξαιτίας των αυξημένων μισθών) και στην αντίστοιχη μ' αυτήν μείωση της σχέσης της υπερεργασίας προς την αναγκαία εργασία» (Μαρξ, 1978-β,318)

5.3 Κλαδική Ειδίκευση των Περιφερειών Ιονίων νήσων και Ηπείρου

Εισάγεται στην μελέτη του αντικειμένου αναφοράς ο δείκτης LQ (Location Quotient), ο οποίος μετρά την ειδίκευση στην παραγωγή ενός τόπου (OECD, 2002β) κι επιτρέπει τις συγκρίσεις μεταξύ των οικονομικών ή άλλων δραστηριοτήτων των περιφερειών. Εν κατακλείδι, είναι ένας δείκτης που χρησιμοποιείται για τη σύγκριση της συμμετοχής μιας περιφέρειας σε μια δραστηριότητα ή κάποιο περιφερειακό μέγεθος, με τη συμμετοχή της χώρας στη δραστηριότητα ή το μέγεθος αυτό (Πολύζος, 2011).

Ο υπολογισμός του προκύπτει με τη συνδρομή της σχέσης (Πολύζος, 2011):

$$LQ_{ir} = \frac{\frac{E_{ir}}{E_r}}{\frac{E_{in}}{E_n}} \quad (1)$$

όπου,

E_{ir} : Η απασχόληση του κλάδου i στην περιφέρεια r

E_r : Η συνολική απασχόληση στην περιφέρεια r

E_{in} : Η απασχόληση του κλάδου i στο σύνολο της χώρας, δηλαδή $E_{in} = \sum_{r=1}^n E_{ir}$

E_n : Η συνολική απασχόληση της χώρας, δηλαδή $E_n = \sum_{r=1}^n E_r$

Σύμφωνα με τον Ο.Ο.Σ.Α. (OECD, 2020β), ανάλογα με την τιμή του δείκτη, είναι δυνατόν να δοθεί η εξής ερμηνεία:

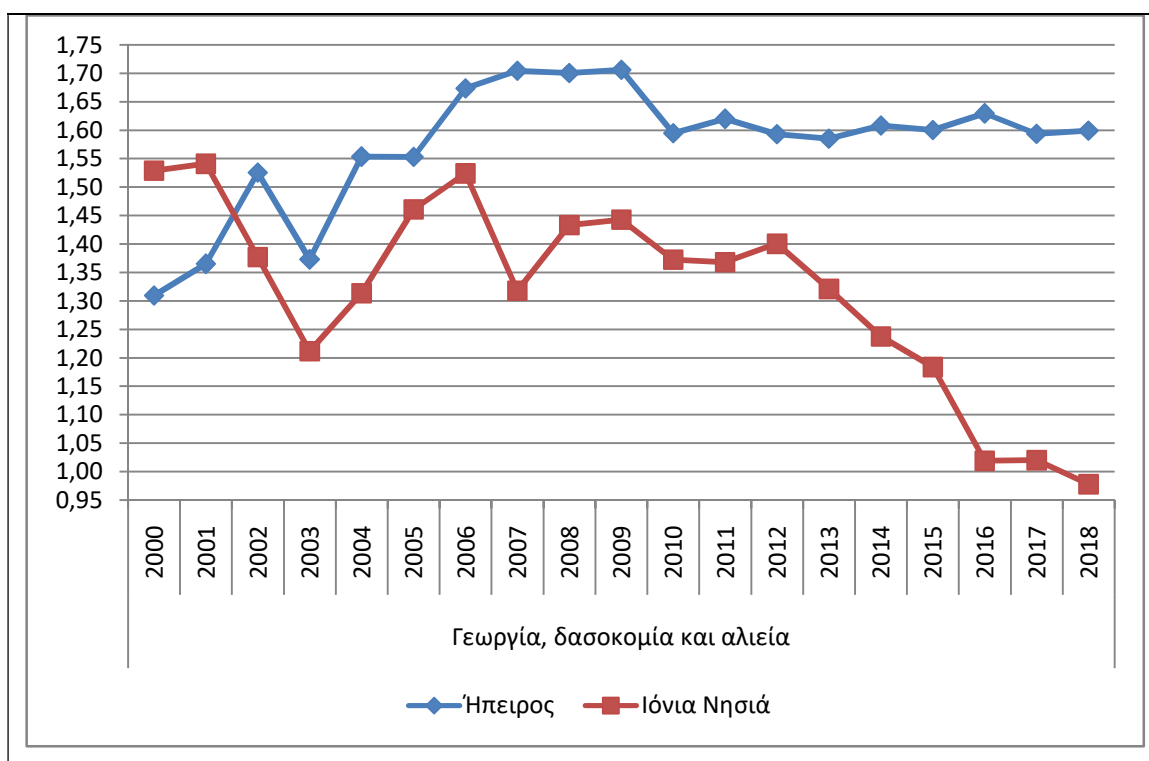
- Αν $LQ > 1.25$, τότε η περιφέρεια έχει αναπτύξει μια ισχυρή ειδίκευση στον συγκριμένο κλάδο
- Αν $LQ < 1.25$, τότε η περιφέρεια έχει αναπτύξει μια λιγότερο ισχυρή ειδίκευση στον συγκεκριμένο κλάδο.

Με τη συνδρομή της εξίσωσης (1) και μετά από επεξεργασία των στοιχείων του πίνακα «Απασχόληση κατά γεωγραφική ζώνη, περιφέρεια και κλάδο» της ΕΛΣΤΑΤ, συντάσσονται οι πίνακες από 5.7 έως και 5.15 του Παραρτήματος.

Από το σύνολο των επιμέρους κλάδων των πινάκων από 5.7 έως και 5.15 του Παραρτήματος, επιλέγεται η εργασία να εστιάσει σε εκείνες όπου ο δείκτης LQ έχει τιμή μεγαλύτερη του 1,25, εις ό,τι αφορά στις Περιφέρειες Ιονίων νήσων και Ηπείρου.

5.3.1 Κλάδοι Γεωργίας, δασοκομίας και αλιείας (Πρωτογενής Τομέας)

Μετά από επεξεργασία των στοιχείων του πίνακα 5.7 του Παραρτήματος, προκύπτει το γράφημα 5.8:

Γράφημα 5.8: Κλαδική Ειδίκευση των Περιφερειών στην «Γεωργία, δασοκομία και αλιεία»

Τόσο η Περιφέρεια Ηπείρου, όσο και η Περιφέρεια Ιονίων νήσων εμφανίζονται να έχουν αναπτύξει μια ισχυρή ειδίκευση στους κλάδους της Γεωργίας, Δασοκομίας και Αλιείας (Πρωτογενής τομέας) κατά την περίοδο αναφοράς 2000-2018, λίγο έως πολύ.

Ειδικότερα όμως, από το έτος 2012 και εντεύθεν, ο δείκτης ακολουθεί μια διαρκή φθίνουσα μεταβολή για την Περιφέρεια Ιονίων νήσων. Με αφετηρία το έτος 2016, τα Ιόνια παύουν με κάθε τρόπο να διαθέτουν ειδίκευση στον Πρωτογενή τομέα της παραγωγής του περιφερειακού Α.Εγχ.Π. Το γεγονός επαληθεύει την προαναφερόμενη μετακίνηση και τον εγκλωβισμό του παραγωγικού συντελεστή Εργασία στον κλάδο του Τουρισμού, όπως υποστηρίχθηκε και στην παράγραφο 5.2.3.

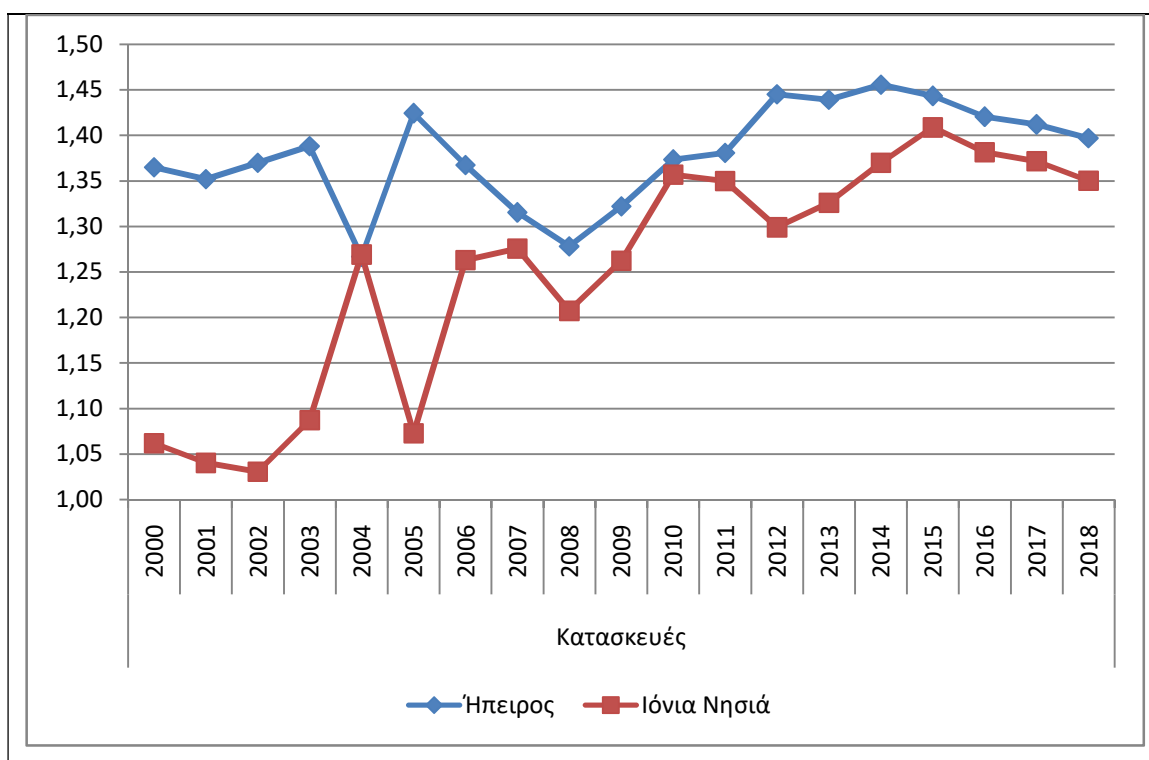
Αντίθετα, εις ό,τι αφορά στην Περιφέρεια Ηπείρου, σε καμία περίπτωση δεν αίρεται η ισχυρή ειδίκευσή της στον Πρωτογενή τομέα. Το γεγονός επιβεβαιώνεται και από το διάγραμμα 5.1 και από το διάγραμμα 5.2, σύμφωνα με το περιεχόμενο της παραγράφου 5.2.1.

Η συμμετοχή του Πρωτογενή τομέα στην Απασχόληση της Ηπείρου σε ποσοστό περί το 19,5-18,0%, σταθερά από το 2003 και εντεύθεν (γράφημα 5.2), ανάγει τον Πρωτογενή τομέα σε καθοριστικό παράγοντα παραμονής του πληθυσμού στον τόπο κατοικίας του, αποτρέποντας την μετανάστευσή του ή την μετακίνησή του προς τους υπόλοιπους δύο τομείς της Παραγωγής, ιδιαίτερα προς τον Τριτογενή τομέα. Τούτο οφείλεται στο ότι ο Πρωτογενής αποτελεί τομέα έντασης εργασίας και ως εκ τούτου, η ισχυρή ειδίκευσή της Ηπείρου είναι ικανή να αποτρέψει το γεγονός της εγκατάλειψης της υπαίθρου.

5.3.2 Κλάδος Κατασκευών

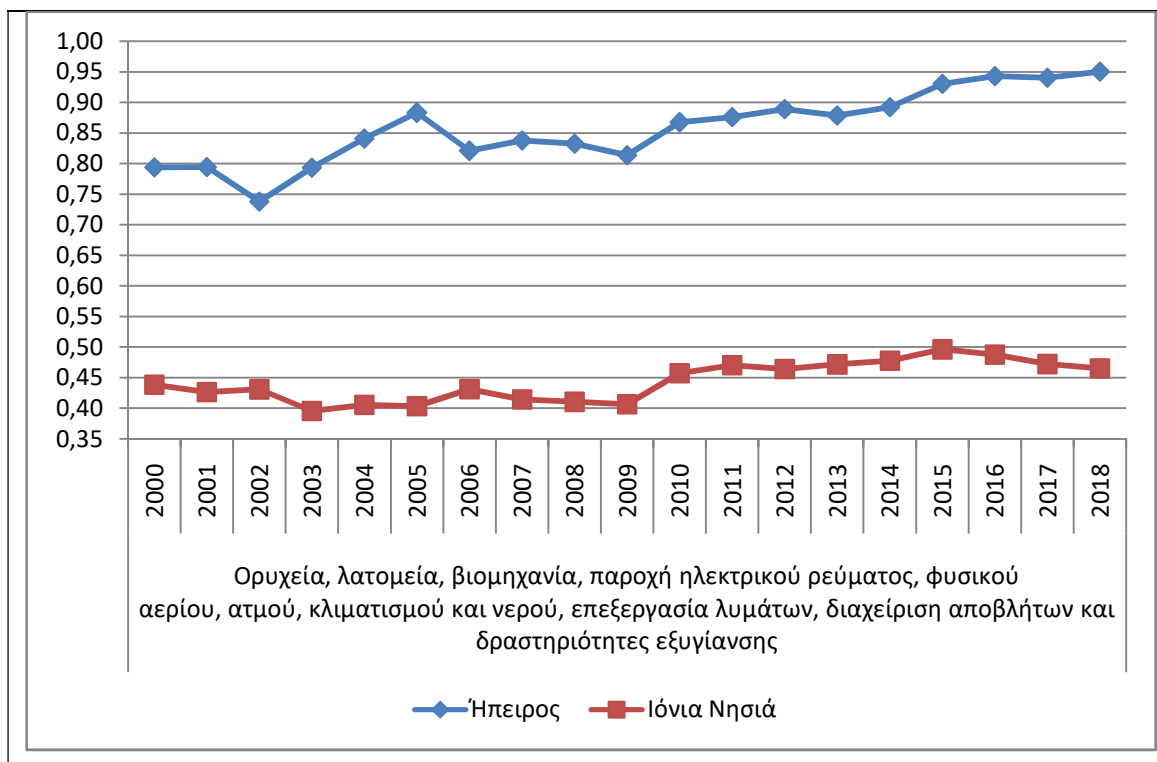
Ο κλάδος των Κατασκευών περιλαμβάνεται στον Δευτερογενή τομέα παραγωγής του Προϊόντος μιας Οικονομίας (ΚΕ.Π.Ε., 1986, Commission E.C., 1997). Σύμφωνα με την κλαδική κατηγοριοποίηση της ΕΛΣΤΑΤ, ο έτερος κλάδος με τον οποίο οι Κατασκευές συναποτελούν τον Δευτερογενή τομέα είναι «Ορυχεία, λατομεία, βιομηχανία, παροχή ηλεκτρικού ρεύματος, φυσικού αερίου, ατμού, κλιματισμού και νερού, επεξεργασία λυμάτων, διαχείριση αποβλήτων».

Τα αποτελέσματα της επεξεργασίας των στοιχείων, που περιλαμβάνει ο πίνακας 5.9, δείχνουν (γράφημα 5.9) ότι και οι δύο Περιφέρειες παρουσιάζουν ισχυρή ειδικεύση, εις ό,τι αφορά στον κλάδο των Κατασκευών:

Γράφημα 5.9: Κλαδική Ειδικεύση των Περιφερειών στις «Κατασκευές»

Αντίθετα, δεν ισχύει το ίδιο εις ό,τι αφορά στον κλάδο «Ορυχεία, λατομεία, βιομηχανία, παροχή ηλεκτρικού ρεύματος, φυσικού αερίου, ατμού, κλιματισμού και νερού, επεξεργασία λυμάτων, διαχείριση αποβλήτων» (γράφημα 5.10 και πίνακας 5.8 του Παραρτήματος). Συλλήβδην και στις δύο Περιφέρειες, ο δείκτης LQ μετριέται σαφώς μικρότερος του 1,25. Εντούτοις, εις ό,τι αφορά στην Ήπειρο, αυτός εμφανίζει ξεκάθαρα θετική τάση μεγέθυνσης ενώ εις ό,τι αφορά στα Ιόνια, επιβεβαιώνει για ακόμα μια φορά την αποβιομηχάνιση της Οικονομίας τους και την εγκατάλειψη του κλάδου από τους παραγωγικούς συντελεστές.

Γράφημα 5.10: Κλαδική Ειδίκευση των Περιφερειών στα «Ορυχεία, λατομεία, βιομηχανία, παροχή ηλεκτρικού ρεύματος, φυσικού αερίου, ατμού, κλιματισμού και νερού, επεξεργασία λυμάτων, διαχείριση αποβλήτων και δραστηριότητες εξυγίανσης»

Αντίθετα, δεν ισχύει το ίδιο εις ό,τι αφορά στον κλάδο «Ορυχεία, λατομεία, βιομηχανία, παροχή ηλεκτρικού ρεύματος, φυσικού αερίου, ατμού, κλιματισμού και νερού, επεξεργασία λυμάτων, διαχείριση αποβλήτων» (γράφημα 5.10 και πίνακας 5.8 του Παραρτήματος). Συλλήβδην και στις δύο περιπτώσεις, ο δείκτης LQ μετριέται σαφώς μικρότερος του 1,25. Εντούτοις, εις ό,τι αφορά στην Ηπειρο, αυτός εμφανίζει ξεκάθαρα θετική τάση μεγέθυνσης ενώ εις ό,τι αφορά στα Ιόνια, επιβεβαιώνει για ακόμα μια φορά την αποβιομηχάνιση της Οικονομίας τους και την εγκατάλειψη του κλάδου από τους παραγωγικούς συντελεστές.

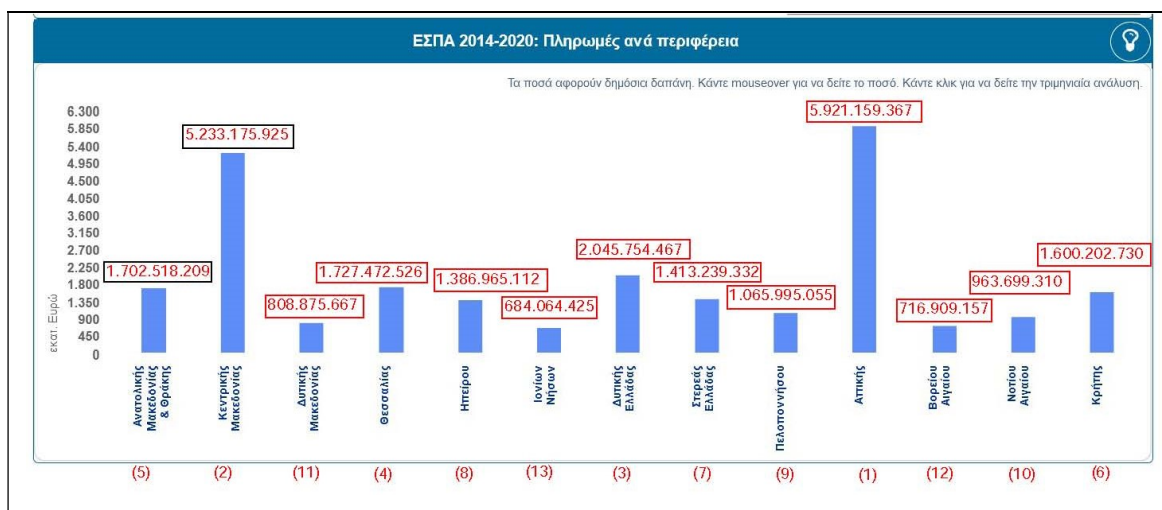
Η συμπεριφορά του δείκτη LQ της Ηπείρου επαληθεύει τα συμπεράσματα της παραγράφου 5.2.2, δείχνοντας ότι υπάρχουν δυνατότητες βελτίωσης της ευημερίας της, έτσι όπως αυτή αποδίδεται από την παράμετρο του κατά κεφαλή εισοδήματος (γράφημα 3.1 και πίνακας 3.5).

Στο ενδεχόμενο αυτό συντείνει και η ισχυρή ειδίκευση της Ηπείρου στον τομέα των Κατασκευών (Καράγιωργας, 1979 και Κυριαζόπουλος, 2005), η οποία οφείλεται και στην υψηλή απορροφητικότητα της Περιφέρειας Ηπείρου χρηματοδοτήσεων από το Ε.Σ.Π.Α. και τα Ευρωπαϊκά Ταμεία, όπως ο πίνακας 5.16 και το γράφημα 5.11 επιβεβαιώνουν:

Πίνακας 5.16: Κατανομή Ε.Σ.Π.Α. 2014-2020				
Περιφέρεια	Ε.Σ.Π.Α. επιμερισμός ανά Περιφέρεια	Π.Ε.Π. προϋπολογισμός	Πρόγραμμα Αγροτική Ανάπτυξης ανα Περιφέρεια	Εθνικό Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων

	(εκατ. €)	(%)	(εκατ. €)	(%)	(εκατ. €)	(%)	πληρωμές 2019
Ελλάδα	30.753	100	5.286	100	5.880	100	1.349,2
Αττική	7.143	23,23	1.050	19,87	170	2,89	166,3
Κεντρική Ελλάδα	1.715	5,58	193	3,66	450	7,65	36,2
Κεντρική Μακεδονία	6.214	20,21	895	16,93	1.063	18,09	20,2
Κρήτη	1.846	6,00	394	7,46	550	9,35	159,0
Ανατολική Μακεδονία-Θράκη	2.049	6,66	457	8,65	586	9,96	6,1
Ήπειρος	1.654	5,38	296	5,59	185	3,15	28,6
Ιόνια Νησιά	813	2,65	202	3,82	62	1,05	9,8
Βόρειο Αιγαίο	867	2,82	269	5,09	252	4,29	15,9
Πελοπόννησος	1.329	4,32	255	4,82	559	9,50	21,5
Νότιο Αιγαίο	1.051	3,42	155	2,93	147	2,50	14,3
Θεσσαλία	2.128	6,92	377	7,13	899	15,30	23,0
Δυτική Ελλάδα	3.010	9,79	449	8,50	533	9,06	23,2
Δυτική Μακεδονία	933	3,03	294	5,57	425	7,22	18,9

Πηγή: OECD, 2020β

Γράφημα 5.11: Απορροφητικότητα Ε.Σ.Π.Α. 2014-2020

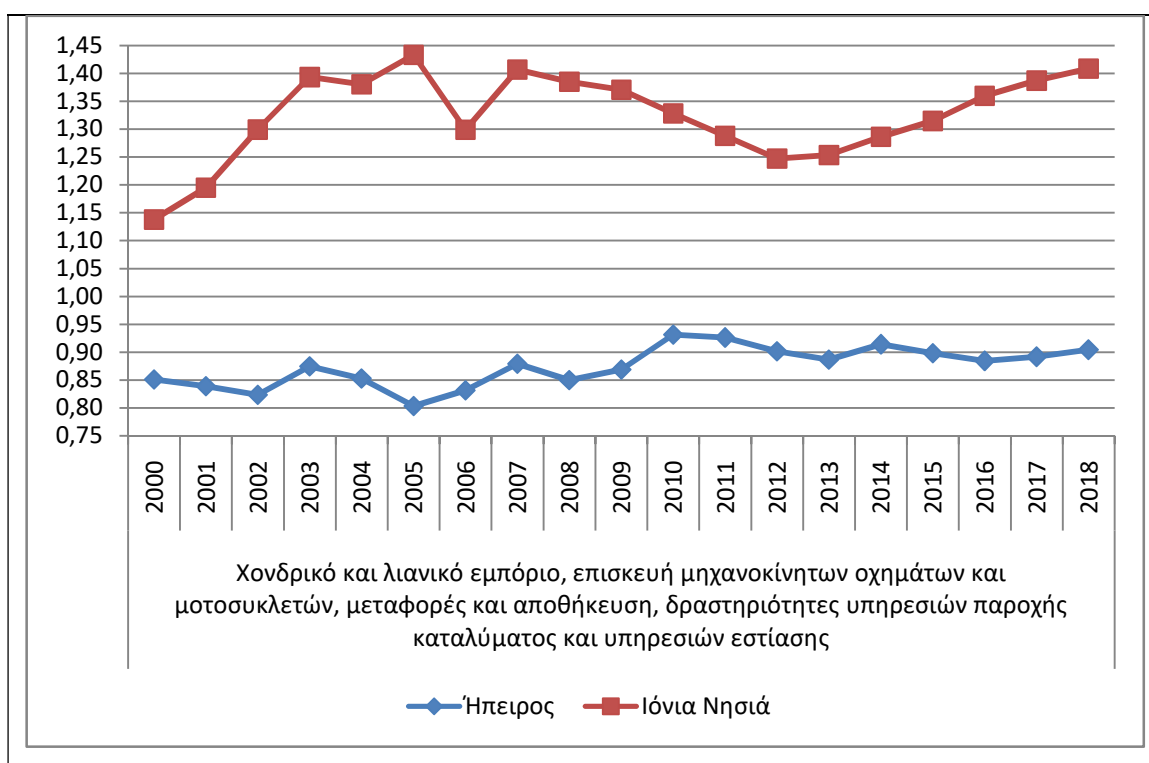
Πηγή: Υπουργείο Ανάπτυξης και Επενδύσεων, ΑΝΑΠΤΥΞΗ.gov.gr και επεξεργασία (Π.Μ.)

Το γεγονός ισχυροποιεί την Περιφέρεια Ηπείρου σε σχέση με την Περιφέρεια Ιονίων νήσων, δεδομένου ότι η ανάπτυξη των υποδομών είναι αναγκαία προϋπόθεση για τη μεγέθυνση του Προϊόντος, καθώς τα Δημόσια Έργα αναγκαία συμμετέχουν στην κυκλοφορία και των εισρεόντων παραγωγικών συντελεστών και της εκροής των επιμέρους διαδικασιών παραγωγής εμπορευμάτων σε όλους τους τομείς ενός τόπου (Ι.Ο.Β.Ε., 1997 και Πολύζος, 2011).

5.3.3 Κλάδοι Χονδρικού και Λιανικού εμπορίου, επισκευής μηχανοκίνητων οχημάτων και μοτοσυκλετών, μεταφορών και αποθήκευσης, δραστηριοτήτων υπηρεσιών παροχής καταλύματος και υπηρεσιών εστίασης

Σύμφωνα με τη θεωρία (Πολύζος, 2011), ο δείκτης LQ δηλώνει το πόσο ειδικευμένη στον κλάδο αναφοράς, σε σχέση με τον εθνικό μέσο όρο, είναι η δραστηριότητα, που εξετάζεται.

Εις ό,τι αφορά στην περίπτωση της Περιφέρειας Ιονίων νήσων, παρουσιάζεται στο γράφημα 5.12 η ισχυρή ειδίκευσή τους στον κλάδο του Τουρισμού κ.λπ. Γεγονός αναμενόμενο, λόγω της εγκατάλειψης του Πρωτογενή τομέα, την αποβιομηχάνιση της Οικονομίας τους και την ως εκ τούτου, μετακίνηση του παραγωγικού συντελεστή Εργασία στην Απασχόληση του Τριτογενή τομέα, σύμφωνα με τους πίνακες 5.1 έως και 5.6.

Γράφημα 5.12: Κλαδική Ειδίκευση των Περιφερειών στα «Χονδρικό και λιανικό εμπόριο, επισκευή μηχανοκίνητων οχημάτων και μοτοσυκλετών, μεταφορές και αποθήκευση, δραστηριότητες υπηρεσιών παροχής καταλύματος και υπηρεσιών εστίασης»

Αντίθετα, η Περιφέρεια Ηπείρου, ομοίως όπως παρουσιάζεται στο γράφημα 5.12 (πίνακας 5.10 Παραρτήματος), δεν εμφανίζει ειδίκευση στην παραγωγή του κλαδικού Προϊόντος του Τουρισμού κ.λπ.

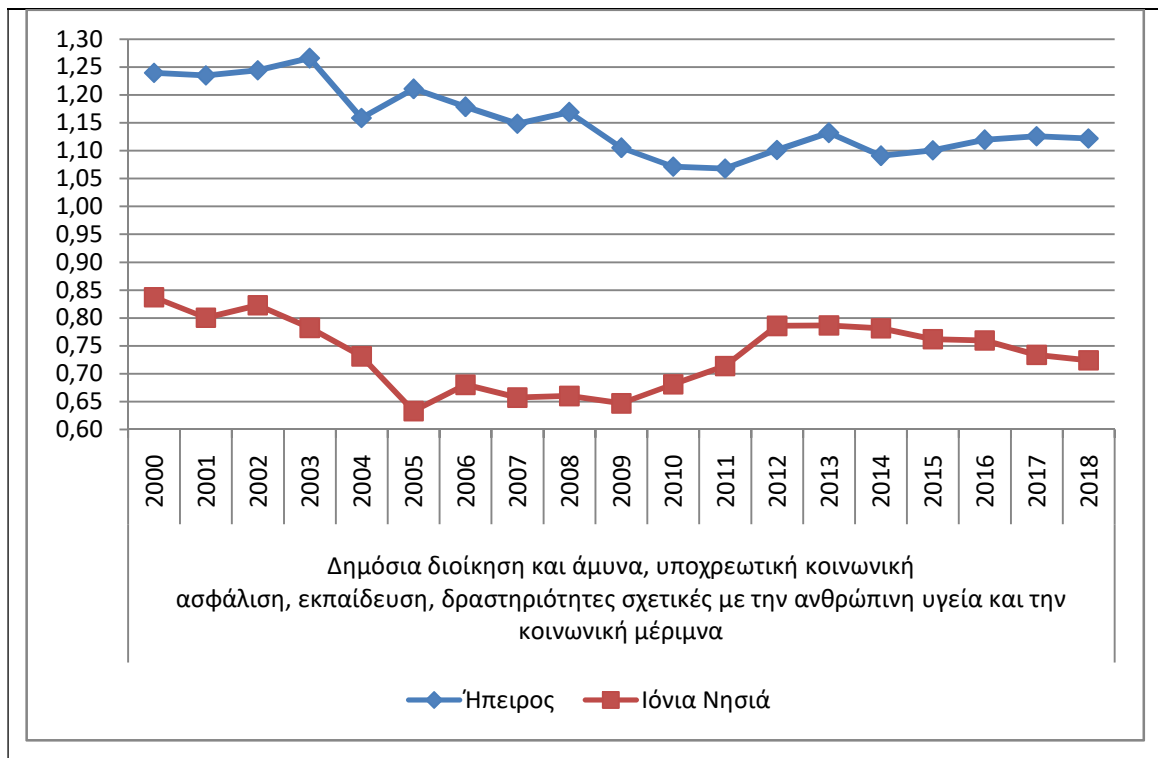
Αντιπαραβάλλουμε το γράφημα 5.12 με το γράφημα 5.8. Γίνεται αντιληπτό ότι στη δεύτερη περίπτωση (γράφημα 5.8), αν και η αλγεβρική τιμή του δείκτη για την Ήπειρο είναι η διπλάσια της αντίστοιχης του γραφήματος 5.12 και σαφώς υψηλότερη εκείνης των Ιονίων νησιών στο γράφημα 5.12, εντούτοις το χρηματικό ισοδύναμο του Προϊόντος, που παράγει ο συγκεκριμένος κλάδος του Τριτογενή τομέα της Ηπείρου,

εμφανίζεται ως εκείνη η προϋπόθεση, η οποία υπό τις ισχύουσες συνθήκες κυκλοφορίας του κοινωνικού κεφαλαίου στην Περιφέρεια Ηπείρου, μπορεί να μεγεθύνει το συνολικό παραγόμενο κατ' έτος Προϊόν της (γραφήματα 4.2 & 4.7), ακόμα κι αν η Ήπειρος μπορεί να μην παρουσιάζει ισχυρή ειδίκευση διότι ο δείκτης LQ υπολείπεται σαφώς από την κρίσιμη τιμή 1,25, ακόμα και 0,45 της μονάδας, όπως επιβεβαιώνει και το γράφημα 5.12. Αυτό ισχύει διότι, έχοντας υπόψη όσα προαναφέρθηκαν σχετικά με τον Πρωτογενή και Δευτερογενή τομέα της Οικονομίας τόσο συγκριτικά μεταξύ των δύο Περιφερειών, όσο και μεμονωμένα, εις ό,τι αφορά κάθε μια εξ αυτών, προκύπτει ότι περισσότερο ο κλάδος του Τουρισμού μεταξύ των υπολοίπων κλάδων της Οικονομίας, ήτοι η παροχή υπηρεσιών φιλοξενίας, σίτισης, μεταφοράς κ.λπ., μπορεί να συμβάλει θετικά στη μεγέθυνση του κατά κεφαλή Α.Εγχ.Π. της Ηπείρου (γράφημα 3.1) και στον ανταγωνισμό που ο παραγωγικός συντελεστής Κεφάλαιο διεξάγει στην Αγορά με σκοπό της ιδιοποίησης μεγαλύτερου ποσοστού κέρδους.

Η μέχρι σήμερα σταθεροποίηση της συμμετοχής του παραγωγικού συντελεστή Εργασία του Πρωτογενή και του Δευτερογενή τομέα στην Απασχόληση της Ηπείρου περί το 20% και 15%, όπως εμφανίζεται στα γραφήματα 10 και 12 αντίστοιχα και επιπλέον, η σταθεροποίηση της συμμετοχής του Πρωτογενή και Δευτερογενή τομέα στο περιφερειακό Α.Εγχ.Π. περί το 9% και 15,5% αντίστοιχα, δείχνουν ότι πράγματι, ο κλάδος του Τουρισμού έχει τη δυναμική να ενεργοποιήσει προϋποθέσεις αντικειμενικής βελτίωσης των συνθηκών διαβίωσης στην περιφέρεια της Ηπείρου (Περιφέρεια Ηπείρου, 2011).

5.3.4 Κλάδοι Δημόσια διοίκηση και άμυνα, υποχρεωτική κοινωνική ασφάλιση, εκπαίδευση, δραστηριότητες σχετικές με την ανθρώπινη υγεία και την κοινωνική μέριμνα

Το κεφάλαιο ολοκληρώνεται με την μελέτη του δείκτη LQ, των κλάδων «Δημόσιας διοίκησης και άμυνας, υποχρεωτικής κοινωνικής ασφάλισης, εκπαίδευσης, δραστηριοτήτων σχετικών με την ανθρώπινη υγεία και την κοινωνική μέριμνα» (πίνακας 5.11 του Παραρτήματος), όπως αυτοί έχουν κατηγοριοποιηθεί από την ΕΛΣΤΑΤ.

Γράφημα 5.13: Κλαδική Ειδίκευση των Περιφερειών στις «Δημόσια διοίκηση και άμυνα, υποχρεωτική κοινωνική ασφάλιση, εκπαίδευση, δραστηριότητες σχετικές με την ανθρώπινη υγεία και την κοινωνική μέριμνα»

Στο ξεκίνημα της περιόδου μελέτης, εις ό,τι αφορά στην Ήπειρο, ο δείκτης εκκινεί από $LQ \cong 1,25$ και ακολούθως μειώνεται, ισορροπώντας σε τιμή περί 1,10, μέχρι το πέρας αυτής.

Το γεγονός επιβεβαιώνει την επιτελική θέση, που κατέχει η Περιφέρεια Ηπείρου και κυρίως τα Ιωάννινα, στην διοίκηση της χώρας ακόμα και σήμερα, μετά το πέρας της εκτέλεσης των Προγραμμάτων, που ορίζουν τον αυτοδιοικητικό χάρτη της Ελλάδας, «Καλλικράτης» και «Κλεισθένης».

Κυρίως το πανεπιστημιακό νοσοκομείο και η Ιατρική Σχολή των Ιωαννίνων είναι λόγος συρροής μεγάλου αριθμού κατοίκων των γειτονικών Περιφερειών, στις οποίες περιλαμβάνεται και εκείνη των Ιονίων νησιών, προκειμένου να λάβουν τις σχετικές υγειονομικές επιστημονικές παροχές και υπηρεσίες, που τα τοπικά νοσοκομεία και οι υποδομές μέριμνας δεν τους παρέχουν. Ειρήσθω εν παρόδω, είναι προφανές ότι εξ αυτού του λόγου, εισπράττουν χρηματικά ισοδύναμα της ωφέλειας που ιδιοποιούνται και οι τομείς της φιλοξενίας, της εστίασης κ.λπ., που κατατάσσονται στον κλάδο του Τουρισμού κ.λπ. σύμφωνα με την ΕΛΣΤΑΤ.

Επιπλέον, υπηρεσίες όπως η Διεύθυνση Κλασικών Αρχαιοτήτων κ.α., που εδρεύουν στα Ιωάννινα, εξακολουθούν να προϊστανται δομών διοίκησης και οργάνωσης τους και σε άλλες γειτονικές περιοχές, όπως εκείνες είχαν διαμορφωθεί σε περιόδους κατά τις οποίες, τα Ιωάννινα ήταν το διοικητικό κέντρο αναφοράς όχι μόνο της Ηπείρου αλλά και της ευρύτερης Δυτικής και Βορειοδυτικής Ελλάδας, ήτοι της Κέρκυρας, της Λευκάδας κ.λπ. Ομοίως, το ίδιο ισχύει και για δημόσιες υπηρεσίες σε ειδικευμένα επιστημονικά αντικείμενα, όπως είναι το Ι.Γ.Μ.Ε. κ.λπ.

6. Συμπεράσματα

Ο εγκλωβισμός σε ποσοστό 80% του συντελεστή παραγωγής Εργασία στον Τουριστικό κλάδο, η εγκατάλειψη του Πρωτογενή τομέα και η αποβιομηχάνιση του Δευτερογενή τομέα παραγωγής του περιφερειακού Προϊόντος των Ιονίων νήσων και επιπλέον, η συμμετοχή του Τριτογενή τομέα σε ποσοστό που τείνει στο 90% στο περιφερειακό Α.Εγχ.Π., αποδείχτηκε ότι αναδεικνύει πόσο ευάλωτη (Σταμάτης, 1986) είναι η ευημερία της Περιφέρειας Ιονίων νήσων σε σχέση με τις υπόλοιπες Περιφέρειες της Επικράτειας (γράφημα 3.1 και πίνακες 3.5). Η, εκ μέρους των συντελεστών της παραγωγής του Ιονίου, παραχώρηση σε τουριστικούς πράκτορες, που νέμονται την Παγκόσμια Αγορά του Προϊόντος, της δυνατότητας δρομολόγησης των προϋποθέσεων εκτέλεσης της παραγωγικής διαδικασίας ή ακόμα και παρεμπόδισης αυτής εάν αυτός ο εξωτερικός παράγοντας της Οικονομίας δεν ιδιοποιηθεί το χρηματικό ισοδύναμο στο οποίο προσβλέπει (Κούρτης, 2004 και Βιτουλαδίτη, 2010), δύναται να προκαλέσει ακόμα και την κατάρρευση της Οικονομίας των Ιονίων (Μεταλληνός, 2012α και Σταμάτης, 1986).

Επιπλέον, η αδυναμία αξιοποίησης (Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση Κερκύρας, 2008) του συγκριτικού πλεονεκτήματος της Περιφέρειας Ιονίων νήσων (Κούρτης, 2004, Βιτουλαδίτη, 2010, Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση Κερκύρας, 2008), σε σχέση με τους ανταγωνιστές τους, εις τους οποίους περιλαμβάνεται και η Περιφέρεια Ηπείρου, σε συνδυασμό και από κοινού με το προαναφερόμενο γεγονός του εγκλωβισμού των παραγωγικών συντελεστών στον κλάδο του Τουρισμού, μεγεθύνει την επικινδυνότητα εκδήλωσης κρίσης και εισόδου της Οικονομίας τους σε ύφεση. Τούτο οφείλεται στο γεγονός ότι η συγκεκριμένη εξάρτηση της διαδικασίας εκροής και κυκλοφορίας των παραγόμενων υπηρεσιών δεσμεύει τα Ιόνια νησιά και ως προς τις δυνατότητες των επιλογών τους να αντιδράσουν και ως προς την διαχείριση των τεχνικών εργαλείων επιχειρηματικότητας, που οι προϋποθέσεις του ανταγωνισμού στην Αγορά παρέχουν στους παραγωγικούς συντελεστές (Κούρτης, 2004 και Μεταλληνός, 2012α).

Ως εκ τούτου, γίνεται αντιληπτό ότι σε αντίθεση με την οικονομική ισχύ της Περιφέρειας Ιονίων νήσων (γραφήματα 4.7 και 3.1), που οι στατιστικοί δείκτες της επιβεβαιώνουν, συγκριτικά με τις αντίστοιχες παραμέτρους της Περιφέρειας Ηπείρου, η Οικονομία της Ηπείρου έχει διασφαλίσει επιμερισμό της επικινδυνότητας εισόδου της σε ύφεση, εμφανίζοντας δυναμική μεγέθυνσης του Προϊόντος της, έστω και αν τα σημερινά δεδομένα παρουσιάζουν την Οικονομία των Ιονίων να διαθέτουν συγκριτικό πλεονέκτημα σε σχέση με τον ανταγωνιστή τους, την Περιφέρεια της Ηπείρου.

Βιβλιογραφία

Ελληνική

1. Ανδεοπούλου, Ζ. (2014), *Περιφερειακή Ανάπτυξη*, πανεπιστημιακές σημειώσεις-διαλέξεις, Θεσσαλονίκη: εκδ. Τμήμα Δασολογίας & Φυσικού Περιβάλλοντος Αριστοτελείου Πανεπιστημίου.
2. Βιτουλαδίτη, Ο. (2010), *Τουριστικό Μάρκετινγκ και εικόνα τουριστικού προορισμού: Έρευνα στην Βρετανική Πελατειακή Αγορά της Κέρκυρας*, διδακτορική διατριβή, Πάντειο Πανεπιστήμιο, Αθήνα.
3. Ελληνική Εταιρεία Τοπικής Ανάπτυξης και Αυτοδιοίκησης (Ε.Ε.Τ.Α.Α.) (2022), *Οι Ο.Τ.Α. σε αριθμούς*, Αθήνα: Εκδόσεις Ε.Ε.Τ.Α.Α.
4. Ελληνική Στατιστική Αρχή (ΕΛΣΤΑΤ), [statistics.gr/el/statistics/eco](https://www.statistics.gr/el/statistics/eco).
5. Ενιαίο Σύστημα Παρακολούθησης Δεικτών ΕΣΠΑ 2014-2020 (2020), 1^η επικαιροποίηση, εκδ. Υπουργείο Ανάπτυξης & Επενδύσεων-Γενική Γραμματεία Δημοσίων επενδύσεων και ΕΣΠΑ-Εθνική Αρχή Συντονισμού, Αθήνα.
6. Επιμελητήριο Αχαΐας (2021), «Ακαθάριστη Προστιθέμενη Αξία ανά κλάδο της οικονομίας», περιλαμβάνεται στο www.e-a.gr/ακαθάριστη-προστιθέμενη-αξία-ανά-κλά, Πάτρα.
7. Επιστημονική Ομάδα Πανεπιστημίου Πατρών (2011), *Μελέτη εκτίμησης χωρικών επιπτώσεων του Οδικού Άξονα της Δυτικής Χώρας στον Κοινωνικό και Οικονομικό Τομέα της Περιφέρειας Ηπείρου*, Πάτρα: εκδ. Τμήμα Διοίκησης Επιχειρήσεων Πανεπιστημίου Πατρών.
8. Θεοτόκης, Κ. (1991), *Η Τιμή και το Χρήμα*, Αθήνα: Εκδόσεις Γράμματα.
9. Ίδρυμα Οικονομικών και Βιομηχανικών Ερευνών (Ι.Ο.Β.Ε.) (1997), *Λειτουργίες του Δημοσίου Τομέα, Προβλήματα – Προοπτικές*, επιμελ. Προβόπουλος, Γ. & Ράπανος, Β., Αθήνα: Εκδόσεις Ι.Ο.Β.Ε.
10. Ίδρυμα Οικονομικών και Βιομηχανικών Ερευνών (Ι.Ο.Β.Ε.) (2013), *Η Απασχόληση στον Τουριστικό Τομέα*, Αθήνα: Εκδόσεις Ι.Ο.Β.Ε.
11. Καραγιωργας, Δ.Π. (1979), *Δημόσια Οικονομική 1-Οι Οικονομικές Λειτουργίες του Κράτους*, Αθήνα: Εκδόσεις Παπαζήση.
12. Κέντρο Τουριστικών Μελετών (1957), *Το Πορθμείον Ελλάδος-Ιταλίας*, Αθήνα: εκδ. Ανωτέρα Σχολή Βιομηχανικών Σπουδών.
13. Κέντρο Προγραμματισμού και Οικονομικών Ερευνών (ΚΕ.Π.Ε.) (1986), «Κατασκευές», *Θέματα Προγραμματισμού Ε8-Εκθέσεις για το Πρόγραμμα 1983-1987*, Αθήνα: Εκδόσεις ΚΕ.Π.Ε.
14. Κούκου, Ε. (1983), *Ιστορία των Επτανήσων από το 1797 μέχρι την Αγγλοκρατία*, Αθήνα: Εκδόσεις Παπαδήμα
15. Κυριαζόπουλος, Ε.Δ. (2005), *Σύγχρονες Λιμενικές Λειτουργίες & Περιφερειακή ανάπτυξη: Ο ρόλος της Εφοδιαστικής (Logistics)*, διδακτορική διατριβή, Πάντειο

Πανεπιστήμιο, Αθήνα.

16. Κούρτης, Π.Γ. (2004), *Στρατηγική και Ανταγωνιστικότητα στον Τουρισμό στο πλαίσιο της Περιφερειακής Ανάπτυξης: Η Περίπτωση των Ιονίων Νήσων*, διδακτορική διατριβή, Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο, Αθήνα.
17. Μαρξ, Κ. (1978-α), *Το Κεφάλαιο*, τομ. 1, Αθήνα: Εκδόσεις Σύγχρονη Εποχή
18. Μαρξ, Κ. (1978-β), *Το Κεφάλαιο*, τομ. 3, Αθήνα: Εκδόσεις Σύγχρονη Εποχή
19. Μεταλληνός, Π. (2012α), *Μεταξύ Ευρώπης και Ελλάδας*, Αθήνα: Εκδόσεις Λεξίτυπον.
20. Μεταλληνός, Π. (2012β), *Διαχείριση Δημοσίων Έργων-πολιτικές κοστολόγησης & μελέτη νομοθεσίας*, Εκδόσεις Τζιόλα, Θεσσαλονίκη.
21. Μηλιός, Γ. & Οικονομάκης, Γ. & Λαπατσιώρας, Σ. (2000), *Εισαγωγή στην Οικονομική Ανάλυση*, Αθήνα: Εκδόσεις Ελληνικά Γράμματα,
22. Begg, D. & Fischer, S.& Dornbusch, R. (1998α), *Εισαγωγή στην Οικονομική*, τομ. Α΄, Αθήνα: Εκδόσεις Κριτική.
23. Begg, D.& Fischer, S.& Dornbusch, R. (1998β), *Εισαγωγή στην Οικονομική*, τομ. Β΄, Αθήνα: Εκδόσεις Κριτική.
24. Ν. 1622/1986, «Τοπική Αυτοδιοίκηση-περιφερειακή ανάπτυξη και δημοκρατικός προγραμματισμός», ΦΕΚ 92/Α΄/14-07-1986.
25. Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση Κερκύρας (2008), *Ειδική Μελέτη Χωροθέτησης Δραστηριοτήτων στο νομό Κερκύρας*, Κέρκυρα: εκδ. Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση Κερκύρας.
26. Π.Δ. 51/1987, «Καθορισμός των Περιφερειών της Χώρας για το σχεδιασμό, προγραμματισμό και συντονισμό της Περιφερειακής Ανάπτυξης», ΦΕΚ 26/Α΄/06-03-1987.
27. Παπαδασκαλόπουλος, Α.Δ. (1995), *Μέθοδοι Περιφερειακής Ανάλυσης*, Αθήνα: Εκδόσεις Παπαζήση.
28. Περιφέρεια Ηπείρου (2011), *Στρατηγικό Σχέδιο Τουριστικής Ανάπτυξης Περιφέρειας Ηπείρου*, Ιωάννινα: εκδ. Περιφέρεια Ηπείρου.
29. Πολύζος, Σ. (2011), *Περιφερειακή Ανάπτυξη*, Αθήνα: Εκδόσεις Κριτική.
30. Σακκάς, Δ.Α. (1996), *Το Διαρθρωτικό Πρόβλημα και ο Οικονομικός Προγραμματισμός στην Μεταπολεμική Ελλάδα*, Κέντρο Προγραμματισμού και Οικονομικών Ερευνών, Μελέτες 45, Αθήνα: Εκδόσεις ΚΕ.Π.Ε.
31. Σταμάτης, Γ. (1986), *Προβλήματα Μαρξιστικής Οικονομικής Θεωρίας*, Αθήνα: Εκδόσεις Οδυσσεάς.
32. Στουπή, Σ. (2003), *Οι «Ξένοι» εν Κερκύρα*, Αθήνα.: Εκδόσεις Δωδώνη.
33. Υπουργείο Ανάπτυξης και Επενδύσεων, ΑΝΑΠΤΥΞΗ.gov.gr, περιλαμβάνεται στο anartychi.gov.gr/el-gr, Αθήνα.

34. Υπουργείο Οικονομικών Κυπριακής Δημοκρατίας (2016), «Ετήσια μεγέθη παραγωγικότητας εργασίας NACE2_15-4-2016», αρχείο MS-excel, περιλαμβάνεται στο www.data.gov.cy/sites/default/files, Λευκωσία.
35. Chacholiades, M. (1990), *Μικροοικονομική Ι*, Αθήνα: Εκδόσεις Κριτική.
36. Ψειρίδου, Α. & Λιανός, Θ. (2015), *Οικονομική Ανάλυση & Πολιτική: Μικροοικονομική*, Αθήνα: Εκδόσεις Καλλίπος.

Ξενόγλωσση

1. Commission of the European Communities, *The Competitiveness of the Construction Industry*, COM(97) 539 final, Βρυξέλες: εκδ. Ευρωπαϊκή Επιτροπή.
2. European Parliament (1993), *The Role of the EC in regard to Tourism and Regional Development*, working papers, Λουξεμβούργο: εκδ. Γενική Διεύθυνση Έρευνας.
3. EUROSTAT, ec.europa.eu/eurostat/data/database .
4. Hewings, G.J.D. & Oosterhaven, J. (2021), «Interragional Trade: Models and Analyses». Στο M.M. Fischer & P. Nijkamp, εκδ. *Handbook of Regional Science*, 2^η έκδοση εμπλουτισμένη: Εκδόσεις Springer.
5. Lewis, D., Glass, A.J., Rajan, R.S., Reinert, K.A. (2010), *The Princeton Encyclopedia of the World Economy*, επιμ. Course Book: Εκδόσεις Princeton University Press.
6. OECD (2020α), *Regional Policy for Greece Post-2020*, OECD Territorial Reviews, Παρίσι: Εκδόσεις OECD.
7. OECD (2020β), *Regional Policy for Greece Post-2020 REGIONAL PROFILES*, OECD Territorial Reviews, Παρίσι: Εκδόσεις OECD.
8. Medeiros, E. (2022), «Strategic-Based Regional Development: Towards a theory of everything for regional development?», *European Journal of Spatial Development*, vol. 19 n. 5, 1-26.
9. Svetikas, K. (2014), *Strategic Planning for Regional Development: An introductory textbook*, Βίλνους: Εκδόσεις Mykolas Romeris University.

Παράρτημα Α.: Πίνακες Στατιστικών Στοιχείων & Υπολογισμών

Πίνακας 3.5: κατά κεφαλή Α.Εγχ.Π. σε τρέχουσες τιμές ανά Περιφέρεια

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Περιφέρεια							
Αττική	16.700	17.700	19.300	21.000	23.000	23.700	26.200
Βόρειο Αιγαίο	9.800	10.300	10.600	12.500	13.200	14.000	15.300
Νότιο Αιγαίο	15.700	16.200	16.300	18.200	19.700	20.600	22.000
Κρήτη	12.100	12.900	13.700	14.800	16.200	16.400	17.600
Ανατολική Μακεδονία-Θράκη	10.200	10.700	11.300	12.100	12.800	13.100	13.500
Κεντρική Μακεδονία	10.900	11.600	12.200	13.100	14.200	14.300	15.600
Δυτική Μακεδονία	11.500	12.300	13.500	15.000	15.900	16.600	17.200
Ήπειρος	10.100	10.700	11.600	12.600	12.900	13.200	13.900
Θεσσαλία	10.200	10.900	11.700	13.300	14.000	13.800	15.100
Ιόνια Νησιά	13.300	14.200	14.300	16.400	17.500	18.300	19.500
Δυτική Ελλάδα	9.900	10.500	11.400	12.500	13.600	14.000	15.400
Στερεά Ελλάδα	14.100	14.800	15.200	16.400	16.900	17.500	18.200
Πελοπόννησος	11.000	11.700	12.300	13.200	13.800	14.300	15.600

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Περιφέρεια							
Αττική	28.100	29.200	29.000	27.200	24.800	22.900	22.200
Βόρειο Αιγαίο	16.700	17.600	17.000	15.800	14.400	13.500	12.900
Νότιο Αιγαίο	23.400	24.700	22.900	21.600	19.600	18.200	18.200
Κρήτη	18.300	19.200	18.500	17.400	15.300	13.900	13.700
Ανατολική Μακεδονία-Θράκη	14.700	15.600	15.300	15.000	13.100	12.200	11.500
Κεντρική Μακεδονία	16.800	17.400	16.900	15.700	14.300	13.300	12.600
Δυτική Μακεδονία	17.400	16.700	17.600	17.800	17.500	18.900	18.000
Ήπειρος	14.600	15.000	14.500	14.300	13.100	12.100	11.800
Θεσσαλία	15.800	16.400	15.800	14.400	13.000	12.500	12.100
Ιόνια Νησιά	20.700	21.800	20.200	19.000	16.400	15.400	14.800
Δυτική Ελλάδα	16.200	16.400	15.700	15.200	13.600	12.800	12.100
Στερεά Ελλάδα	19.000	19.600	18.600	17.900	16.400	15.400	14.600
Πελοπόννησος	16.700	17.200	16.900	16.200	14.900	14.200	13.700

	2014	2015	2016	2017	2018
Περιφέρεια					
Αττική	22.000	22.000	22.000	22.500	22.900
Βόρειο Αιγαίο	12.900	12.700	12.200	11.700	11.400

Νότιο Αιγαίο	18.400	18.200	17.400	17.400	17.900
Κρήτη	14.000	14.000	13.600	13.900	14.200
Ανατολική Μακεδονία-Θράκη	11.200	11.200	11.300	11.300	11.500
Κεντρική Μακεδονία	12.300	12.600	12.600	12.800	13.100
Δυτική Μακεδονία	17.800	17.100	15.800	15.900	15.500
Ήπειρος	11.700	11.600	11.600	11.600	11.800
Θεσσαλία	12.100	12.300	12.200	12.300	12.600
Ιόνια Νησιά	15.200	14.900	14.700	14.900	15.400
Δυτική Ελλάδα	12.000	12.000	11.800	11.800	12.100
Στερεά Ελλάδα	14.200	14.400	14.600	15.000	15.200
Πελοπόννησος	13.400	13.700	13.700	13.900	14.000

Πηγή: EUROSTAT

Πίνακας 4.1: Ακαθαρίστων Επενδύσεων σε πάγιο κεφάλαιο σε τρέχουσες τιμές ανά Περιφέρεια

Κλάδοι	Γεωργία, δασοκομία και αλιεία	Ορυχεία, λατομεία, βιομηχανία, παροχή ηλεκτρικού ρεύματος, φυσικού αερίου, ατμού, κλιματισμού και νερού, επεξεργασία λυμάτων, διαχείριση αποβλήτων και δραστηριότητες εξυγίανσης	Κατασκευές	Χονδρικό και λιανικό εμπόριο, επισκευή μηχανοκίνητων οχημάτων και μοτοσυκλετών, μεταφορές και αποθήκευση, δραστηριότητες υπηρεσιών παροχής καταλύματος και υπηρεσιών εστίασης	Ενημέρωση και επικοινωνία	Χρηματοπιστωτικές και ασφαλιστικές δραστηριότητες	Διαχείριση ακίνητης περιουσίας	Επαγγελματικές, επιστημονικές και τεχνικές δραστηριότητες, διοικητικές και υποστηρικτικές δραστηριότητες	Δημόσια διοίκηση και άμυνα, υποχρεωτική κοινωνική ασφάλιση, εκπαίδευση, δραστηριότητες σχετικές με την ανθρώπινη υγεία και την κοινωνική μέριμνα	Τέχνες, διασκέδαση, ψυχαγωγία, άλλες δραστηριότητες παροχής υπηρεσιών, δραστηριότητες νοικοκυριών ως εργοδοτών, μη διαφοροποιημένες δραστηριότητες νοικοκυριών που αφορούν την παραγωγή αγαθών και υπηρεσιών για ίδια χρήση, δραστηριότητες ετερόδικων οργανισμών και φορέων	Σύνολο
Περιφέρειες	A	B_E	ΣΤ	Z_H_Θ	I	K	Λ	M_N	Ξ_Ο_Π	P_Σ_T_Y	
2000											
ΕΛΛΑΔΑ	1.252	3.894	433	4.791	1.692	600	13.017	1.199	6.280	1.646	34.805
Αττική	24	1.396	153	3.158	1.254	409	4.032	780	1.715	754	13.676
Βόρειο Αιγαίο	31	21	7	26	15	5	183	10	124	19	439
Νότιο Αιγαίο	30	62	20	134	20	9	380	20	184	39	898
Κρήτη	137	87	26	154	41	19	745	43	185	78	1.515
Ανατολική Μακεδονία, Θράκη	149	206	25	61	34	15	698	31	283	63	1.564
Κεντρική Μακεδονία	315	585	54	670	128	60	2.742	147	1.192	287	6.182
Δυτική Μακεδονία	50	152	15	38	13	6	339	13	337	34	999
Ήπειρος	48	53	18	45	17	8	356	17	181	40	782
Θεσσαλία	138	233	26	146	35	17	1.047	41	489	98	2.271
Ιόνια Νησιά	25	16	9	57	12	5	281	12	113	35	565
Δυτική Ελλάδα	95	143	30	127	52	18	568	31	337	78	1.479
Στερεά Ελλάδα	102	571	27	75	29	12	1.046	25	607	53	2.546
Πελοπόννησος	109	368	23	99	42	15	601	29	533	70	1.890
2001											
ΕΛΛΑΔΑ	1.483	3.882	1.055	5.254	2.758	526	12.937	1.333	7.571	849	37.648
Αττική	32	1.356	372	3.413	2.042	361	4.263	866	2.068	397	15.170
Βόρειο Αιγαίο	37	62	17	26	24	5	146	11	149	8	485
Νότιο Αιγαίο	39	67	50	159	32	8	396	22	221	21	1.015
Κρήτη	166	110	72	177	68	16	657	48	223	37	1.572
Ανατολική Μακεδονία, Θράκη	175	142	54	60	56	12	758	35	341	35	1.668
Κεντρική Μακεδονία	367	636	133	781	210	54	2.526	163	1.438	144	6.452
Δυτική Μακεδονία	59	214	36	42	22	5	317	15	406	18	1.135
Ήπειρος	51	92	41	49	27	7	312	18	218	18	835
Θεσσαλία	159	208	56	167	58	15	818	46	590	53	2.170
Ιόνια Νησιά	29	63	22	67	19	4	311	13	136	16	680
Δυτική Ελλάδα	116	200	78	126	85	15	585	34	406	38	1.683
Στερεά Ελλάδα	121	464	68	81	47	10	1.260	28	732	30	2.840
Πελοπόννησος	132	269	57	106	68	12	588	33	643	33	1.941
2002											
ΕΛΛΑΔΑ	1.284	2.717	671	8.210	1.746	388	13.993	1.122	7.457	993	38.581
Αττική	43	992	251	5.456	1.293	267	4.372	729	2.037	479	15.918

Βόρειο Αιγαίο	32	17	10	47	15	3	196	9	147	11	487
Νότιο Αιγαίο	33	40	32	212	20	6	590	19	218	25	1.195
Κρήτη	142	68	44	255	43	12	789	41	220	40	1.654
Ανατολική Μακεδονία, Θράκη	122	142	30	107	35	9	748	29	336	38	1.597
Κεντρική Μακεδονία	293	399	85	1.127	133	39	2.717	136	1.416	159	6.504
Δυτική Μακεδονία	49	92	24	64	14	4	305	13	400	22	987
Ήπειρος	57	42	27	76	17	5	459	15	215	19	933
Θεσσαλία	131	173	37	242	37	11	882	39	581	60	2.192
Ιόνια Νησιά	26	13	13	99	12	3	381	12	134	16	708
Δυτική Ελλάδα	108	94	42	222	54	11	749	29	400	49	1.758
Στερεά Ελλάδα	124	396	41	132	29	8	1.079	24	721	36	2.589
Πελοπόννησος	125	250	34	170	43	9	726	28	633	40	2.058
2003											
ΕΛΛΑΔΑ	1.512	2.714	1.028	9.487	1.725	216	17.041	1.584	8.884	1.118	45.307
Αττική	27	798	413	6.392	1.277	148	4.958	1.029	2.427	529	17.999
Βόρειο Αιγαίο	37	17	16	53	15	2	295	13	175	12	635
Νότιο Αιγαίο	37	50	40	253	20	3	683	27	260	33	1.406
Κρήτη	181	158	64	305	42	7	1.075	58	261	46	2.196
Ανατολική Μακεδονία, Θράκη	152	134	38	130	35	5	845	41	400	40	1.821
Κεντρική Μακεδονία	316	383	132	1.223	132	22	3.501	195	1.687	174	7.765
Δυτική Μακεδονία	59	116	30	79	14	2	344	18	476	24	1.161
Ήπειρος	45	38	41	92	17	3	511	21	256	27	1.051
Θεσσαλία	151	166	58	279	36	6	1.216	55	692	67	2.726
Ιόνια Νησιά	33	13	23	102	12	2	406	17	160	20	787
Δυτική Ελλάδα	152	97	63	227	53	6	807	40	476	62	1.983
Στερεά Ελλάδα	154	504	59	145	29	4	1.473	34	858	40	3.300
Πελοπόννησος	168	240	51	205	43	5	927	37	755	45	2.477
2004											
ΕΛΛΑΔΑ	1.617	3.196	876	7.456	1.656	274	20.258	1.825	8.999	1.100	47.257
Αττική	28	1.080	333	4.900	1.226	190	5.350	1.183	2.458	547	17.295
Βόρειο Αιγαίο	39	18	14	44	14	2	312	15	178	10	646
Νότιο Αιγαίο	41	56	37	186	19	4	644	31	263	30	1.311
Κρήτη	185	136	49	224	41	9	1.475	66	265	51	2.500
Ανατολική Μακεδονία, Θράκη	167	170	35	93	33	6	1.108	49	405	38	2.105
Κεντρική Μακεδονία	347	484	119	1.073	126	27	4.422	226	1.709	164	8.697
Δυτική Μακεδονία	63	131	26	55	13	3	473	22	482	20	1.288
Ήπειρος	37	45	32	66	16	4	737	24	260	23	1.244
Θεσσαλία	193	155	61	219	35	8	1.406	63	701	59	2.898
Ιόνια Νησιά	31	15	22	98	11	2	548	19	162	19	928
Δυτική Ελλάδα	153	116	58	223	52	8	1.068	47	482	58	2.263
Στερεά Ελλάδα	157	487	50	126	28	5	1.558	38	870	37	3.357
Πελοπόννησος	178	303	42	149	41	6	1.156	43	764	43	2.724
2005											
ΕΛΛΑΔΑ	1.765	2.940	800	5.871	1.709	335	18.714	1.983	6.455	929	41.500
Αττική	34	887	492	3.843	1.267	231	5.286	1.397	1.763	463	15.665
Βόρειο Αιγαίο	45	16	6	34	15	3	290	14	127	8	558
Νότιο Αιγαίο	43	46	26	179	20	5	577	29	189	24	1.137
Κρήτη	210	90	54	222	41	11	1.282	67	190	45	2.212
Ανατολική Μακεδονία, Θράκη	184	196	14	98	35	8	973	44	291	34	1.876

Κεντρική Μακεδονία	397	420	61	808	129	33	3.703	202	1.226	145	7.124
Δυτική Μακεδονία	82	387	20	70	13	3	472	19	346	16	1.429
Ήπειρος	67	48	15	91	17	4	707	22	186	20	1.178
Θεσσαλία	195	169	19	113	35	10	1.294	53	503	44	2.433
Ιόνια Νησιά	35	10	5	58	12	3	413	18	116	15	685
Δυτική Ελλάδα	163	104	23	118	52	10	1.136	44	346	46	2.041
Στερεά Ελλάδα	147	374	35	86	29	6	1.396	32	624	34	2.763
Πελοπόννησος	163	193	30	152	42	8	1.185	41	548	36	2.399
2006											
ΕΛΛΑΔΑ	1.551	3.540	922	9.395	1.366	493	23.673	2.037	7.626	1.001	51.602
Αττική	24	1.028	546	6.389	1.010	338	6.609	1.430	1.634	499	19.507
Βόρειο Αιγαίο	35	15	8	51	11	4	321	14	164	7	631
Νότιο Αιγαίο	35	49	10	243	15	7	817	30	247	27	1.480
Κρήτη	174	143	53	255	33	16	1.658	71	285	48	2.737
Ανατολική Μακεδονία, Θράκη	160	200	7	114	28	12	1.208	46	432	34	2.241
Κεντρική Μακεδονία	367	542	89	1.052	106	48	4.709	208	1.525	160	8.805
Δυτική Μακεδονία	71	401	58	58	11	5	443	19	515	19	1.600
Ήπειρος	54	63	27	63	13	7	723	22	359	20	1.352
Θεσσαλία	195	252	22	345	30	14	1.524	58	497	47	2.984
Ιόνια Νησιά	29	6	5	83	9	4	623	19	149	15	943
Δυτική Ελλάδα	132	132	9	389	42	15	1.238	44	515	50	2.567
Στερεά Ελλάδα	132	494	74	160	22	10	2.106	33	821	33	3.886
Πελοπόννησος	143	215	13	192	34	12	1.694	42	481	42	2.868
2007											
ΕΛΛΑΔΑ	2.212	3.577	1.359	12.423	1.399	546	26.758	2.799	8.482	973	60.528
Αττική	39	1.099	672	7.969	1.035	377	6.797	1.967	2.153	501	22.609
Βόρειο Αιγαίο	59	24	9	105	12	5	428	19	211	7	879
Νότιο Αιγαίο	56	43	14	251	17	8	1.030	38	272	27	1.756
Κρήτη	240	96	107	608	37	16	2.075	100	488	46	3.815
Ανατολική Μακεδονία, Θράκη	254	223	23	140	27	13	1.423	64	611	31	2.809
Κεντρική Μακεδονία	485	646	305	1.910	105	54	5.555	291	1.490	148	10.990
Δυτική Μακεδονία	103	453	65	68	11	6	623	26	419	18	1.791
Ήπειρος	73	70	11	110	14	8	856	31	356	18	1.545
Θεσσαλία	247	216	54	360	28	15	1.935	77	506	46	3.483
Ιόνια Νησιά	43	10	3	212	10	4	665	26	190	15	1.178
Δυτική Ελλάδα	217	126	36	221	46	16	1.536	60	419	47	2.724
Στερεά Ελλάδα	193	290	40	243	24	11	2.156	46	907	30	3.940
Πελοπόννησος	203	279	19	226	33	14	1.679	56	462	40	3.010
2008											
ΕΛΛΑΔΑ	2.583	4.476	1.494	11.397	1.532	577	20.941	3.513	9.945	1.168	57.627
Αττική	52	1.701	1.020	8.334	1.131	407	4.904	2.472	1.873	612	22.505
Βόρειο Αιγαίο	63	20	7	99	12	5	338	27	354	9	934
Νότιο Αιγαίο	60	56	44	419	16	9	939	51	506	32	2.130
Κρήτη	304	129	92	568	41	16	1.652	121	721	52	3.695
Ανατολική Μακεδονία, Θράκη	263	254	26	159	28	13	965	83	921	34	2.746
Κεντρική Μακεδονία	606	583	124	670	128	56	4.083	352	1.285	176	8.064
Δυτική Μακεδονία	128	533	23	55	11	6	577	32	865	19	2.248
Ήπειρος	95	91	16	105	14	8	736	41	599	20	1.725
Θεσσαλία	288	177	23	232	25	15	1.498	92	790	60	3.199
Ιόνια Νησιά	50	8	11	181	10	5	473	34	277	21	1.069
Δυτική Ελλάδα	234	93	33	170	59	16	1.411	75	865	53	3.010
Στερεά Ελλάδα	209	569	59	211	24	11	1.707	62	461	34	3.345

Πελοπόννησος	231	261	16	195	34	13	1.658	74	428	46	2.956
2009											
ΕΛΛΑΔΑ	2.084	4.499	697	8.403	1.540	469	16.795	3.148	9.870	1.882	49.387
Αττική	52	2.020	413	6.171	1.170	324	4.467	2.227	2.709	967	20.520
Βόρειο Αιγαίο	58	12	5	90	11	4	217	27	86	15	526
Νότιο Αιγαίο	54	60	12	186	16	7	617	43	460	51	1.507
Κρήτη	239	112	22	358	35	15	1.299	112	606	83	2.882
Ανατολική Μακεδονία, Θράκη	212	278	14	99	25	11	783	72	235	58	1.786
Κεντρική Μακεδονία	453	456	110	765	127	46	2.990	315	919	289	6.470
Δυτική Μακεδονία	89	599	5	65	11	5	363	26	1.479	30	2.672
Ήπειρος	124	50	13	70	13	6	858	33	211	32	1.411
Θεσσαλία	228	188	16	140	24	13	1.035	78	1.125	94	2.942
Ιόνια Νησιά	40	10	1	113	9	4	374	31	95	35	712
Δυτική Ελλάδα	183	132	39	113	47	14	1.141	62	1.479	90	3.300
Στερεά Ελλάδα	156	393	29	109	21	9	1.458	54	158	58	2.445
Πελοπόννησος	194	189	18	126	31	11	1.191	68	307	80	2.216
2010B											
ΕΛΛΑΔΑ	1.978	4.142	94	5.415	2.237	936	12.628	1.906	7.406	370	37.113
Αττική	40	1.247	35	3.226	1.344	635	2.792	1.352	1.812	180	12.665
Βόρειο Αιγαίο	49	18	1	50	30	9	165	13	262	4	601
Νότιο Αιγαίο	50	94	3	228	44	15	613	26	320	9	1.401
Κρήτη	217	174	7	305	88	33	1.062	69	536	23	2.512
Ανατολική Μακεδονία, Θράκη	199	158	4	152	58	23	640	37	449	12	1.733
Κεντρική Μακεδονία	465	463	19	584	274	91	2.379	185	858	53	5.370
Δυτική Μακεδονία	89	500	2	58	25	10	296	22	332	6	1.339
Ήπειρος	72	64	1	50	31	14	569	25	318	6	1.152
Θεσσαλία	203	175	7	117	53	28	841	43	494	18	1.980
Ιόνια Νησιά	40	13	3	100	22	10	341	20	227	7	782
Δυτική Ελλάδα	191	144	7	197	132	28	848	43	810	20	2.419
Στερεά Ελλάδα	170	623	3	130	53	19	1.021	36	590	12	2.658
Πελοπόννησος	194	468	2	219	80	22	1.063	37	398	20	2.502
2011											
ΕΛΛΑΔΑ	1.380	2.584	50	3.627	1.384	589	11.472	1.551	4.768	400	27.805
Αττική	22	1.158	24	2.026	895	405	2.898	1.110	763	184	9.485
Βόρειο Αιγαίο	36	8	1	33	15	5	244	10	172	5	528
Νότιο Αιγαίο	34	83	0	205	23	9	555	23	229	12	1.173
Κρήτη	148	56	2	200	49	19	669	51	502	22	1.718
Ανατολική Μακεδονία, Θράκη	153	168	1	100	32	13	578	21	195	12	1.273
Κεντρική Μακεδονία	317	369	8	568	165	57	1.904	153	617	63	4.221
Δυτική Μακεδονία	60	196	1	18	15	6	253	25	175	8	757
Ήπειρος	30	20	0	69	18	8	393	16	307	8	869
Θεσσαλία	178	128	2	128	29	17	757	31	297	21	1.588
Ιόνια Νησιά	28	24	2	57	13	6	342	17	90	9	589
Δυτική Ελλάδα	129	56	5	68	61	17	738	36	370	21	1.501
Στερεά Ελλάδα	114	185	2	76	29	12	1.113	23	659	15	2.227
Πελοπόννησος	133	132	3	78	40	15	1.029	35	392	20	1.875
2012											
ΕΛΛΑΔΑ	1.118	3.368	418	2.295	1.153	492	7.104	1.012	4.456	303	21.720
Αττική	34	1.299	205	1.612	745	361	1.421	730	1.087	141	7.634
Βόρειο Αιγαίο	28	9	15	12	13	4	153	6	168	4	411
Νότιο Αιγαίο	27	37	4	86	19	6	489	14	127	9	818
Κρήτη	116	85	27	84	41	14	425	35	374	19	1.220

Ανατολική Μακεδονία, Θράκη	141	100	12	34	27	10	301	13	282	9	928
Κεντρική Μακεδονία	264	756	83	251	138	44	1.680	98	856	48	4.216
Δυτική Μακεδονία	50	406	10	21	12	4	168	17	207	5	902
Ήπειρος	18	19	6	20	15	5	211	10	204	6	514
Θεσσαλία	109	47	8	20	24	11	367	19	260	15	882
Ιόνια Νησιά	30	2	4	39	11	4	228	10	85	7	419
Δυτική Ελλάδα	99	56	6	26	51	11	496	25	295	15	1.080
Στερεά Ελλάδα	93	385	13	65	25	8	579	15	313	10	1.505
Πελοπόννησος	109	165	26	25	33	9	587	22	198	15	1.191
2013											
ΕΛΛΑΔΑ	1.664	1.955	898	2.352	870	788	4.494	732	5.957	431	20.141
Αττική	25	761	221	1.594	621	550	861	525	1.285	206	6.648
Βόρειο Αιγαίο	46	12	1	22	7	7	69	5	221	5	396
Νότιο Αιγαίο	41	45	1	51	10	11	253	11	209	13	645
Κρήτη	182	112	10	132	34	26	344	27	542	27	1.437
Ανατολική Μακεδονία, Θράκη	210	113	4	32	15	17	363	11	332	13	1.109
Κεντρική Μακεδονία	378	193	26	304	87	77	880	77	1.018	67	3.107
Δυτική Μακεδονία	77	273	11	14	7	9	178	8	257	6	840
Ήπειρος	30	20	9	25	9	10	85	8	310	8	514
Θεσσαλία	172	75	546	35	14	21	231	14	356	22	1.486
Ιόνια Νησιά	33	3	10	30	6	7	89	7	113	8	305
Δυτική Ελλάδα	159	60	3	44	29	21	267	19	417	19	1.038
Στερεά Ελλάδα	141	178	55	26	13	14	438	9	555	14	1.444
Πελοπόννησος	171	110	2	44	17	18	435	11	340	23	1.173
2014											
ΕΛΛΑΔΑ	1.234	2.890	267	3.095	1.090	674	2.273	902	6.360	417	19.202
Αττική	21	1.010	82	1.521	876	468	448	620	860	163	6.069
Βόρειο Αιγαίο	36	23	4	32	5	6	43	8	260	9	427
Νότιο Αιγαίο	29	49	8	213	6	9	178	20	232	14	759
Κρήτη	115	161	11	273	48	24	142	39	583	31	1.429
Ανατολική Μακεδονία, Θράκη	151	197	8	99	10	14	101	16	426	11	1.035
Κεντρική Μακεδονία	305	321	26	409	80	68	481	94	912	66	2.764
Δυτική Μακεδονία	61	382	7	19	4	7	89	8	367	6	951
Ήπειρος	32	52	8	58	8	9	72	12	332	10	593
Θεσσαλία	140	126	83	117	11	17	155	20	497	23	1.190
Ιόνια Νησιά	25	9	5	98	3	6	59	12	116	11	344
Δυτική Ελλάδα	102	142	6	81	20	17	155	23	581	18	1.144
Στερεά Ελλάδα	100	255	8	82	8	12	194	14	743	28	1.444
Πελοπόννησος	117	163	10	93	9	16	154	15	450	27	1.054
2015											
ΕΛΛΑΔΑ	1.452	2.818	242	3.534	990	640	1.542	998	6.333	446	18.995
Αττική	20	771	80	1.760	805	431	201	689	926	194	5.877
Βόρειο Αιγαίο	47	22	5	36	7	7	39	9	307	8	486
Νότιο Αιγαίο	38	78	14	276	9	11	81	24	248	17	795
Κρήτη	138	154	15	270	21	23	105	40	580	31	1.378
Ανατολική Μακεδονία, Θράκη	177	237	7	184	12	15	58	19	363	12	1.083
Κεντρική Μακεδονία	331	322	71	403	64	65	327	104	906	65	2.658
Δυτική Μακεδονία	72	401	6	22	5	8	59	8	354	7	943
Ήπειρος	39	54	6	69	7	9	46	11	288	13	545
Θεσσαλία	184	120	4	140	13	18	184	23	598	24	1.308
Ιόνια Νησιά	30	7	5	98	6	6	38	13	179	9	392
Δυτική Ελλάδα	126	115	8	84	20	18	112	25	512	20	1.042

Στερεά Ελλάδα	110	353	10	98	9	13	163	16	512	15	1.298
Πελοπόννησος	140	184	12	92	12	16	128	15	560	30	1.190
2016											
ΕΛΛΑΔΑ	1.692	3.107	251	3.719	1.229	704	1.474	873	5.778	382	19.209
Αττική	24	890	156	1.923	985	474	231	563	979	174	6.398
Βόρειο Αιγαίο	43	25	1	35	8	7	16	7	241	5	388
Νότιο Αιγαίο	43	61	7	245	13	12	90	22	212	13	718
Κρήτη	161	147	12	224	42	25	131	33	528	22	1.325
Ανατολική Μακεδονία, Θράκη	193	267	4	107	15	17	67	23	346	11	1.048
Κεντρική Μακεδονία	402	331	14	576	67	70	356	102	889	60	2.868
Δυτική Μακεδονία	73	466	2	26	7	8	37	10	298	6	933
Ήπειρος	69	67	4	42	10	11	47	15	290	8	562
Θεσσαλία	211	122	35	165	14	20	124	23	438	22	1.175
Ιόνια Νησιά	33	12	3	110	8	6	67	14	124	8	385
Δυτική Ελλάδα	143	96	3	85	27	20	86	24	462	19	966
Στερεά Ελλάδα	143	399	5	103	15	15	101	18	560	13	1.371
Πελοπόννησος	155	225	5	79	17	18	121	19	409	21	1.070
2017											
ΕΛΛΑΔΑ	1.684	2.946	240	3.877	1.335	632	1.340	944	7.539	320	20.855
Αττική	31	1.023	131	2.060	1.026	428	222	643	1.136	146	6.846
Βόρειο Αιγαίο	45	17	1	29	12	6	16	7	329	4	468
Νότιο Αιγαίο	29	58	13	241	22	11	89	22	282	10	778
Κρήτη	169	108	17	275	52	23	101	41	690	18	1.493
Ανατολική Μακεδονία, Θράκη	209	251	3	110	10	15	55	20	463	9	1.145
Κεντρική Μακεδονία	372	346	20	548	58	63	309	100	1.108	50	2.974
Δυτική Μακεδονία	73	285	2	23	12	7	42	7	415	5	871
Ήπειρος	66	53	5	52	15	10	52	12	372	7	644
Θεσσαλία	225	141	27	147	23	18	99	20	622	18	1.339
Ιόνια Νησιά	27	9	6	144	12	6	74	13	170	7	468
Δυτική Ελλάδα	141	70	3	80	57	18	78	23	634	16	1.119
Στερεά Ελλάδα	137	364	5	94	26	13	90	18	743	12	1.502
Πελοπόννησος	158	220	5	76	11	15	112	17	575	18	1.209
2018											
ΕΛΛΑΔΑ	1.944	3.473	161	3.813	1.339	919	1.604	896	5.556	312	20.017
Αττική	28	1.430	47	2.157	962	630	365	615	866	140	7.241
Βόρειο Αιγαίο	55	14	1	19	17	8	17	7	247	4	390
Νότιο Αιγαίο	39	74	23	189	33	15	136	23	210	10	753
Κρήτη	195	105	22	291	61	33	124	41	508	17	1.398
Ανατολική Μακεδονία, Θράκη	188	245	2	109	10	20	46	19	331	9	979
Κεντρική Μακεδονία	453	391	28	476	36	90	322	88	823	48	2.756
Δυτική Μακεδονία	87	261	3	17	16	10	30	7	301	5	737
Ήπειρος	82	61	7	60	20	14	73	10	269	7	603
Θεσσαλία	264	200	4	117	32	25	124	23	466	19	1.275
Ιόνια Νησιά	32	8	10	163	17	8	107	11	133	7	496
Δυτική Ελλάδα	180	78	5	70	94	25	62	22	453	16	1.004
Στερεά Ελλάδα	146	405	5	79	40	18	105	17	514	11	1.340
Πελοπόννησος	193	200	4	66	2	22	94	14	434	17	1.046

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ

Πίνακας 4.2: Ακαθάριστη Προστιθέμενη Αξία του κλάδου «Γεωργία, δασοκομία και αλιεία», σε εκατ. ευρώ, 2020=100

ΤΡΕΧΟΥΣΕΣ ΤΙΜΕΣ					ΣΤΑΘΕΡΕΣ ΤΙΜΕΣ			
	ΗΠΕΙΡΟΣ	ΙΟΝΙΑ	ΕΛΛΑΔΑ	Δ.Τ.Κ.		ΗΠΕΙΡΟΣ	ΙΟΝΙΑ	ΕΛΛΑΔΑ
2000	344	128	7.677	71,716	2000	479,9167	178,71	10.704,96
2001	371	137	7.918	74,135	2001	500,9625	185,15	10.680,72
2002	375	146	8.152	76,826	2002	488,0064	190,63	10.610,96
2003	405	163	8.945	79,538	2003	509,0732	204,55	11.245,95
2004	361	131	8.282	81,844	2004	441,5453	160,31	10.119,40
2005	376	161	8.536	84,746	2005	443,5779	189,58	10.072,48
2006	312	121	6.974	87,454	2006	356,343	137,91	7.974,78
2007	295	127	7.068	89,986	2007	328,1828	140,93	7.854,29
2008	280	107	6.793	93,723	2008	298,7749	114,35	7.248,27
2009	300	114	6.663	94,857	2009	316,5881	120,05	7.023,98
2010	319	121	6.698	99,327	2010	321,2217	122,23	6.742,92
2011	297	116	6.331	102,635	2011	289,7581	112,69	6.167,99
2012	307	117	6.482	104,176	2012	294,2932	112,36	6.222,46
2013	307	104	6.085	103,216	2013	297,7061	101,02	5.895,17
2014	328	100	6.352	101,862	2014	322,1248	97,80	6.236,27
2015	343	120	6.816	100,094	2015	342,3337	119,41	6.809,76
2016	304	113	6.134	99,267	2016	305,8586	113,89	6.179,35
2017	321	129	6.822	100,380	2017	319,8065	128,32	6.796,24
2018	317	119	6.528	101,008	2018	314,0184	117,74	6.462,50

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ και επεξεργασία (Π.Μ.)

Πίνακας 4.3: Ακαθάριστη Προστιθέμενη Αξία του κλάδου «Χονδρικό και λιανικό εμπόριο, επισκευή μηχανοκίνητων οχημάτων και μοτοσυκλετών, μεταφορές και αποθήκευση, δραστηριότητες υπηρεσιών παροχής καταλύματος και υπηρεσιών εστίασης», σε εκατ. ευρώ, 2020=100

ΤΡΕΧΟΥΣΕΣ ΤΙΜΕΣ					ΣΤΑΘΕΡΕΣ ΤΙΜΕΣ			
	ΗΠΕΙΡΟΣ	ΙΟΝΙΑ	ΕΛΛΑΔΑ	Δ.Τ.Κ.		ΗΠΕΙΡΟΣ	ΙΟΝΙΑ	ΕΛΛΑΔΑ
2000	790	1.216	34.794	71,716	2000	1102,174	1.695,27	48.516,95
2001	815	1.367	36.047	74,135	2001	1099,851	1.844,39	48.623,44
2002	830	1.285	36.443	76,826	2002	1080,49	1.672,00	47.435,52
2003	930	1.457	41.222	79,538	2003	1169,832	1.831,89	51.826,22
2004	983	1.542	44.465	81,844	2004	1201,564	1.884,58	54.328,58
2005	1.029	1.694	46.127	84,746	2005	1214,039	1.999,09	54.430,45
2006	1.037	1.689	47.553	87,454	2006	1185,879	1.931,72	54.375,24
2007	1.172	1.865	52.016	89,986	2007	1302,632	2.072,36	57.805,04
2008	1.233	2.039	56.917	93,723	2008	1315,564	2.175,54	60.729,60
2009	1.131	1.668	51.420	94,857	2009	1192,401	1.758,01	54.207,50
2010	1.078	1.532	49.344	99,327	2010	1085,477	1.542,40	49.678,29
2011	915	1.197	43.039	102,635	2011	891,4754	1.165,96	41.933,77
2012	811	1.209	38.953	104,176	2012	778,2638	1.160,34	37.391,60
2013	807	1.226	38.357	103,216	2013	781,9613	1.187,93	37.161,49
2014	822	1.304	38.835	101,862	2014	807,243	1.279,83	38.124,91

2015	803	1.260	38.650	100,094	2015	802,4885	1.258,50	38.613,36
2016	769	1.175	37.313	99,267	2016	774,9882	1.183,39	37.588,21
2017	794	1.233	39.865	100,380	2017	790,9077	1.228,46	39.714,21
2018	823	1.313	41.267	101,008	2018	814,7529	1.300,07	40.855,19

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ και επεξεργασία (Π.Μ.)

Πίνακας 4.6: Απασχόληση κατά γεωγραφική ζώνη, περιφέρεια και κλάδο

Κλάδοι	Γεωργία, δασοκομία και αλιεία	Ορυχεία, λατομεία, βιομηχανία, παροχή ηλεκτρικού ρεύματος, φυσικού αερίου, ατμού, κλιματισμού και νερού, επεξεργασία λυμάτων, διαχείριση αποβλήτων και δραστηριότητες εξυγίανσης	Κατασκευές	Χονδρικό και λιανικό εμπόριο, επισκευή μηχανοκίνητων οχημάτων και μοτοσυκλετών, μεταφορές και αποθήκευση, δραστηριότητες υπηρεσιών παροχής καταλύματος και υπηρεσιών εστίασης	Ενημέρωση και επικοινωνία	Χρηματοπιστωτικές και ασφαλιστικές δραστηριότητες	Διαχείριση ακίνητης περιουσίας	Επαγγελματικές, επιστημονικές και τεχνικές δραστηριότητες, διοικητικές και υποστηρικτικές δραστηριότητες	Δημόσια διοίκηση και άμυνα, υποχρεωτική ασφάλιση, εκπαίδευση, δραστηριότητες σχετικές με την ανθρώπινη υγεία και την κοινωνική μέριμνα	Τέχνες, διασκέδαση, ψυχαγωγία, άλλες δραστηριότητες παροχής υπηρεσιών, δραστηριότητες νοικοκυριών ως εργοδοτών, μη διαφοροποιημένες δραστηριότητες νοικοκυριών που αφορούν την παραγωγή αγαθών και υπηρεσιών για ίδια χρήση, δραστηριότητες ετερόδικων οργανισμών	Σύνολο Απασχόλησης
Περιφέρειες	A	B_E	ΣΤ	Z_H_Θ	I	K	Λ	M_N	Ξ_O_Π	P_Σ_T_Y	
2000											
ΕΛΛΑΔΑ	690.537,2	524.248,5	294.777,0	1.347.594,1	71.833,3	107.063,1	3.215,1	232.182,6	807.797,8	233.536,4	4.312.785,1
Ήπειρος	26.900,8	12.376,1	11.970,2	34.117,1	1.167,0	1.629,3	62,3	5.665,1	29.786,4	4.625,5	128.299,9
Ιόνια Νησιά	20.902,0	4.549,9	6.199,0	30.357,6	597,6	1.026,4	49,1	4.527,9	13.385,8	3.800,2	85.395,3
2001											
ΕΛΛΑΔΑ	641.239,8	540.874,7	301.349,4	1.360.061,4	76.743,4	103.248,6	3.808,9	251.780,3	812.882,5	236.391,5	4.328.380,5
Ήπειρος	25.340,6	12.438,3	11.795,8	33.037,1	1.269,5	1.973,7	73,8	5.375,7	29.066,3	4.942,6	125.313,4
Ιόνια Νησιά	19.399,2	4.529,1	6.155,0	31.906,1	696,3	1.027,1	58,1	5.291,6	12.770,4	3.149,1	84.982,0
2002											
ΕΛΛΑΔΑ	630.682,7	539.275,6	313.281,1	1.383.195,7	89.289,1	98.759,3	6.389,2	271.875,8	839.685,1	261.854,7	4.434.288,3
Ήπειρος	28.457,2	11.766,5	12.693,8	33.684,3	1.257,7	1.976,1	123,7	5.675,0	30.905,7	4.629,7	131.169,8

Ιόνια Νησιά	16.534,7	4.424,6	6.148,3	34.213,9	747,6	983,1	97,4	5.282,5	13.152,4	2.846,6	84.431,3
2003											
ΕΛΛΑΔΑ	614.357	527.245	339.720	1.409.113	86.425	105.532	4.330	279.565	851.015	278.378	4.495.680,8
Ήπειρος	24.125	11.966	13.489	35.253	1.171	2.053	84	4.732	30.809	4.921	128.604,6
Ιόνια Νησιά	15.055	4.220	7.470	39.708	743	1.094	66	4.708	13.463	4.394	90.921,5
2004											
ΕΛΛΑΔΑ	545.300,9	527.586,7	344.141,0	1.441.272,5	89.919,9	108.480,2	7.019,3	309.841,2	942.068,2	288.462,3	4.604.092,1
Ήπειρος	24.571,1	12.866,4	12.646,5	35.647,0	1.395,0	1.744,4	135,9	7.090,8	31.667,0	5.801,0	133.565,1
Ιόνια Νησιά	13.995,7	4.181,6	8.534,6	38.875,3	709,6	1.140,3	107,1	4.668,7	13.459,6	4.293,4	89.965,8
2005											
ΕΛΛΑΔΑ	550.583,9	540.427,0	364.535,0	1.445.129,1	87.810,8	109.991,7	6.030,0	328.195,0	925.654,8	288.513,4	4.646.870,7
Ήπειρος	24.321,7	13.572,5	14.765,4	33.026,5	1.201,3	1.562,4	116,5	6.701,0	31.873,0	5.028,0	132.168,5
Ιόνια Νησιά	15.963,4	4.329,4	7.763,7	41.111,7	619,0	1.161,5	91,8	5.747,7	11.629,0	3.823,6	92.240,7
2006											
ΕΛΛΑΔΑ	542.470,4	542.570,7	365.122,0	1.491.878,0	88.616,3	112.404,0	6.414,0	321.474,0	965.905,1	294.480,5	4.731.335,1
Ήπειρος	26.426,2	12.963,5	14.535,9	36.114,3	1.092,8	1.622,1	124,1	6.067,1	33.138,1	5.668,6	137.752,8
Ιόνια Νησιά	15.971,6	4.520,0	8.909,0	37.435,6	802,1	1.212,7	99,0	5.880,2	12.689,6	3.888,2	91.407,9
2007											
ΕΛΛΑΔΑ	531.606,8	540.638,9	389.103,0	1.507.081,2	88.825,0	110.921,3	6.722,0	328.939,8	990.219,9	301.010,8	4.795.068,7
Ήπειρος	26.311,6	13.149,4	14.860,8	38.466,7	1.039,6	1.756,3	129,6	5.665,6	33.014,3	4.852,0	139.246,0
Ιόνια Νησιά	13.382,3	4.278,1	9.480,4	40.491,6	785,5	1.196,9	104,7	4.474,2	12.429,0	4.963,5	91.586,2
2008											
ΕΛΛΑΔΑ	529.442,5	557.819,7	386.317,1	1.532.186,0	90.011,0	111.912,0	9.655,0	344.112,0	982.460,9	312.447,2	4.856.363,3
Ήπειρος	25.926,0	13.374,4	14.221,8	37.506,7	861,7	1.859,0	185,9	6.076,0	33.067,7	6.792,7	139.872,1
Ιόνια Νησιά	15.112,7	4.560,6	9.289,6	42.267,8	721,2	1.207,7	151,4	5.321,4	12.913,1	5.183,0	96.728,4
2009											
ΕΛΛΑΔΑ	542.974,5	538.522,0	368.822,8	1.527.376,0	87.102,6	107.405,0	9.702,0	348.086,5	977.618,7	321.392,6	4.829.002,7

Ήπειρος	27.283,4	12.905,8	14.360,4	39.083,3	667,1	1.840,2	187,8	6.164,9	31.815,1	7.923,8	142.231,7
Ιόνια Νησιά	15.688,4	4.385,9	9.321,8	41.920,1	700,0	1.161,0	153,5	6.028,3	12.660,3	4.676,5	96.695,7
2010B											
ΕΛΛΑΔΑ	544.208,0	474.763,4	277.662,0	1.542.170,0	99.275,0	101.901,0	12.332,9	373.909,2	1.015.605,0	264.607,0	4.706.433,5
Ήπειρος	24.796,8	11.764,0	10.895,5	41.036,2	706,3	1.527,4	237,9	7.171,7	31.093,4	5.260,2	134.489,6
Ιόνια Νησιά	14.887,3	4.329,0	7.509,3	40.828,6	787,5	1.187,2	195,5	6.018,6	13.787,3	4.281,0	93.811,3
2011											
ΕΛΛΑΔΑ	532.636,0	444.159,9	241.173,0	1.468.437,0	95.405,0	98.451,0	12.048,0	368.711,0	995.288,0	248.829,0	4.505.137,9
Ήπειρος	25.321,8	11.418,8	9.775,2	39.907,0	708,2	1.447,4	232,9	8.010,1	31.195,9	4.225,2	132.242,4
Ιόνια Νησιά	14.367,5	4.120,6	6.418,9	37.290,2	740,7	1.176,2	192,4	6.376,5	14.005,5	4.136,6	88.825,2
2012											
ΕΛΛΑΔΑ	529.996,0	413.252,0	206.795,0	1.403.727,0	90.221,0	95.635,0	13.286,0	382.187,0	964.282,0	226.452,0	4.325.833,0
Ήπειρος	25.041,5	10.896,1	8.865,1	37.533,5	698,5	1.458,3	265,6	8.187,3	31.495,7	3.878,0	128.319,6
Ιόνια Νησιά	15.361,8	3.970,4	5.560,5	36.237,9	712,3	1.059,7	219,8	6.615,6	15.683,1	4.120,2	89.541,4
2013											
ΕΛΛΑΔΑ	527.581,0	402.993,0	202.866,0	1.388.800,0	91.992,0	91.687,0	13.894,0	396.289,0	961.303,0	223.261,0	4.300.666,0
Ήπειρος	24.948,1	10.559,4	8.709,0	36.728,7	712,0	1.402,7	269,0	8.675,5	32.461,4	3.831,4	128.297,3
Ιόνια Νησιά	14.542,5	3.965,9	5.612,4	36.320,9	690,8	1.002,9	223,0	7.670,8	15.776,0	3.926,2	89.731,5
2014											
ΕΛΛΑΔΑ	530.276,0	417.153,0	203.985,0	1.468.532,0	94.108,0	85.687,0	14.750,0	426.101,0	981.692,0	231.447,0	4.453.731,0
Ήπειρος	25.067,8	10.940,5	8.728,3	39.447,2	701,4	1.335,1	286,0	9.034,6	31.470,3	3.906,3	130.917,4
Ιόνια Νησιά	13.388,9	4.066,3	5.700,6	38.541,9	667,6	967,6	237,3	7.758,8	15.650,6	3.888,1	90.867,7
2015											
ΕΛΛΑΔΑ	511.749,0	391.367,0	195.160,0	1.435.863,0	89.210,0	88.618,0	15.156,0	396.639,0	975.924,0	222.887,0	4.322.573,0
Ήπειρος	23.921,7	10.634,0	8.227,0	37.673,2	672,6	1.361,1	294,1	8.336,7	31.377,3	3.771,1	126.268,6
Ιόνια Νησιά	12.341,7	3.957,0	5.600,4	38.456,8	648,9	988,7	244,3	6.946,5	15.144,0	3.730,7	88.059,1
2016											

ΕΛΛΑΔΑ	499.829,0	408.585,9	197.090,0	1.554.733,0	89.853,3	85.396,0	17.848,0	403.476,0	991.060,0	221.643,0	4.469.514,2
Ήπειρος	23.323,3	11.033,9	8.017,3	39.361,8	686,8	1.315,7	346,7	8.436,0	31.768,6	3.723,6	128.013,6
Ιόνια Νησιά	10.357,6	4.052,5	5.537,2	42.984,0	669,8	963,9	288,6	7.019,0	15.305,8	3.713,8	90.892,2
2017											
ΕΛΛΑΔΑ	503.293,0	402.256,0	190.508,0	1.560.431,0	89.367,0	81.210,0	17.912,0	388.815,0	992.365,0	220.470,0	4.446.627,0
Ήπειρος	22.926,1	10.812,7	7.689,5	39.767,8	689,8	1.252,3	348,1	7.997,1	31.945,2	3.695,8	127.124,3
Ιόνια Νησιά	10.519,9	3.892,4	5.353,8	44.341,7	671,1	912,7	290,7	6.572,8	14.920,6	3.633,6	91.109,4
2018											
ΕΛΛΑΔΑ	507.274,0	423.139,0	193.462,3	1.673.673,0	100.578,0	81.936,0	19.766,0	407.357,0	1.013.398,0	229.761,0	4.650.344,3
Ήπειρος	23.004,7	11.399,8	7.664,1	42.913,5	774,8	1.275,0	384,5	8.350,5	32.237,6	3.871,9	131.876,4
Ιόνια Νησιά	10.322,2	4.095,2	5.434,8	49.052,3	741,8	948,9	322,7	6.782,4	15.267,0	3.788,4	96.755,8
Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ											

Πίνακας 4.7: Ετήσια Χρονοσειρά Ανέργων Περιφέρειας Ιονίων νήσων

ΙΟΝΙΑ ΝΗΣΙΑ (σε χιλιάδες)	Σύνολο ανέργων	Διάρκεια ανεργίας			Θέση στην τελευταία εργασία			Τομέας οικονομικής δραστηριότητας τελευταίας εργασίας			
		Από 6 έως 11 μήνες	Πάνω από 12 μήνες (μακροχρόνια άνεργοι)	24 μήνες και άνω	Αυτοαπασχολούμενοι	Μισθωτοί	Βοηθός στην οικογενειακή επιχείρηση	Πρωτογενής	Δευτερογενής	Τριτογενής	
								ς	ς	Σύνολο τριτογενούς τομέα	Εμπόριο, ξενοδοχεία, εστίαση, μεταφορές και επικοινωνίες
2018	14,8	1,5	8,0	6,3	9,4%	88,3%	2,3%	0,5%	6,6%	92,8%	64,8%

2017	17,9	2,0	9,2	7,4	9,0%	89,3%	1,7%	0,0%	14,9%	85,1%	69,8%
2016	14,4	1,3	7,3	5,6	9,5%	88,6%	1,9%	0,0%	9,3%	90,7%	69,0%
2015	17,1	1,9	11,6	6,6	6,5%	93,5%	0,0%	0,3%	8,7%	91,0%	62,5%
2014	19,4	0,8	11,8	8,3	5,5%	93,1%	1,4%	0,6%	11,7%	87,7%	59,4%
2013	16,6	1,8	7,8	4,8	4,7%	92,2%	3,1%	0,4%	15,2%	84,4%	63,5%
2012	13,9	2,3	5,7	3,4	5,9%	90,8%	3,3%	1,7%	12,4%	85,9%	65,6%
2011	13,3	1,6	4,0	2,4	3,0%	95,0%	2,0%	0,0%	12,1%	87,9%	71,0%
2010	14,0	1,4	3,1	1,5	2,4%	95,6%	1,9%	0,0%	9,5%	90,5%	70,7%
2009	9,2	1,3	1,8	1,2	1,3%	98,7%	0,0%	0,0%	7,2%	92,8%	76,5%
2008	8,0	1,0	1,6	0,8	1,8%	98,2%	0,0%	0,7%	2,7%	96,6%	81,0%
2007	8,1	1,0	2,3	1,1	0,0%	97,8%	2,2%	0,0%	3,0%	97,0%	71,6%
2006	10,3	1,2	2,5	1,1	0,8%	97,5%	1,7%	0,0%	6,2%	93,8%	70,3%
2005	8,0	0,9	2,0	0,9	0,0%	97,5%	2,5%	0,0%	8,4%	91,6%	74,8%
2004	10,4	1,3	2,0	1,1	1,7%	95,7%	2,7%	0,0%	8,9%	91,1%	81,1%
2003	11,0	1,0	2,9	1,4	4,5%	95,5%	0,0%	0,4%	8,2%	91,4%	83,7%
2002	9,0	1,2	2,2	1,4	2,2%	97,3%	0,5%	1,5%	9,5%	88,9%	74,5%
2001	10,0	0,9	2,3	1,4	3,4%	96,6%	0,0%	0,4%	2,0%	97,6%	85,1%
2000	9,2	0,7	2,3	1,2	4,5%	93,1%	2,5%	0,5%	3,6%	95,9%	84,6%

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ

Πίνακας 4.8: Ετήσια Χρονοσειρά Ανέργων Περιφέρειας Ηπείρου

ΗΠΕΙΡΟΣ σε χιλιάδες)	Σύνολο ανέργων	Διάρκεια ανεργίας			Θέση στην τελευταία εργασία			Τομέας οικονομικής δραστηριότητας τελευταίας εργασίας			
		Από 6 έως 11 μήνες	Πάνω από 12 μήνες (μακροχρόνια άνεργοι)	24 μήνες και άνω	Αυτοαπασχολούμενος	Μισθωτός	Βοηθός στην οικογενειακή επιχείρηση	Πρωτογενής	Δευτερογενής	Τριτογενής	
								Γεωργία, δασοκομία, αλιεία	Σύνολο δευτερογενούς τομέα	Σύνολο τριτογενούς τομέα	Εμπόριο, ξενοδοχεία, εστίαση, μεταφορές και επικοινωνίες
2018	27,4	2,9	21,2	16,4	10,0%	89,5%	0,5%	2,7%	19,5%	77,8%	45,2%
2017	34,5	3,5	25,7	18,6	10,0%	89,1%	0,9%	6,1%	21,0%	72,9%	36,8%
2016	34,3	3,2	26,5	18,3	11,6%	88,0%	0,4%	5,3%	25,7%	69,0%	33,9%
2015	34,2	4,0	24,9	18,0	11,3%	88,6%	0,1%	3,7%	26,1%	70,2%	35,1%
2014	38,0	3,8	28,8	19,8	8,2%	91,0%	0,8%	2,6%	27,5%	69,8%	31,5%
2013	39,1	5,3	24,6	15,7	10,7%	88,8%	0,6%	2,5%	31,0%	66,5%	35,5%
2012	32,7	4,2	17,3	10,2	10,0%	89,5%	0,6%	1,9%	37,7%	60,3%	35,1%
2011	23,8	3,4	12,6	7,0	9,2%	89,0%	1,8%	3,8%	32,0%	64,2%	36,9%
2010	19,2	2,6	11,4	7,2	6,7%	91,4%	2,0%	4,1%	27,4%	68,5%	41,6%
2009	17,0	2,6	9,5	6,2	10,3%	87,5%	2,2%	5,0%	29,5%	65,5%	29,4%
2008	14,7	1,6	9,5	7,0	10,4%	88,2%	1,4%	6,9%	23,4%	69,6%	33,8%
2007	14,7	1,6	8,8	6,0	10,3%	88,5%	1,2%	6,2%	15,7%	78,1%	41,9%
2006	14,5	1,9	9,6	6,3	9,4%	89,7%	0,9%	5,1%	19,5%	75,5%	40,6%
2005	16,5	2,8	10,4	6,2	12,6%	84,9%	2,5%	2,6%	21,2%	76,2%	45,2%
2004	16,3	3,1	10,1	5,2	7,2%	92,8%	0,0%	3,5%	32,9%	63,6%	39,3%
2003	16,8	2,6	10,6	6,6	5,9%	93,4%	0,8%	5,5%	19,2%	75,2%	35,7%
2002	16,2	3,2	8,7	4,9	4,3%	94,6%	1,1%	5,3%	27,7%	67,0%	31,7%
2001	17,6	1,5	12,2	7,6	1,5%	98,1%	0,5%	7,8%	22,4%	69,8%	36,6%

2000	16,3	1,9	11,4	7,7	2,1%	97,9%	0,0%	4,5%	22,0%	73,4%	46,8%
Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ											

Πίνακας 4.9: Ετήσια Χρονοσειρά Ανέργων στην Ελλάδα

ΕΛΛΑΔΑ (σε χιλιάδες)	Σύνολο ανέργων	Διάρκεια ανεργίας			Θέση στην τελευταία εργασία			Τομέας οικονομικής δραστηριότητας τελευταίας εργασίας			
		Από 6 έως 11 μήνες	Πάνω από 12 μήνες (μακροχρόνια άνεργοι)	24 μήνες και άνω	Αυτοαπασχολούμενος	Μισθωτός	Βοηθός στην οικογενειακή επιχείρηση	Πρωτογενής	Δευτερογενής	Τριτογενής	
								Γεωργία, δασοκομία, αλιεία	Σύνολο δευτερογενούς τομέα	Σύνολο τριτογενούς τομέα	Εμπόριο, ξενοδοχεία, εστίαση, μεταφορές και επικοινωνίες
2018	915,0	99,9	643,7	466,1	8,5%	90,7%	0,9%	2,4%	21,6%	76,0%	42,2%
2017	1.027,0	109,5	747,2	538,8	9,9%	88,9%	1,2%	2,1%	23,7%	74,1%	41,3%
2016	1.130,9	125,9	813,9	587,0	10,2%	88,7%	1,1%	2,1%	25,1%	72,8%	41,1%
2015	1.197,0	130,6	875,3	612,8	11,2%	87,9%	0,9%	2,1%	26,7%	71,3%	39,8%
2014	1.274,4	131,3	936,8	622,2	11,3%	87,6%	1,1%	1,8%	28,6%	69,6%	39,2%
2013	1.330,3	182,3	892,7	548,7	10,0%	89,1%	0,9%	1,9%	29,1%	69,0%	40,1%
2012	1.195,1	185,6	706,2	367,5	7,9%	91,3%	0,8%	1,7%	32,0%	66,4%	38,7%
2011	881,8	155,9	435,1	211,1	6,2%	92,7%	1,1%	1,9%	31,6%	66,5%	39,2%
2010	639,4	114,1	285,2	140,7	5,9%	92,9%	1,2%	2,4%	30,4%	67,2%	40,1%
2009	484,7	87,4	195,7	105,8	5,5%	93,5%	1,0%	2,7%	30,0%	67,2%	39,1%
2008	387,9	61,8	182,7	104,1	5,9%	93,3%	0,8%	3,0%	26,3%	70,7%	41,7%
2007	418,3	67,1	207,9	117,7	5,2%	93,8%	1,0%	2,9%	23,2%	73,9%	42,4%
2006	448,2	79,9	242,7	133,9	6,0%	93,2%	0,8%	1,8%	24,4%	73,9%	42,7%

2005	493,5	88,0	256,4	146,3	5,8%	93,0%	1,1%	2,2%	25,6%	72,2%	41,3%
2004	520,0	91,0	275,0	154,2	6,1%	93,1%	0,9%	3,3%	26,9%	69,7%	41,0%
2003	472,6	76,9	258,3	139,0	5,6%	93,2%	1,2%	2,8%	27,3%	69,9%	42,4%
2002	492,6	86,8	251,7	146,1	5,1%	93,6%	1,2%	2,4%	28,4%	69,2%	43,9%
2001	508,4	76,5	261,1	147,8	6,1%	92,6%	1,4%	3,2%	29,6%	67,2%	43,9%
2000	523,5	82,7	288,8	165,2	6,2%	92,3%	1,5%	3,5%	31,9%	64,6%	42,7%

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ

Πίνακας 5.1: Συμμετοχή του Πρωτογενή Τομέα στο περιφερειακό Α.Εγχ.Π. ανά Περιφέρεια

Περιφέρειες	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
ΕΛΛΑΔΑ	6,08%	5,84%	5,59%	5,57%	4,74%	4,77%	3,61%	3,44%	3,18%	3,14%
Αττική	0,57%	0,49%	0,49%	0,45%	0,37%	0,40%	0,40%	0,40%	0,36%	0,35%
Βόρειο Αιγαίο	9,59%	10,89%	8,41%	10,50%	7,18%	6,37%	6,37%	4,35%	4,02%	4,41%
Νότιο Αιγαίο	3,43%	3,37%	3,33%	3,19%	2,71%	2,82%	2,66%	2,52%	2,32%	2,43%
Κρήτη	11,10%	9,75%	11,21%	9,85%	10,03%	8,94%	7,39%	6,94%	6,21%	5,80%
Ανατολική Μακεδονία, Θράκη	12,27%	12,13%	10,54%	11,61%	9,69%	9,77%	6,89%	7,25%	5,98%	5,89%
Κεντρική Μακεδονία	8,71%	8,42%	8,09%	7,67%	7,02%	7,28%	5,08%	5,11%	4,77%	4,58%
Δυτική Μακεδονία	9,44%	9,14%	9,03%	7,87%	7,05%	7,19%	5,70%	6,13%	5,92%	5,46%
Ήπειρος	11,35%	11,47%	10,60%	10,49%	9,06%	9,28%	7,34%	6,66%	6,14%	6,68%
Θεσσαλία	15,59%	13,53%	13,78%	14,43%	11,91%	12,46%	8,12%	7,85%	8,13%	8,34%
Ιόνια Νησιά	5,34%	5,25%	5,52%	5,33%	4,03%	4,72%	3,38%	3,35%	2,68%	3,03%
Δυτική Ελλάδα	13,84%	13,96%	13,12%	12,78%	10,88%	10,87%	8,21%	8,17%	7,56%	7,81%
Στερεά Ελλάδα	12,86%	11,72%	11,25%	11,80%	9,88%	10,44%	7,93%	7,29%	6,66%	6,94%
Πελοπόννησος	11,21%	12,41%	11,42%	12,48%	10,27%	10,45%	9,38%	7,89%	7,44%	7,16%

Περιφέρειες	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
ΕΛΛΑΔΑ	3,39%	3,55%	3,90%	3,82%	4,06%	4,37%	4,03%	4,42%	4,19%
Αττική	0,42%	0,44%	0,45%	0,42%	0,46%	0,47%	0,40%	0,42%	0,39%
Βόρειο Αιγαίο	4,40%	4,58%	4,87%	4,98%	4,72%	5,11%	4,87%	5,53%	5,29%
Νότιο Αιγαίο	2,35%	2,54%	2,70%	2,66%	2,37%	2,45%	2,36%	2,55%	2,29%
Κρήτη	5,98%	6,17%	6,71%	5,81%	6,28%	7,54%	6,62%	7,41%	6,90%
Ανατολική Μακεδονία, Θράκη	6,48%	7,35%	7,79%	7,93%	7,78%	7,95%	7,96%	8,83%	8,20%
Κεντρική Μακεδονία	5,10%	5,75%	6,17%	6,21%	6,30%	6,37%	5,92%	6,50%	6,25%
Δυτική Μακεδονία	4,88%	5,12%	4,73%	4,91%	5,97%	7,11%	7,51%	8,09%	8,21%
Ήπειρος	7,31%	7,46%	8,37%	8,57%	9,32%	9,87%	8,94%	9,51%	9,30%
Θεσσαλία	8,92%	9,22%	10,09%	10,25%	10,89%	12,07%	11,22%	12,25%	11,79%
Ιόνια Νησιά	3,46%	3,86%	4,14%	3,82%	3,58%	4,38%	4,27%	4,84%	4,35%
Δυτική Ελλάδα	8,01%	8,12%	9,00%	8,96%	9,60%	10,53%	9,78%	11,00%	10,07%
Στερεά Ελλάδα	7,13%	7,06%	8,02%	7,60%	9,03%	8,56%	7,52%	8,03%	7,83%
Πελοπόννησος	8,17%	7,90%	9,04%	8,52%	9,43%	10,62%	9,47%	10,90%	10,21%

Πίνακας 5.2: Συμμετοχή του Δευτερογενή Τομέα στο περιφερειακό Α.Εγχ.Π. ανά Περιφέρεια

Περιφέρειες	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
ΕΛΛΑΔΑ	20,99%	21,72%	21,79%	22,87%	22,55%	19,84%	22,56%	20,40%	17,72%	17,13%
Αττική	17,45%	18,18%	18,43%	20,06%	19,64%	16,88%	19,13%	16,79%	14,45%	13,69%
Βόρειο Αιγαίο	12,12%	12,23%	14,07%	15,20%	15,34%	12,21%	15,86%	13,52%	10,06%	10,57%
Νότιο Αιγαίο	15,36%	15,94%	17,61%	17,34%	17,35%	13,89%	16,07%	13,43%	10,66%	11,84%
Κρήτη	15,79%	16,86%	17,28%	18,12%	16,94%	15,11%	19,14%	16,80%	14,07%	15,37%
Ανατολική Μακεδονία, Θράκη	23,84%	24,57%	24,05%	23,76%	23,39%	21,14%	24,01%	22,06%	20,16%	20,27%
Κεντρική Μακεδονία	22,95%	23,35%	22,63%	23,63%	23,57%	20,63%	24,47%	23,09%	20,46%	19,04%
Δυτική Μακεδονία	45,34%	45,13%	47,66%	49,48%	48,28%	49,29%	49,65%	44,29%	38,88%	42,42%
Ήπειρος	20,28%	20,90%	21,55%	22,87%	23,10%	21,86%	25,28%	22,14%	18,35%	18,31%
Θεσσαλία	19,85%	21,20%	22,12%	23,69%	25,13%	21,55%	25,67%	24,28%	21,49%	19,76%
Ιόνια Νησιά	10,38%	10,24%	11,02%	13,13%	14,82%	10,73%	14,59%	12,57%	9,83%	11,43%
Δυτική Ελλάδα	19,50%	21,54%	21,72%	22,82%	23,23%	19,67%	24,29%	22,42%	18,91%	17,12%
Στερεά Ελλάδα	42,86%	44,24%	42,85%	40,97%	40,72%	37,92%	39,51%	38,65%	36,08%	34,72%
Πελοπόννησος	29,12%	28,90%	27,94%	28,51%	27,57%	25,50%	28,38%	27,12%	24,34%	23,83%

Περιφέρειες	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
ΕΛΛΑΔΑ	16,89%	16,40%	16,79%	16,99%	15,99%	16,41%	16,66%	15,74%	15,73%
Αττική	12,96%	12,31%	12,23%	12,25%	11,75%	12,13%	12,18%	11,49%	11,59%
Βόρειο Αιγαίο	11,24%	10,89%	11,79%	11,99%	10,93%	11,30%	11,48%	10,20%	10,08%
Νότιο Αιγαίο	12,10%	12,63%	14,08%	13,10%	11,09%	10,99%	11,63%	9,94%	9,27%
Κρήτη	14,74%	13,79%	13,16%	13,60%	12,61%	12,61%	13,36%	11,95%	11,66%
Ανατολική Μακεδονία, Θράκη	19,27%	17,95%	18,41%	19,37%	18,08%	19,42%	20,82%	19,33%	19,77%
Κεντρική Μακεδονία	18,94%	17,83%	17,55%	17,62%	16,92%	17,61%	17,71%	16,90%	17,01%
Δυτική Μακεδονία	46,05%	47,97%	54,79%	56,29%	55,49%	52,67%	49,06%	48,53%	46,65%
Ήπειρος	17,06%	16,60%	16,92%	18,27%	15,77%	15,85%	16,54%	14,30%	14,55%
Θεσσαλία	19,29%	19,04%	18,85%	19,05%	17,88%	18,25%	18,51%	17,39%	17,53%
Ιόνια Νησιά	10,80%	9,68%	9,03%	8,42%	7,32%	7,16%	7,49%	6,27%	6,35%

Δυτική Ελλάδα	18,15%	16,53%	15,93%	17,05%	14,73%	15,69%	16,51%	14,92%	15,43%	
Στερεά Ελλάδα	35,63%	36,24%	36,81%	38,04%	35,68%	37,15%	39,14%	38,79%	38,73%	
Πελοπόννησος	24,03%	24,78%	26,00%	26,25%	24,45%	25,36%	26,74%	25,82%	26,00%	

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ και επεξεργασία (Π.Μ.)

Πίνακας 5.3: Συμμετοχή του Τριτογενή Τομέα στο περιφερειακό Α.Εγχ.Π. ανά Περιφέρεια

Περιφέρειες	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
ΕΛΛΑΔΑ	72,93%	72,44%	72,61%	71,56%	72,71%	75,39%	73,83%	76,15%	79,10%	79,74%
Αττική	81,98%	81,33%	81,08%	79,49%	79,99%	82,72%	80,47%	82,81%	85,19%	85,95%
Βόρειο Αιγαίο	78,29%	76,88%	77,52%	74,31%	77,48%	81,42%	77,77%	82,13%	85,92%	85,02%
Νότιο Αιγαίο	81,21%	80,69%	79,05%	79,47%	79,94%	83,29%	81,27%	84,05%	87,01%	85,73%
Κρήτη	73,11%	73,38%	71,51%	72,04%	73,03%	75,94%	73,47%	76,26%	79,72%	78,84%
Ανατολική Μακεδονία, Θράκη	63,89%	63,30%	65,41%	64,63%	66,92%	69,08%	69,10%	70,69%	73,86%	73,84%
Κεντρική Μακεδονία	68,34%	68,23%	69,28%	68,70%	69,41%	72,09%	70,45%	71,80%	74,77%	76,39%
Δυτική Μακεδονία	45,22%	45,72%	43,31%	42,65%	44,66%	43,52%	44,65%	49,57%	55,16%	52,13%
Ήπειρος	68,38%	67,63%	67,85%	66,64%	67,85%	68,86%	67,37%	71,20%	75,50%	75,00%
Θεσσαλία	64,55%	65,27%	64,10%	61,88%	62,95%	65,99%	66,21%	67,87%	70,38%	71,90%
Ιόνια Νησιά	84,28%	84,51%	83,46%	81,54%	81,15%	84,55%	82,03%	84,08%	87,49%	85,54%
Δυτική Ελλάδα	66,66%	64,50%	65,16%	64,40%	65,90%	69,46%	67,49%	69,41%	73,95%	75,07%
Στερεά Ελλάδα	44,28%	44,04%	45,89%	47,24%	49,40%	51,64%	52,56%	54,06%	57,25%	58,34%
Πελοπόννησος	59,67%	58,69%	60,64%	59,00%	62,16%	64,05%	62,24%	64,99%	68,23%	69,00%

Περιφέρειες	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
ΕΛΛΑΔΑ	79,72%	80,04%	79,31%	79,20%	79,95%	79,22%	79,31%	79,84%	80,08%
Αττική	86,62%	87,26%	87,32%	87,33%	87,79%	87,40%	87,42%	88,10%	88,02%
Βόρειο Αιγαίο	84,36%	84,53%	83,34%	83,03%	84,35%	83,59%	83,65%	84,26%	84,63%
Νότιο Αιγαίο	85,54%	84,83%	83,22%	84,24%	86,54%	86,56%	86,01%	87,51%	88,45%
Κρήτη	79,28%	80,05%	80,13%	80,60%	81,11%	79,84%	80,02%	80,64%	81,44%
Ανατολική Μακεδονία, Θράκη	74,26%	74,70%	73,80%	72,71%	74,13%	72,63%	71,22%	71,84%	72,03%
Κεντρική Μακεδονία	75,96%	76,43%	76,28%	76,18%	76,78%	76,03%	76,38%	76,60%	76,73%

Δυτική Μακεδονία	49,07%	46,91%	40,48%	38,80%	38,54%	40,22%	43,42%	43,38%	45,14%
Ήπειρος	75,63%	75,94%	74,72%	73,16%	74,90%	74,28%	74,52%	76,19%	76,15%
Θεσσαλία	71,79%	71,73%	71,06%	70,70%	71,23%	69,69%	70,27%	70,36%	70,68%
Ιόνια Νησιά	85,74%	86,47%	86,83%	87,75%	89,11%	88,45%	88,24%	88,89%	89,30%
Δυτική Ελλάδα	73,84%	75,34%	75,07%	73,99%	75,67%	73,78%	73,70%	74,08%	74,49%
Στερεά Ελλάδα	57,23%	56,71%	55,16%	54,36%	55,29%	54,29%	53,35%	53,17%	53,44%
Πελοπόννησος	67,79%	67,32%	64,96%	65,23%	66,12%	64,02%	63,79%	63,28%	63,79%

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ και επεξεργασία (Π.Μ.)

Πίνακας 5.4: Συμμετοχή του Πρωτογενή Τομέα στην Απασχόληση της Περιφέρειας ανά Περιφέρεια

Περιφέρειες	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
ΕΛΛΑΔΑ	16,01%	14,81%	14,22%	13,67%	11,84%	11,85%	11,47%	11,09%	10,90%	11,24%
Αττική	1,52%	1,19%	0,99%	0,80%	0,72%	0,63%	0,65%	0,59%	0,84%	0,87%
Βόρειο Αιγαίο	18,84%	15,90%	17,98%	17,93%	15,80%	16,62%	17,02%	15,52%	12,68%	12,35%
Νότιο Αιγαίο	7,66%	6,13%	5,52%	6,74%	5,43%	5,02%	5,15%	6,45%	5,90%	6,50%
Κρήτη	27,41%	27,72%	26,75%	25,15%	21,08%	20,31%	19,86%	17,48%	15,84%	17,46%
Ανατολική Μακεδονία, Θράκη	33,63%	32,45%	33,08%	31,16%	26,93%	26,07%	26,02%	25,06%	24,38%	24,67%
Κεντρική Μακεδονία	17,69%	15,62%	14,67%	15,23%	13,02%	12,19%	11,38%	11,21%	11,59%	12,02%
Δυτική Μακεδονία	18,94%	17,75%	17,97%	19,49%	17,80%	17,07%	16,49%	17,07%	17,39%	19,10%
Ήπειρος	20,97%	20,22%	21,69%	18,76%	18,40%	18,40%	19,18%	18,90%	18,54%	19,18%
Θεσσαλία	30,29%	27,42%	26,36%	27,63%	23,53%	24,44%	21,81%	21,80%	20,09%	20,25%
Ιόνια Νησιά	24,48%	22,83%	19,58%	16,56%	15,56%	17,31%	17,47%	14,61%	15,62%	16,22%
Δυτική Ελλάδα	31,40%	30,17%	28,43%	25,75%	23,28%	22,25%	21,37%	19,61%	19,34%	21,16%
Στερεά Ελλάδα	21,37%	20,84%	20,47%	17,00%	16,94%	16,14%	16,17%	17,81%	18,51%	18,24%
Πελοπόννησος	35,85%	32,96%	32,92%	32,88%	29,34%	33,66%	32,48%	31,11%	31,25%	31,27%

Περιφέρειες	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
ΕΛΛΑΔΑ	11,56%	11,82%	12,25%	12,27%	11,91%	11,84%	11,18%	11,32%	10,91%
Αττική	0,93%	0,94%	0,96%	0,93%	0,89%	0,91%	0,85%	0,87%	0,83%

Βόρειο Αιγαίο	12,33%	12,37%	12,53%	12,44%	12,28%	12,87%	12,58%	12,59%	12,15%
Νότιο Αιγαίο	7,37%	7,77%	7,69%	7,67%	7,61%	7,26%	6,88%	6,71%	6,31%
Κρήτη	19,32%	19,66%	19,78%	18,70%	17,22%	16,79%	15,69%	15,94%	15,71%
Ανατολική Μακεδονία, Θράκη	26,24%	26,53%	27,37%	27,78%	27,63%	26,90%	25,67%	25,84%	25,15%
Κεντρική Μακεδονία	12,58%	12,90%	13,54%	13,66%	13,38%	13,42%	12,90%	13,03%	12,56%
Δυτική Μακεδονία	17,20%	16,05%	16,09%	16,70%	17,26%	17,63%	16,66%	17,30%	16,79%
Ήπειρος	18,44%	19,15%	19,51%	19,45%	19,15%	18,95%	18,22%	18,03%	17,44%
Θεσσαλία	21,45%	22,17%	22,24%	23,40%	23,11%	23,00%	21,80%	21,71%	20,90%
Ιόνια Νησιά	15,87%	16,18%	17,16%	16,21%	14,73%	14,02%	11,40%	11,55%	10,67%
Δυτική Ελλάδα	21,12%	21,43%	22,94%	22,94%	22,02%	21,78%	20,85%	21,34%	20,69%
Στερεά Ελλάδα	19,22%	18,81%	19,06%	19,53%	19,89%	20,11%	19,15%	19,17%	18,52%
Πελοπόννησος	29,19%	29,33%	30,04%	29,43%	28,89%	29,00%	27,59%	27,75%	27,05%

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ και επεξεργασία (Π.Μ.)

Πίνακας 5.5: Συμμετοχή του Δευτερογενή Τομέα στην Απασχόληση της Περιφέρειας ανά Περιφέρεια

Περιφέρειες	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
ΕΛΛΑΔΑ	18,99%	19,46%	19,23%	19,28%	18,93%	19,47%	19,18%	19,39%	19,44%	18,79%
Αττική	19,33%	19,69%	19,65%	20,06%	18,85%	19,51%	18,91%	19,17%	19,19%	18,81%
Βόρειο Αιγαίο	14,82%	15,09%	14,44%	14,28%	13,22%	14,01%	15,23%	15,31%	15,90%	15,53%
Νότιο Αιγαίο	19,50%	19,89%	19,88%	18,25%	18,83%	18,63%	18,20%	17,75%	16,92%	17,64%
Κρήτη	13,27%	14,85%	15,25%	15,53%	14,70%	15,89%	16,49%	16,58%	17,20%	17,27%
Ανατολική Μακεδονία, Θράκη	18,57%	19,36%	17,72%	17,05%	17,65%	18,15%	18,15%	17,70%	18,15%	16,26%
Κεντρική Μακεδονία	20,81%	21,13%	21,00%	20,97%	20,66%	21,58%	20,88%	21,62%	21,65%	19,61%
Δυτική Μακεδονία	29,69%	31,21%	30,20%	29,65%	29,50%	28,35%	28,99%	27,55%	27,55%	26,72%
Ήπειρος	18,98%	19,34%	18,65%	19,79%	19,10%	21,44%	19,96%	20,12%	19,73%	19,17%
Θεσσαλία	16,91%	16,08%	16,88%	16,70%	17,52%	18,23%	18,57%	18,67%	18,80%	18,16%
Ιόνια Νησιά	12,59%	12,57%	12,52%	12,86%	14,13%	13,11%	14,69%	15,02%	14,32%	14,18%
Δυτική Ελλάδα	15,30%	15,97%	15,05%	15,71%	16,70%	17,09%	16,72%	16,58%	16,86%	16,67%

Στερεά Ελλάδα	27,73%	29,19%	27,95%	26,06%	26,73%	26,51%	26,43%	26,49%	26,47%	26,85%
Πελοπόννησος	15,77%	16,18%	15,65%	15,93%	16,59%	15,77%	15,52%	16,25%	16,07%	15,74%
Περιφέρειες	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	
ΕΛΛΑΔΑ	15,99%	15,21%	14,33%	14,09%	13,95%	13,57%	13,55%	13,33%	13,26%	
Αττική	15,38%	14,48%	13,35%	13,17%	13,07%	12,37%	12,39%	12,37%	12,21%	
Βόρειο Αιγαίο	13,46%	12,44%	11,78%	11,16%	11,02%	11,05%	10,88%	10,81%	10,70%	
Νότιο Αιγαίο	16,46%	16,38%	15,43%	14,63%	13,80%	13,06%	12,47%	11,96%	11,65%	
Κρήτη	13,89%	13,00%	12,53%	12,44%	12,19%	12,04%	12,01%	11,90%	11,75%	
Ανατολική Μακεδονία, Θράκη	14,43%	13,69%	12,79%	12,31%	12,19%	11,96%	12,00%	11,66%	11,80%	
Κεντρική Μακεδονία	16,56%	16,01%	14,91%	14,84%	14,67%	14,26%	14,26%	13,94%	13,96%	
Δυτική Μακεδονία	24,58%	23,64%	23,00%	22,74%	22,91%	22,76%	23,06%	22,39%	22,57%	
Ήπειρος	16,85%	16,03%	15,40%	15,02%	15,02%	14,94%	14,88%	14,55%	14,46%	
Θεσσαλία	14,96%	14,12%	13,65%	13,76%	14,07%	13,98%	14,19%	13,77%	13,79%	
Ιόνια Νησιά	12,62%	11,87%	10,64%	10,67%	10,75%	10,85%	10,55%	10,15%	9,85%	
Δυτική Ελλάδα	15,02%	13,99%	13,52%	13,05%	12,71%	12,57%	12,54%	12,47%	12,44%	
Στερεά Ελλάδα	24,67%	24,06%	23,67%	22,94%	22,66%	23,06%	23,02%	22,33%	22,52%	
Πελοπόννησος	14,72%	14,14%	13,80%	13,33%	12,93%	12,87%	12,88%	12,36%	12,36%	

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ και επεξεργασία (Π.Μ.)

Πίνακας 5.6: Συμμετοχή του Τριτογενή Τομέα στην Απασχόληση της Περιφέρειας ανά Περιφέρεια										
Περιφέρειες	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
ΕΛΛΑΔΑ	64,92%	65,73%	66,55%	67,05%	69,22%	68,68%	69,35%	69,52%	69,66%	69,97%
Αττική	79,16%	79,11%	79,36%	79,15%	80,43%	79,86%	80,44%	80,24%	79,97%	80,32%
Βόρειο Αιγαίο	66,34%	69,01%	67,58%	67,80%	70,98%	69,37%	67,75%	69,17%	71,42%	72,12%
Νότιο Αιγαίο	72,83%	73,97%	74,60%	75,01%	75,74%	76,35%	76,65%	75,81%	77,19%	75,86%
Κρήτη	59,27%	57,43%	58,00%	59,32%	64,22%	63,80%	63,65%	65,93%	66,96%	65,27%
Ανατολική Μακεδονία, Θράκη	47,80%	48,19%	49,20%	51,79%	55,42%	55,78%	55,83%	57,24%	57,47%	59,07%

Κεντρική Μακεδονία	61,45%	63,25%	64,33%	63,80%	66,31%	66,24%	67,75%	67,16%	66,76%	68,37%
Δυτική Μακεδονία	51,38%	51,04%	51,82%	50,86%	52,70%	54,58%	54,52%	55,38%	55,05%	54,17%
Ήπειρος	60,06%	60,44%	59,66%	61,45%	62,50%	60,16%	60,85%	60,99%	61,73%	61,65%
Θεσσαλία	52,80%	56,50%	56,76%	55,67%	58,95%	57,34%	59,62%	59,53%	61,11%	61,59%
Ιόνια Νησιά	62,94%	64,60%	67,89%	70,58%	70,31%	69,58%	67,84%	70,37%	70,06%	69,60%
Δυτική Ελλάδα	53,25%	53,86%	56,52%	58,54%	60,02%	60,66%	61,91%	63,82%	63,80%	62,17%
Στερεά Ελλάδα	50,90%	49,97%	51,57%	56,94%	56,33%	57,35%	57,40%	55,70%	55,02%	54,92%
Πελοπόννησος	48,38%	50,85%	51,43%	51,19%	54,08%	50,57%	52,00%	52,64%	52,68%	52,99%

Περιφέρειες	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
ΕΛΛΑΔΑ	72,45%	81,15%	73,41%	73,65%	74,15%	74,59%	75,27%	75,35%	75,83%
Αττική	83,69%	84,58%	85,69%	85,90%	86,04%	86,72%	86,76%	86,76%	86,96%
Βόρειο Αιγαίο	74,20%	75,20%	75,69%	76,40%	76,70%	76,08%	76,54%	76,60%	77,14%
Νότιο Αιγαίο	76,16%	75,86%	76,89%	77,70%	78,59%	79,67%	80,66%	81,34%	82,04%
Κρήτη	66,79%	73,68%	67,69%	68,86%	70,59%	71,16%	72,30%	72,16%	72,53%
Ανατολική Μακεδονία, Θράκη	59,32%	59,79%	59,84%	59,91%	60,18%	61,13%	62,33%	62,49%	63,05%
Κεντρική Μακεδονία	70,87%	79,00%	71,55%	71,50%	71,95%	72,32%	72,85%	73,02%	73,48%
Δυτική Μακεδονία	58,22%	60,31%	60,91%	60,56%	59,83%	59,61%	60,29%	60,31%	60,64%
Ήπειρος	64,71%	64,83%	65,09%	65,54%	65,83%	66,12%	66,90%	67,41%	68,10%
Θεσσαλία	63,59%	63,72%	64,11%	62,84%	62,83%	63,02%	64,01%	64,51%	65,31%
Ιόνια Νησιά	71,51%	71,96%	72,20%	73,12%	74,52%	75,13%	78,05%	78,31%	79,48%
Δυτική Ελλάδα	63,86%	70,45%	63,55%	64,02%	65,27%	65,65%	66,61%	66,19%	66,87%
Στερεά Ελλάδα	56,12%	57,13%	57,26%	57,53%	57,45%	56,82%	57,83%	58,50%	58,97%
Πελοπόννησος	56,09%	56,53%	56,16%	57,24%	58,18%	58,13%	59,53%	59,89%	60,59%

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ και επεξεργασία (Π.Μ.)

Πίνακας 5.7: Κλαδική Ειδίκευση των Περιφερειών στην «Γεωργία, δασοκομία και αλιεία»

Περιφέρειες	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Αττική	0,09	0,08	0,07	0,06	0,06	0,05	0,06	0,05	0,08	0,08
Βόρειο Αιγαίο	1,18	1,07	1,26	1,31	1,33	1,40	1,48	1,40	1,16	1,10
Νότιο Αιγαίο	0,48	0,41	0,39	0,49	0,46	0,42	0,45	0,58	0,54	0,58
Κρήτη	1,71	1,87	1,88	1,84	1,78	1,71	1,73	1,58	1,45	1,55
Ανατολική Μακεδονία, Θράκη	2,10	2,19	2,33	2,28	2,27	2,20	2,27	2,26	2,24	2,19
Κεντρική Μακεδονία	1,10	1,05	1,03	1,11	1,10	1,03	0,99	1,01	1,06	1,07
Δυτική Μακεδονία	1,18	1,20	1,26	1,43	1,50	1,44	1,44	1,54	1,60	1,70
Ήπειρος	1,31	1,36	1,53	1,37	1,55	1,55	1,67	1,70	1,70	1,71
Θεσσαλία	1,89	1,85	1,85	2,02	1,99	2,06	1,90	1,97	1,84	1,80
Ιόνια Νησιά	1,53	1,54	1,38	1,21	1,31	1,46	1,52	1,32	1,43	1,44
Δυτική Ελλάδα	1,96	2,04	2,00	1,88	1,97	1,88	1,86	1,77	1,77	1,88
Στερεά Ελλάδα	1,33	1,41	1,44	1,24	1,43	1,36	1,41	1,61	1,70	1,62
Πελοπόννησος	2,24	2,23	2,31	2,41	2,48	2,84	2,83	2,81	2,87	2,78

Περιφέρειες	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Αττική	0,08	0,08	0,08	0,08	0,07	0,08	0,08	0,08	0,08
Βόρειο Αιγαίο	1,07	1,05	1,02	1,01	1,03	1,09	1,13	1,11	1,11
Νότιο Αιγαίο	0,64	0,66	0,63	0,63	0,64	0,61	0,61	0,59	0,58
Κρήτη	1,67	1,66	1,61	1,52	1,45	1,42	1,40	1,41	1,44
Ανατολική Μακεδονία, Θράκη	2,27	2,24	2,23	2,26	2,32	2,27	2,30	2,28	2,31
Κεντρική Μακεδονία	1,71	1,09	1,11	1,11	1,12	1,13	1,15	1,15	1,15
Δυτική Μακεδονία	1,49	1,36	1,31	1,36	1,45	1,49	1,49	1,53	1,54
Ήπειρος	1,59	1,62	1,59	1,59	1,61	1,60	1,63	1,59	1,60
Θεσσαλία	1,85	1,88	1,82	1,91	1,94	1,94	1,95	1,92	1,92
Ιόνια Νησιά	1,37	1,37	1,40	1,32	1,24	1,18	1,02	1,02	0,98
Δυτική Ελλάδα	1,83	1,81	1,87	1,87	1,85	1,84	1,86	1,89	1,90

Στερεά Ελλάδα	1,66	1,59	1,56	1,59	1,67	1,70	1,71	1,69	1,70	
Πελοπόννησος	2,52	2,48	2,45	2,40	2,43	2,45	2,47	2,45	2,48	

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ και επεξεργασία (Π.Μ.)

Πίνακας 5.8: Κλαδική Ειδίκευση των Περιφερειών στα «Ορυχεία, λατομεία, βιομηχανία, παροχή ηλεκτρικού ρεύματος, φυσικού αερίου, ατμού, κλιματισμού και νερού, επεξεργασία λυμάτων, διαχείριση αποβλήτων και δραστηριότητες εξυγίανσης»

Περιφέρειες	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Αττική	1,05	1,05	1,04	1,03	1,01	1,01	1,01	1,02	1,02	1,06
Βόρειο Αιγαίο	0,66	0,63	0,60	0,59	0,55	0,55	0,58	0,60	0,62	0,58
Νότιο Αιγαίο	0,69	0,67	0,68	0,70	0,70	0,69	0,69	0,67	0,66	0,67
Κρήτη	0,55	0,58	0,62	0,66	0,67	0,66	0,67	0,67	0,71	0,70
Ανατολική Μακεδονία, Θράκη	0,95	1,03	0,98	1,00	1,03	1,04	1,02	0,98	0,97	0,87
Κεντρική Μακεδονία	1,29	1,27	1,28	1,29	1,26	1,26	1,21	1,24	1,21	1,13
Δυτική Μακεδονία	1,61	1,69	1,61	1,69	1,69	1,62	1,70	1,60	1,59	1,66
Ήπειρος	0,79	0,79	0,74	0,79	0,84	0,88	0,82	0,84	0,83	0,81
Θεσσαλία	0,87	0,84	0,89	0,88	0,87	0,94	1,03	0,94	0,98	1,03
Ιόνια Νησιά	0,44	0,43	0,43	0,40	0,41	0,40	0,43	0,41	0,41	0,41
Δυτική Ελλάδα	0,63	0,62	0,64	0,68	0,70	0,70	0,69	0,69	0,69	0,72
Στερεά Ελλάδα	1,53	1,55	1,53	1,44	1,53	1,50	1,53	1,54	1,51	1,57
Πελοπόννησος	0,73	0,73	0,74	0,74	0,81	0,78	0,77	0,80	0,78	0,75

Περιφέρειες	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Αττική	1,01	0,99	0,98	0,97	0,97	0,94	0,94	0,96	0,95
Βόρειο Αιγαίο	0,64	0,63	0,66	0,63	0,62	0,65	0,63	0,64	0,64
Νότιο Αιγαίο	0,70	0,68	0,68	0,70	0,70	0,68	0,66	0,64	0,63
Κρήτη	0,67	0,67	0,71	0,72	0,71	0,74	0,73	0,72	0,72
Ανατολική Μακεδονία, Θράκη	0,91	0,91	0,90	0,89	0,89	0,90	0,91	0,89	0,90

Κεντρική Μακεδονία	1,14	1,17	1,14	1,16	1,15	1,15	1,15	1,14	1,15
Δυτική Μακεδονία	1,80	1,83	1,85	1,85	1,86	1,89	1,91	1,85	1,88
Ήπειρος	0,87	0,88	0,89	0,88	0,89	0,93	0,94	0,94	0,95
Θεσσαλία	0,98	0,97	0,97	0,99	1,01	1,03	1,06	1,03	1,04
Ιόνια Νησιά	0,46	0,47	0,46	0,47	0,48	0,50	0,49	0,47	0,47
Δυτική Ελλάδα	0,77	0,77	0,80	0,81	0,81	0,83	0,83	0,84	0,85
Στερεά Ελλάδα	1,70	1,75	1,81	1,83	1,84	1,96	1,95	1,92	1,95
Πελοπόννησος	0,82	0,81	0,85	0,84	0,82	0,84	0,84	0,81	0,82

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ και επεξεργασία (Π.Μ.)

Πίνακας 5.9: Κλαδική Ειδίκευση των Περιφερειών στις «Κατασκευές»

Περιφέρειες	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Αττική	0,96	0,95	0,99	1,06	0,97	0,99	0,95	0,95	0,93	0,92
Βόρειο Αιγαίο	1,00	1,04	1,00	0,98	0,93	0,97	1,12	1,05	1,10	1,19
Νότιο Αιγαίο	1,63	1,66	1,64	1,34	1,45	1,35	1,33	1,25	1,17	1,33
Κρήτη	0,96	1,09	1,10	1,03	0,94	1,04	1,14	1,11	1,14	1,24
Ανατολική Μακεδονία, Θράκη	1,03	0,93	0,81	0,70	0,78	0,77	0,84	0,83	0,89	0,85
Κεντρική Μακεδονία	0,74	0,75	0,77	0,78	0,84	0,88	0,91	0,94	0,97	0,92
Δυτική Μακεδονία	1,48	1,45	1,51	1,30	1,35	1,21	1,23	1,17	1,16	1,07
Ήπειρος	1,37	1,35	1,37	1,39	1,27	1,42	1,37	1,32	1,28	1,32
Θεσσαλία	0,92	0,81	0,86	0,85	1,01	0,94	0,88	0,99	0,95	0,87
Ιόνια Νησιά	1,06	1,04	1,03	1,09	1,27	1,07	1,26	1,28	1,21	1,26
Δυτική Ελλάδα	1,12	1,19	1,03	1,03	1,16	1,14	1,15	1,09	1,12	1,14
Στερεά Ελλάδα	1,33	1,40	1,32	1,21	1,22	1,23	1,15	1,13	1,15	1,22
Πελοπόννησος	1,01	1,02	0,95	0,95	0,97	0,75	0,87	0,89	0,89	0,96
Περιφέρειες	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	

Αττική	0,88	0,87	0,83	0,86	0,87	0,86	0,86	0,85	0,86
Βόρειο Αιγαίο	1,18	1,16	1,14	1,11	1,13	1,14	1,16	1,18	1,18
Νότιο Αιγαίο	1,59	1,80	1,87	1,71	1,58	1,52	1,45	1,44	1,42
Κρήτη	1,21	1,19	1,21	1,20	1,20	1,19	1,20	1,26	1,25
Ανατολική Μακεδονία, Θράκη	0,89	0,88	0,89	0,85	0,84	0,85	0,84	0,85	0,86
Κεντρική Μακεδονία	0,85	0,84	0,84	0,84	0,84	0,84	0,86	0,85	0,84
Δυτική Μακεδονία	1,09	1,04	1,11	1,14	1,21	1,25	1,26	1,31	1,30
Ήπειρος	1,37	1,38	1,45	1,44	1,46	1,44	1,42	1,41	1,40
Θεσσαλία	0,85	0,85	0,91	0,96	1,00	1,02	1,03	1,04	1,05
Ιόνια Νησιά	1,36	1,35	1,30	1,33	1,37	1,41	1,38	1,37	1,35
Δυτική Ελλάδα	1,24	1,20	1,22	1,16	1,12	1,12	1,13	1,14	1,12
Στερεά Ελλάδα	1,27	1,28	1,33	1,23	1,19	1,18	1,18	1,16	1,15
Πελοπόννησος	1,09	1,14	1,20	1,16	1,14	1,17	1,19	1,18	1,17

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ και επεξεργασία (Π.Μ.)

Πίνακας 5.10: Κλαδική Ειδίκευση των Περιφερειών στα «Χονδρικό και λιανικό εμπόριο, επισκευή μηχανοκίνητων οχημάτων και μοτοσυκλετών, μεταφορές και αποθήκευση, δραστηριότητες υπηρεσιών παροχής καταλύματος και υπηρεσιών εστίασης»

Περιφέρειες	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Αττική	1,13	1,11	1,10	1,08	1,03	1,05	1,06	1,05	1,04	1,04
Βόρειο Αιγαίο	1,10	1,17	1,16	1,14	1,05	1,02	1,01	1,03	1,00	1,07
Νότιο Αιγαίο	1,51	1,57	1,49	1,42	1,48	1,49	1,50	1,54	1,56	1,45
Κρήτη	1,12	1,05	1,06	1,06	1,09	1,10	1,08	1,12	1,15	1,10
Ανατολική Μακεδονία, Θράκη	0,72	0,74	0,72	0,74	0,77	0,80	0,77	0,74	0,76	0,80
Κεντρική Μακεδονία	0,96	0,97	0,96	0,96	1,00	1,01	1,03	1,00	0,99	1,01
Δυτική Μακεδονία	0,74	0,68	0,70	0,72	0,73	0,71	0,71	0,72	0,76	0,78
Ήπειρος	0,85	0,84	0,82	0,87	0,85	0,80	0,83	0,88	0,85	0,87

Θεσσαλία	0,80	0,82	0,86	0,80	0,88	0,85	0,81	0,84	0,86	0,86
Ιόνια Νησιά	1,14	1,19	1,30	1,39	1,38	1,43	1,30	1,41	1,39	1,37
Δυτική Ελλάδα	0,83	0,91	0,91	0,92	1,00	0,96	0,94	0,97	0,96	0,95
Στερεά Ελλάδα	0,91	0,87	0,91	1,01	0,96	0,95	0,96	0,92	0,88	0,86
Πελοπόννησος	0,76	0,78	0,79	0,83	0,84	0,76	0,76	0,79	0,81	0,82

Περιφέρειες	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Αττική	1,04	1,05	1,06	1,05	1,04	1,04	1,03	1,03	1,01
Βόρειο Αιγαίο	1,02	1,02	1,05	1,07	1,08	1,05	1,03	1,03	1,04
Νότιο Αιγαίο	1,38	1,37	1,39	1,42	1,42	1,47	1,47	1,50	1,50
Κρήτη	1,10	1,11	1,11	1,15	1,17	1,19	1,19	1,18	1,18
Ανατολική Μακεδονία, Θράκη	0,79	0,77	0,76	0,73	0,73	0,74	0,75	0,75	0,76
Κεντρική Μακεδονία	1,02	1,02	1,01	1,01	1,01	1,00	1,00	1,00	1,01
Δυτική Μακεδονία	0,82	0,84	0,82	0,79	0,78	0,76	0,76	0,77	0,77
Ήπειρος	0,93	0,93	0,90	0,89	0,91	0,90	0,88	0,89	0,90
Θεσσαλία	0,87	0,88	0,86	0,85	0,84	0,81	0,82	0,82	0,84
Ιόνια Νησιά	1,33	1,29	1,25	1,25	1,29	1,31	1,36	1,39	1,41
Δυτική Ελλάδα	0,94	0,91	0,91	0,94	0,96	0,95	0,96	0,96	0,97
Στερεά Ελλάδα	0,85	0,86	0,89	0,91	0,91	0,88	0,87	0,89	0,90
Πελοπόννησος	0,84	0,84	0,83	0,83	0,84	0,83	0,84	0,86	0,87

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ και επεξεργασία (Π.Μ.)

Πίνακας 5.11: Κλαδική Ειδίκευση των Περιφερειών στις «Δημόσια διοίκηση και άμυνα, υποχρεωτική κοινωνική ασφάλιση, εκπαίδευση, δραστηριότητες σχετικές με την ανθρώπινη υγεία και την κοινωνική μέριμνα»

Περιφέρειες	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Αττική	1,17	1,13	1,12	1,10	1,10	1,08	1,08	1,05	1,05	1,06
Βόρειο Αιγαίο	1,13	1,16	1,08	1,08	1,30	1,34	1,24	1,29	1,40	1,32
Νότιο Αιγαίο	0,79	0,73	0,75	0,89	0,81	0,87	0,85	0,77	0,81	0,84
Κρήτη	0,79	0,81	0,82	0,87	0,85	0,88	0,85	0,86	0,89	0,84
Ανατολική Μακεδονία, Θράκη	0,92	0,90	0,92	1,01	1,05	1,04	1,04	1,09	1,10	1,15
Κεντρική Μακεδονία	0,91	0,97	0,98	0,95	0,98	0,95	0,96	0,99	0,94	0,97
Δυτική Μακεδονία	1,03	1,09	1,02	1,00	1,06	1,15	1,06	1,13	1,08	0,98
Ήπειρος	1,24	1,24	1,24	1,27	1,16	1,21	1,18	1,15	1,17	1,10
Θεσσαλία	0,95	1,08	0,99	1,03	0,98	0,96	1,07	1,09	1,12	1,11
Ιόνια Νησιά	0,84	0,80	0,82	0,78	0,73	0,63	0,68	0,66	0,66	0,65
Δυτική Ελλάδα	0,93	0,82	0,91	0,97	0,85	0,92	0,96	1,02	1,04	0,99
Στερεά Ελλάδα	0,77	0,76	0,75	0,79	0,78	0,87	0,79	0,81	0,82	0,83
Πελοπόννησος	0,77	0,84	0,85	0,77	0,82	0,82	0,81	0,79	0,79	0,80

Περιφέρειες	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Αττική	1,08	1,08	1,09	1,09	1,09	1,10	1,09	1,10	1,10
Βόρειο Αιγαίο	1,32	1,35	1,27	1,23	1,22	1,23	1,24	1,24	1,23
Νότιο Αιγαίο	0,84	0,85	0,85	0,86	0,86	0,83	0,80	0,80	0,79
Κρήτη	0,83	0,86	0,82	0,81	0,82	0,81	0,81	0,81	0,80
Ανατολική Μακεδονία, Θράκη	1,09	1,09	1,09	1,12	1,12	1,13	1,14	1,14	1,15
Κεντρική Μακεδονία	0,98	0,97	0,97	0,94	0,95	0,95	0,95	0,95	0,95
Δυτική Μακεδονία	1,00	1,02	1,02	1,05	1,04	1,04	1,04	1,02	1,03
Ήπειρος	1,07	1,07	1,10	1,13	1,09	1,10	1,12	1,13	1,12
Θεσσαλία	1,06	1,05	1,07	1,07	1,05	1,07	1,07	1,09	1,09
Ιόνια Νησιά	0,68	0,71	0,79	0,79	0,78	0,76	0,76	0,73	0,72

Δυτική Ελλάδα	0,97	0,96	1,00	0,95	0,95	0,96	0,95	0,93	0,93	
Στερεά Ελλάδα	0,80	0,79	0,75	0,76	0,74	0,74	0,75	0,76	0,74	
Πελοπόννησος	0,78	0,78	0,76	0,81	0,81	0,81	0,81	0,80	0,80	

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ και επεξεργασία (Π.Μ.)

Πίνακας 5.12: Κλαδική Ειδίκευση των Περιφερειών στην «Ενημέρωση και επικοινωνία»

Περιφέρειες	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Αττική	1,59	1,61	1,67	1,68	1,62	1,67	1,73	1,78	1,77	1,81
Βόρειο Αιγαίο	0,62	0,67	0,66	0,63	0,65	0,49	0,58	0,65	0,66	0,77
Νότιο Αιγαίο	0,72	0,65	0,66	0,65	0,72	0,67	0,56	0,49	0,44	0,43
Κρήτη	0,51	0,49	0,45	0,47	0,49	0,51	0,51	0,46	0,47	0,45
Ανατολική Μακεδονία, Θράκη	0,38	0,40	0,40	0,41	0,45	0,45	0,43	0,45	0,49	0,47
Κεντρική Μακεδονία	1,01	1,00	0,89	0,88	0,84	0,84	0,75	0,73	0,76	0,69
Δυτική Μακεδονία	0,19	0,19	0,19	0,20	0,21	0,21	0,20	0,21	0,20	0,20
Ήπειρος	0,55	0,57	0,48	0,47	0,53	0,48	0,42	0,40	0,33	0,26
Θεσσαλία	0,45	0,40	0,44	0,38	0,48	0,37	0,43	0,36	0,38	0,37
Ιόνια Νησιά	0,42	0,46	0,44	0,42	0,40	0,36	0,47	0,46	0,40	0,40
Δυτική Ελλάδα	0,64	0,65	0,62	0,62	0,62	0,64	0,58	0,51	0,43	0,46
Στερεά Ελλάδα	0,60	0,55	0,50	0,49	0,48	0,46	0,44	0,43	0,47	0,35
Πελοπόννησος	0,64	0,56	0,51	0,53	0,59	0,51	0,43	0,47	0,44	0,41

Περιφέρειες	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Αττική	1,83	1,84	1,86	1,86	1,84	1,84	1,84	1,86	1,85
Βόρειο Αιγαίο	0,74	0,70	0,67	0,66	0,67	0,66	0,67	0,67	0,67
Νότιο Αιγαίο	0,43	0,46	0,43	0,42	0,43	0,41	0,40	0,39	0,38
Κρήτη	0,43	0,43	0,44	0,46	0,47	0,46	0,45	0,45	0,44
Ανατολική Μακεδονία, Θράκη	0,45	0,45	0,44	0,44	0,44	0,45	0,45	0,45	0,45

Κεντρική Μακεδονία	0,69	0,68	0,70	0,68	0,69	0,68	0,68	0,67	0,67
Δυτική Μακεδονία	0,21	0,21	0,20	0,20	0,21	0,21	0,21	0,21	0,21
Ήπειρος	0,25	0,25	0,26	0,26	0,25	0,26	0,27	0,27	0,27
Θεσσαλία	0,37	0,38	0,01	0,37	0,37	0,38	0,38	0,38	0,38
Ιόνια Νησιά	0,40	0,39	0,38	0,36	0,35	0,36	0,37	0,37	0,35
Δυτική Ελλάδα	0,45	0,46	0,48	0,51	0,52	0,52	0,52	0,52	0,51
Στερεά Ελλάδα	0,33	0,32	0,35	0,35	0,32	0,34	0,34	0,34	0,34
Πελοπόννησος	0,41	0,40	0,40	0,40	0,41	0,41	0,41	0,40	0,40

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ και επεξεργασία (Π.Μ.)

Πίνακας 5.13: Κλαδική Ειδίκευση των Περιφερειών στις «Χρηματοπιστωτικές και ασφαλιστικές δραστηριότητες»

Περιφέρειες	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Αττική	1,64	1,66	1,60	1,57	1,58	1,54	1,58	1,60	1,58	1,57
Βόρειο Αιγαίο	0,70	0,76	0,83	0,78	0,74	0,75	0,76	0,79	0,84	0,83
Νότιο Αιγαίο	0,59	0,59	0,59	0,75	0,65	0,65	0,65	0,65	0,49	0,52
Κρήτη	0,65	0,68	0,66	0,63	0,66	0,69	0,64	0,63	0,69	0,67
Ανατολική Μακεδονία, Θράκη	0,46	0,42	0,53	0,54	0,48	0,58	0,64	0,61	0,61	0,62
Κεντρική Μακεδονία	0,71	0,61	0,67	0,73	0,75	0,75	0,65	0,64	0,70	0,73
Δυτική Μακεδονία	0,47	0,49	0,51	0,50	0,49	0,53	0,60	0,62	0,48	0,44
Ήπειρος	0,51	0,66	0,68	0,68	0,55	0,50	0,50	0,55	0,58	0,58
Θεσσαλία	0,68	0,67	0,68	0,60	0,46	0,57	0,59	0,53	0,55	0,52
Ιόνια Νησιά	0,48	0,51	0,52	0,51	0,54	0,53	0,56	0,56	0,54	0,54
Δυτική Ελλάδα	0,57	0,56	0,58	0,63	0,58	0,58	0,60	0,57	0,57	0,64
Στερεά Ελλάδα	0,64	0,66	0,66	0,64	0,66	0,73	0,72	0,75	0,71	0,69
Πελοπόννησος	0,66	0,66	0,63	0,63	0,68	0,70	0,71	0,70	0,63	0,59

Περιφέρειες	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
-------------	------	------	------	------	------	------	------	------	------

Αττική	1,56	1,56	1,57	1,60	1,56	1,57	1,56	1,58	1,56
Βόρειο Αιγαίο	0,81	0,81	0,78	0,76	0,76	0,75	0,74	0,75	0,76
Νότιο Αιγαίο	0,54	0,56	0,53	0,51	0,52	0,51	0,51	0,48	0,49
Κρήτη	0,68	0,66	0,61	0,63	0,64	0,64	0,64	0,64	0,66
Ανατολική Μακεδονία, Θράκη	0,54	0,57	0,59	0,54	0,56	0,56	0,56	0,55	0,58
Κεντρική Μακεδονία	0,76	0,80	0,84	0,79	0,80	0,80	0,80	0,80	0,79
Δυτική Μακεδονία	0,47	0,48	0,48	0,50	0,52	0,50	0,51	0,52	0,53
Ήπειρος	0,52	0,50	0,51	0,51	0,53	0,53	0,54	0,54	0,55
Θεσσαλία	0,57	0,54	0,53	0,52	0,54	0,54	0,55	0,54	0,55
Ιόνια Νησιά	0,58	0,61	0,54	0,52	0,55	0,55	0,56	0,55	0,56
Δυτική Ελλάδα	0,61	0,62	0,58	0,59	0,61	0,61	0,62	0,62	0,64
Στερεά Ελλάδα	0,71	0,69	0,69	0,70	0,71	0,71	0,71	0,69	0,71
Πελοπόννησος	0,63	0,60	0,62	0,62	0,63	0,64	0,64	0,64	0,66

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ και επεξεργασία (Π.Μ.)

Πίνακας 5.14: Κλαδική Ειδίκευση των Περιφερειών στην «Διαχείριση ακίνητης περιουσίας»										
Περιφέρειες	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Αττική	1,62	1,61	1,58	1,58	1,54	1,54	1,56	1,56	1,54	1,52
Βόρειο Αιγαίο	0,86	0,85	0,83	0,81	0,78	0,79	0,81	0,79	0,82	0,85
Νότιο Αιγαίο	0,82	0,81	0,81	0,80	0,80	0,79	0,80	0,78	0,77	0,79
Κρήτη	0,56	0,56	0,59	0,59	0,59	0,59	0,60	0,60	0,61	0,61
Ανατολική Μακεδονία, Θράκη	0,44	0,44	0,45	0,46	0,48	0,53	0,43	0,45	0,51	0,45
Κεντρική Μακεδονία	0,62	0,62	0,63	0,62	0,64	0,63	0,64	0,64	0,65	0,66
Δυτική Μακεδονία	0,54	0,53	0,53	0,56	0,57	0,59	0,56	0,56	0,55	0,54
Ήπειρος	0,65	0,67	0,65	0,68	0,67	0,68	0,66	0,66	0,67	0,66
Θεσσαλία	0,62	0,62	0,62	0,61	0,58	0,60	0,61	0,60	0,60	0,61
Ιόνια Νησιά	0,77	0,78	0,80	0,75	0,78	0,77	0,80	0,82	0,79	0,79

Δυτική Ελλάδα	0,68	0,68	0,70	0,71	0,74	0,73	0,72	0,71	0,71	0,72
Στερεά Ελλάδα	0,65	0,68	0,67	0,65	0,67	0,65	0,65	0,66	0,65	0,68
Πελοπόννησος	0,78	0,78	0,77	0,79	0,84	0,79	0,79	0,83	0,83	0,83
Περιφέρειες	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	
Αττική	1,52	1,54	1,52	1,56	1,54	1,54	1,53	1,55	1,54	
Βόρειο Αιγαίο	0,81	0,79	0,80	0,75	0,76	0,76	0,76	0,77	0,77	
Νότιο Αιγαίο	0,79	0,79	0,77	0,73	0,74	0,72	0,70	0,69	0,69	
Κρήτη	0,61	0,60	0,62	0,61	0,61	0,61	0,61	0,61	0,61	
Ανατολική Μακεδονία, Θράκη	0,55	0,53	0,53	0,51	0,51	0,51	0,52	0,52	0,53	
Κεντρική Μακεδονία	0,66	0,66	0,69	0,68	0,67	0,67	0,67	0,67	0,66	
Δυτική Μακεδονία	0,55	0,54	0,56	0,55	0,55	0,55	0,55	0,56	0,56	
Ήπειρος	0,68	0,66	0,67	0,65	0,66	0,66	0,68	0,68	0,69	
Θεσσαλία	0,61	0,60	0,60	0,59	0,60	0,61	0,61	0,61	0,61	
Ιόνια Νησιά	0,80	0,81	0,80	0,77	0,79	0,79	0,80	0,79	0,78	
Δυτική Ελλάδα	0,71	0,70	0,74	0,73	0,74	0,74	0,74	0,75	0,75	
Στερεά Ελλάδα	0,66	0,65	0,68	0,66	0,66	0,65	0,66	0,66	0,66	
Πελοπόννησος	0,83	0,82	0,83	0,79	0,80	0,80	0,81	0,80	0,81	

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ και επεξεργασία (Π.Μ.)

Πίνακας 5.15: Κλαδική Ειδίκευση των Περιφερειών στις «Επαγγελματικές, επιστημονικές και τεχνικές δραστηριότητες, διοικητικές και υποστηρικτικές δραστηριότητες»

Περιφέρειες	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Αττική	1,45	1,42	1,37	1,43	1,43	1,42	1,34	1,37	1,38	1,36
Βόρειο Αιγαίο	0,79	0,64	0,58	0,58	0,72	0,64	0,58	0,55	0,69	0,64
Νότιο Αιγαίο	0,68	0,78	1,06	0,96	0,81	0,85	0,76	0,73	0,70	0,79
Κρήτη	0,59	0,67	0,58	0,56	0,79	0,69	0,77	0,90	0,87	0,90

Ανατολική Μακεδονία, Θράκη	0,59	0,54	0,59	0,60	0,60	0,57	0,60	0,71	0,71	0,57
Κεντρική Μακεδονία	1,00	1,02	1,10	1,05	0,90	0,92	1,00	0,99	1,03	1,01
Δυτική Μακεδονία	0,68	0,72	0,77	0,73	0,60	0,63	0,66	0,57	0,46	0,53
Ήπειρος	0,82	0,74	0,71	0,59	0,79	0,72	0,65	0,59	0,61	0,60
Θεσσαλία	0,66	0,66	0,72	0,67	0,62	0,74	0,86	0,64	0,62	0,76
Ιόνια Νησιά	0,98	1,07	1,02	0,83	0,77	0,88	0,95	0,71	0,78	0,86
Δυτική Ελλάδα	0,59	0,62	0,58	0,57	0,61	0,67	0,74	0,74	0,71	0,64
Στερεά Ελλάδα	0,53	0,47	0,43	0,50	0,57	0,56	0,61	0,56	0,52	0,59
Πελοπόννησος	0,61	0,65	0,60	0,57	0,56	0,54	0,56	0,66	0,56	0,52

Περιφέρειες	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Αττική	1,34	1,37	1,41	1,40	1,40	1,42	1,41	1,43	1,43
Βόρειο Αιγαίο	0,74	0,68	0,76	0,81	0,77	0,75	0,75	0,74	0,74
Νότιο Αιγαίο	0,81	0,77	0,74	0,77	0,77	0,75	0,73	0,70	0,70
Κρήτη	0,85	0,77	0,77	0,78	0,77	0,76	0,76	0,75	0,75
Ανατολική Μακεδονία, Θράκη	0,62	0,64	0,63	0,66	0,65	0,64	0,64	0,63	0,64
Κεντρική Μακεδονία	1,01	0,97	1,01	1,03	1,01	1,01	1,00	1,01	1,01
Δυτική Μακεδονία	0,57	0,60	0,64	0,64	0,61	0,60	0,60	0,60	0,60
Ήπειρος	0,67	0,74	0,72	0,73	0,72	0,72	0,73	0,72	0,72
Θεσσαλία	0,78	0,70	0,71	0,65	0,65	0,65	0,66	0,64	0,65
Ιόνια Νησιά	0,81	0,88	0,84	0,93	0,89	0,86	0,86	0,83	0,80
Δυτική Ελλάδα	0,66	0,72	0,57	0,56	0,57	0,56	0,56	0,56	0,56
Στερεά Ελλάδα	0,61	0,65	0,59	0,52	0,51	0,51	0,52	0,51	0,51
Πελοπόννησος	0,60	0,60	0,53	0,57	0,56	0,56	0,56	0,54	0,55

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ και επεξεργασία (Π.Μ.)